

τα κείμενα του
διεθνούς κομμουνιστικού κομματος

1

ΚΟΜΜΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΤΑΞΗ

- θέσεις της διεθνούς πάνω στο ρόλο του κομμουνιστικού κομματος στην προλεταριακή επανάσταση (1920)
- κομμα και εργατική τάξη (1921)
- κομμα και ταξική δράση (1921)
- προλεταριακή δικτατορία και ταξικό κομμα (1951)

εκδόσεις
κομμουνιστικό πρόγραμμα

Τὰ κείμενα
τοῦ Διεθνούς
Κομμουνιστικοῦ Κόμματος

ΚΟΜΜΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΤΑΞΗ

Ἐκδόσεις: Κομμουνιστικό Πρόγραμμα
Κεντρική διάθεση ΑΘΗΝΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ «ΧΝΑΡΙ» ΚΙΑΦΑΣ 5 καὶ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

Τὰ κείμενα αὐτῆς τῆς συλλογῆς δημοσιεύονται καὶ διατίθενται στὰ

— ἰταλικά (PARTITO E CLASSE)

— ἰσπανικά (PARTIDO Y CLASE)

— γερμανικά (DIE FRAGE DER REVOLUTIONAREN PARTEI)

— ἀγγλικά (PARTY AND CLASS)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Εἰσαγωγή	9
Εἰσαγωγή στὶς Θέσεις τῆς Διεθνοῦς	40
Θέσεις τῆς Διεθνοῦς πάνω στὸ ρόλο τοῦ Κομμουνιστικοῦ	
Κόμματος στὴν προλεταριακὴ ἐπανάσταση	46
Κόμμα καὶ ἐργατικὴ τάξη	59
Κόμμα καὶ ταξικὴ δράση	70
Προλεταριακὴ διχτατορία καὶ ταξικὸ κόμμα	89

ΣΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ "ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ,,

ΣΤΑ ΓΑΛΛΙΚΑ

- *Τὸ κοινοβουλευτικὸ ζήτημα μέσα στὴν Κομμουνιστικὴ Διεθνή.*
- *Οἰκονομικὰ κινήματα καὶ σοσιαλισμός.*
- *Οἱ θεμελιώδεις ἀρχές τοῦ Κομμουνισμοῦ.*

Στὴ σειρά: «Τὰ κείμενα τοῦ Διεθνοῦς Κομμουνιστικοῦ Κόμματος»

1. *Κομμουνισμός καὶ φασισμός.*
2. *Κόμμα καὶ ἐργατικὴ τάξη.*
4. *Στοιχεῖα μαρξιστικοῦ προσανατολισμοῦ. Οἱ τρεῖς φάσεις τοῦ καπιταλισμοῦ — Πόλεμοι καὶ κρίσεις ἀπορτομμωστικές.*
5. *Ἡ «Παιδικὴ ἀρρώστεια», καταδίκη τῶν μελλοντικῶν ἀποστατῶν.*

Πάνω στὴ μπροσούρα τοῦ Λένιν: «Ἡ παιδικὴ ἀρρώστεια τοῦ κομμουνισμοῦ»

6. *Δύναμη, βία, δικτατορία μέσα στὴν πάλη τῶν τάξεων.*
7. *ὑπεράσπιση τῆς συνέχειας τοῦ κομμουνιστικοῦ προγράμματος.*

224 σελίδες ὅπου ἔχουν ἀνατυπωθεῖ τὰ βασικὰ κείμενα τοῦ ρεύματός μας ἀπὸ τὸ 1921 μέχρι σήμερα.

ΣΤΑ ΙΤΑΛΙΚΑ

- *Ἱστορία τῆς Κομμουνιστικῆς Ἀριστερᾶς.*

Τόμος 1, 1912 - 1919: ἀπὸ τὴν καταγωγὴ, διασχίζοντας τὸν πρῶτο παγκόσμιον πόλεμον, μέχρι τὴς ἀρχῆς τῆς μεταπολεμικῆς περιόδου.

- *Ἱστορία τῆς Κομμουνιστικῆς Ἀριστερᾶς.*

Τόμος 2, 1919 - 1920: ἀπὸ τὸ συνέδριον τοῦ Ἰταλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος στὴ Μπολώνια μέχρι τὸ 2ο Συνέδριον

τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνoῦς.

Στὴ σειρά: «Τὰ κείμενα τοῦ Διεθνoῦς Κομμουνιστικοῦ Κόμματος».

1. *Χάραξη θέσεων. Τὰ θεμέλια τοῦ ἐπαναστατικοῦ κομμουνισμοῦ.*
2. *Ὑπεράσπιση τῆς συνέχειας τοῦ κομμουνιστικοῦ προγράμματος.*
200 σελίδες μέσα στίς ὁποῖες ἔχουν ἀνατυπωθεῖ τὰ βασικά κείμενα τῆς τάσης μας ἀπὸ τὸ 1920 ὡς σήμερα.
3. *Στοιχεῖα μαρξιστικοῦ προσανατολισμοῦ. Πάνω στὴ διαλεκτικὴ μέθοδο — Κομμουνισμὸς καὶ ἀνθρώπινη γνώση.*
4. *Κόμμα καὶ ἐργατικὴ τάξη.*
5. *«Ὁ ἐξτρεμισμὸς, παιδικὴ ἀρρώστεια τοῦ κομμουνισμοῦ», καταδίκη τῶν μελλοντικῶν ἀποστατῶν.*
6. *Γιὰ τὴν ὀργανικὴν συστηματικοποίησιν τῶν κομμουνιστικῶν ἀρχῶν.*

ΣΤΑ ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ

1. *Τὸ ζήτημα τοῦ ἐπαναστατικοῦ Κόμματος.*
2. *Ἐπανάστασις καὶ ἀντεπανάστασις στὴ Ρωσσία.*
3. *Ἡ πάλιν ἐνάντια στὸν παλιὸ καὶ νέον ρεβιζιονισμό.*
4. *Οἱ θεμελιώδεις ἀρχαὲς τοῦ ἐπαναστατικοῦ Κομμουνισμοῦ.*

ΣΤΑ ΑἴΓΛΙΚΑ

1. *Τὰ θεμέλια τοῦ ἐπαναστατικοῦ κομμουνισμοῦ.*
2. *Κόμμα καὶ ἐργατικὴ τάξις.*

ΣΤΑ ΙΣΠΑΝΙΚΑ

1. *Τὰ θεμέλια τοῦ ἐπαναστατικοῦ κομμουνισμοῦ.*
2. *Δύναμις, βία, δικτατορία μέσα στὴν ταξικὴ πάλιν.*
3. *Κόμμα καὶ ἐργατικὴ τάξις.*

ΣΤΑ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΚΑ

1. *Χαρακτηριστικαὲς θέσεις τοῦ κόμματος: βάσεις εἰς-*

δοχῆς.

2. *Μαθήματα τῶν ἀντεπαναστάσεων.*

3. *Τὰ θεμέλια τοῦ ἐπαναστατικοῦ κομμουνισμοῦ.*

ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

1. *Κόμμα καὶ ἐργατικὴ τάξις.*

ΤΥΠΟΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

«Ὁ Προλετάριος», 15ήμερη ἐφημερίδα στὰ Γαλλικά.

«Τὸ Κομμουνιστικὸ Πρόγραμμα», 15ήμερη ἐφημερίδα στὰ Ἱταλικά.

«Κομμουνιστικὸ Πρόγραμμα» 2μηνο δελτίο στὰ γερμανικά»

«Τὸ Κομμουνιστικὸ Πρόγραμμα» 3μηνη πολιτικὴ καὶ θεωρητικὴ ἐπιθεώρηση στὰ ἰσπανικά.

«Κομμουνιστικὸ Πρόγραμμα», 3μηνη διεθνῆς, πολιτικὴ καὶ θεωρητικὴ ἐπιθεώρηση, στὰ γαλλικά.

«Κομμουνιστικὸ Πρόγραμμα», διεθνῆς πολιτικὴ καὶ θεωρητικὴ ἐπιθεώρηση, στὰ ἀγγλικά.

δοχής.

2. Μαθήματα τῶν ἀντεπαναστάσεων.

3. Τὰ θεμέλια τοῦ ἐπαναστατικοῦ κομμουνισμοῦ.

ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

1. Κόμμα καὶ ἐργατικὴ τάξη.

ΤΥΠΟΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

«Ὁ Προλετάριος», 15ήμερη ἐφημερίδα στὰ Γαλλικά.

«Τὸ Κομμουνιστικὸ Πρόγραμμα», 15ήμερη ἐφημερίδα
στὰ Ἱταλικά.

«Κομμουνιστικὸ Πρόγραμμα» 2μηνο δελτίο στὰ γερ-
μανικά»

«Τὸ Κομμουνιστικὸ Πρόγραμμα» 3μηνη πολιτικὴ καὶ θε-
ωρητικὴ ἐπιθεώρηση στὰ ἰσπανικά.

«Κομμουνιστικὸ Πρόγραμμα», 3μηνη διεθνῆς, πολιτικὴ
καὶ θεωρητικὴ ἐπιθεώρηση, στὰ γαλλικά.

«Κομμουνιστικὸ Πρόγραμμα», διεθνῆς πολιτικὴ καὶ θε-
ωρητικὴ ἐπιθεώρηση, στὰ ἀγγλικά.

ΚΟΜΜΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΤΑΞΗ

Εἰσαγωγή

Θὰ βροῦμε σ' αὐτὴ τὴ μπροσούρα τίς Θέσεις πάλω
στὸ ρόλο τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμμα-
τος μέσα στὴν προλεταριακὴ ἐπανά-
στασι, ποὺ ἐγκρίθηκαν στὸ IIο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστι-
κῆς Διεθνoῦς στὰ 1920, καθὼς καὶ τρία κείμενα τῆς κομμουνιστι-
κῆς ἱταλικῆς Ἀριστερᾶς πάλω στὸ ἴδιο θέμα. Τὰ δύο πρῶτα δημο-
σιεύτηκαν στὰ 1921 - 1922, ὅταν ὅλο τὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα
τῆς Ἰταλίας (PARTITO COMUNISTA D' ITALIA) ἦταν
συσπειρωμένο γύρω ἀπὸ τίς θέσεις τῆς, καὶ τὸ τρίτο μετὰ τὸ δεύτε-
ρο παγκόσμιον πόλεμο, ὅταν ἡ Ἀριστερὰ ἦταν ἀπὸ τότε καὶ στὸ ἐ-
ξῆς ἤδη ὀργανωμένη ἐξ ἑξ ἑξ ἀπὸ τίς ὀργανώσεις ποὺ ἦταν συμ-
βιβασμένες μὲ τὸν ἀνεπανόρθωτο σταλινικὸ ἐκφυλισμὸ, κ ι ἐ-
ν ἄ ν τ ι α σ' αὐτὲς.

Ἡ τέλεια συμφωνία ὅλων αὐτῶν τῶν κειμένων — ποὺ εἶναι
διακηρύξεις καὶ ὅπλα ἀγώνα — εἶναι φανερὴ, ἀκόμα καὶ σ' αὐτὸν
ποὺ ἀγνοεῖ ὅτι ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς ἱταλικῆς Ἀριστερᾶς συγκατα-
τέθηκε στὴν ἄνευ ὁρων προσχώρησι τῆς τάσης του στὸ IIο Συνέ-
δριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνoῦς. (1)

Ἡ σπονδυλικὴ στήλη αὐτῶν τῶν τεσσάρων κειμένων εἶναι ἡ
διακήρυξι τοῦ π ρ ω τ α ρ χ ι κ ο ῦ ρόλου τοῦ Κόμματος, ὅχι

(1) Γιά μιὰ γενικὴ ἀποφῆ αὐτοῦ τοῦ θεμελιώδους συνέδριου, βλέπε chapitre IX de
notre Histoire de la Gauche Communiste: «Le IIe Congrès de l'I.C.: un sommet et une
croisée des chemins», Programme Communiste n° 59 et 60.

τὸ κεφάλαιο IX τῆς α' Ἱστορίας τῆς Κομμουνιστικῆς Ἀριστερᾶς:

«Τὸ IIο Συνέδριο τῆς Κ.Δ.: μιὰ κορυφὴ καὶ μιὰ διασταύρωσι δρόμων», στὸ
«Κομμουνιστικὸ Πρόγραμμα» No 59 καὶ 60.

μόνο κατά την προετοιμασία και την πραγματοποίηση της επαναστατικής κατάληξης της εξουσίας, αλλά συνάμα και κατά την άσκηση της προλεταριακής δικτατορίας, εφόσον ο πόλεμος των τάξεων, μακριά από το να μετριάζεται μετά την επανάσταση, δεξύνεται και ξαπλώνεται σε παγκόσμια κλίμακα.

Και τὰ τέσσερα καταδικάζουν τις τάσεις από όπουδήποτε κι αν προέρχονται, πού, όπως θα το δούμε πιο κάτω, αρνούνται αυτό το ρόλο. Διαμέσου αυτής της καταδίκης, ή Ιταλική Άριστερά τοποθετείται πάνω στη γραμμή των βίαιων πολεμικών του Μάρξ και Έγγκελς ενάντια στον προνουνισμό και στον κληρονόμο του των μπακουνισμώ (2), τυπικές και περιοδικές εκφράσεις αυτών των μπάσταρδων μικροαστικών στρωμάτων, ενδιάμεσων μεταξύ μπουρζουαζίας και προλεταριάτου, που δρουν μ' έναν τρόπο έντελως αντίθετο στο αντικειμενικό ιστορικό μέλλον του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής κι άρα ενάντια στις απαιτήσεις για το επαναστατικό ξεπέρασμά του.

Και τὰ τέσσερα αναγνωρίζουν, σύμφωνα με τον όρισμό της φύσης και του ρόλου του κόμματος, την αναγκαιότητα μιας κύστηρης συγκέντρωσης, κι αποδοκιμάζουν τόσο την αυτονομία των τοπικών οργανώσεων αυτού του ίδιου του Κόμματος, όσο και την άξίωση της πολιτικής ουδετερότητας των άμεινων μορφών του έργατικού κινήματος (συνδικάτα, εργοστασιακές επιτροπές, συνεταιρισμοί κλπ.), δηλαδή την ανεξαρτησία σχετικά μ' ένα κόμμα γενικά.

Τὰ κείμενα της Άριστεράς διευκρινίζουν ωστόσο πιο βιθιά τις έννοιες του Κόμματος και της τάξης και, παράλληλα, πηγαί-

(2) Πρόκειται για δύο ιστορικές παραλλαγές του αναρχισμού, άρνητη της έννοιας του Κράτους γ ενικά, κι άρα και του κράτους της προλεταριακής δικτατορίας σαν γέφυρα προς το σοσιαλισμό κι επομένως σαν μέσο για την κατάργηση κάθε μορφής Κράτους. Η πρώτη παραλλαγή, διατυπωμένη από τον Προυτόν, βασίζεται στη μικρή συντεχνιακή επιχείρηση, που συνδυάζει το κεφάλαιο και την εργασία σαν κύτταρο της μελλοντικής κοινωνίας. Η δεύτερη, διατυπωμένη από τον Μπακούνιν, βασίζεται στην τοπική, αυτοδιαχειριζόμενη κοινότητα (κομμούνα), που μπορεί να συνεταιρίζεται ελεύθερα μ' άλλες, μέχρι την ήμέρα της επαναστατικής κατάρτησης της εξουσίας.

ζουν πιο μακριά στο να όρίσουν τὰ καθήκοντα του κόμματος σαν οργανωμένη διεύθυνση της τάξης.

Κατ' άρχάς επαναλαμβάνοντας μια διατύπωση από το Μανιφέστο του Κομμουνιστικού Κόμματος, διακηρύσσουν κι αναπτύσσουν την ιδέα ότι μόνον όταν δώσει ζωή στο Κόμμα, δηλαδή όταν, από άπλη συνάθροιση ατόμων που ένώνει ή ταυτότητα ή ή αναλογία της θέσης τους μέσα στο παραγωγικό προτσές, γίνει: ένιαία δύναμη που αποδλέπει σ' έναν τελικό σκοπό και που έχει συνείδηση του ιστορικού δρόμου που την οδηγεί σ' αυτόν, τότε ή τάξη ύπαρχει πραγματικά σαν τάξη:

«σύσταση του προλεταριάτου σε τάξη κι άρα σε Κόμμα»,

λέει το Μανιφέστο. Μερικούς μήνες πριν από το ΙΙο Συνέδριο της Διεθνούς, ή Κομμουνιστική Άποχική Φράξια του Ιταλικού Σοσιαλιστικού Κόμματος συμπύκνωσε αυτή την ιδέα μέσα στην έπόμενη διατύπωση:

«Η άποφασιστική επαναστατική πάλη (του προλεταριάτου) ενάντια στο άστικό Κράτος [...] είναι ή σύγκρουση όλη της προλεταριακής τάξης ενάντια σ' όλη την άστική τάξη. Το όργανό της είναι το πολιτικό κόμμα της τάξης, το Κομμουνιστικό Κόμμα, που πραγματοποιεί τη συνειδητή οργάνωση της πρωτοπορίας του προλεταριάτου που κατάλαβε την ανάγκη της ένότητας δράσης, μέσα στο χωρό, ξεπερνώντας τὰ συμφέροντα ομάδων ή ιδιαίτερων κατηγοριών ή εθνικοτήτων, και μέσα στο χρόνο υποτάσσοντας στο τελικό αποτέλεσμα του άγώνα τὰ πλεονεκτήματα και τις μερικές κατακτήσεις που δέν μεταβάλλουν την ουσία της άστικής διάρθρωσης. Είναι λοιπόν μονάχα ή οργάνωση σε πολιτικό κόμμα που πραγματοποιεί τη σύσταση του προλεταριάτου σε τάξη που ά-

γωνίζεται για τη χειραφέτησή του»⁽³⁾,

ή παραφράζοντας τον Μάρξ, σε τάξη όχι πλέον στην υπηρεσία του κεφαλαίου, αλλά έχοντας συνείδηση των ιστορικών της καθήκοντων (Μιζέρια της Φιλοσοφίας).

Είναι μέσα σ' αυτή την όπτική, τη ν' ιδία που ο έ-
χαν οί μ' πολ σε βίκοι, που η Άριστερά προτίμησε
ήδη απ' αυτή την εποχή να όρίζει το κόμμα όχι σαν μιá «φράξια»,
ακόμα και «προχωρημένη» της εργατικής τάξης, αλλά σαν ένα
«όργανο» αυτήν της. Αυτός ό όρισμός είναι πολύ πιο ικανοποιητι-
κός, διότι δέν προσφέρεται σε μιá στατιστική έρμηνεία του κόμμα-
τος, και το χαρακτηρίζει σαν μιá δύναμη που πραγματοποιεί τη
σύ ν' θ ε σ η άμετρησητων επαναστατικών ώθήσεων που διεγείρον-
ται από τις υλικές συνθήκες ζωής της δύναμης εργασίας μέσα στην
καπιταλιστική κοινωνία και σαν την πραγματική μορφή της σύ-
στασης του προλεταριάτου σε τάξη, μετά σε άρχουσα τάξη διαμέ-
σου της κατάληψης της εξουσίας και της εξάσκησης της διχτατο-
ρίας πάνω στη νικημένη τάξη.

Δέν επρόκειτο ούτε γι' ακαδημαϊκές ή θεωρητικές ανησυχίες
της συνείδησης, ούτε για λεπτολογίες πάνω στην όρολογία. Ή ση-
μασία της διάκρισης δέν φάνηκε σ' αυτή την εποχή, διότι όλάκε-
ρη ή Διεθνής αποτελούσε τότε ένα όμοιογενές μέτωπο μάχης, θεω-
ρητικό και πρακτικό. Δέν φάνηκε παρά άργότερα, με την όπισθο-
χώρηση του παγκόσμιου επαναστατικού κινήματος, όταν ό όππορ-
τουρισμός άρχισε να διεισδύει μέσα στο διεθνές άρχηγείο της κομ-
μουνιστικής επανάστασης κι όταν το ισχυρό οικοδόμημα των Θ έ-
σεων π ά ν ω σ τ ό ρ ό λ ο τ ο ύ Κ ό μ μ α τ ο ς,
άρχισε να ραγίζει. Υποστηρίχτηκε στην άρχή, ότι το κόμμα, σαν
«φράξια» της εργατικής τάξης, δέν έπρεπε πλέον να όριστεί από την

(3) «Θέσεις της Κομμουνιστικής Άποχής Φράξιας του Ίταλικού Σοσιαλιστι-
κού Κόμματος» (Μάης 1920).

Thèses de la Fraction Communiste Abstentionniste du Parti Socialiste Italien
(mai 1920) - Voir notre recueil Défense de la continuité du programme communiste,
Editions Programme Communiste, 1973, pp. 9-26.

ιστορική του τροχιά, δηλαδή από το πρόγραμμά του, τη στρατη-
γική του, την αντίληψή του των ταχτικών και όργανωτικών προ-
βλημάτων, αλλά από την κοινωνική «προλεταριακή» σύνθεσή του,
με τη μηχανική και στατιστική έννοια της λέξης. Κατόπιν βε-
σπίστηκε ότι το κόμμα, πάντοτε σαν φράξια, έπρεπε να προσαρμό-
ζεται στις μεταβολές της «διάθεσης όλόκληρης της τάξης», στις έ-
φήμερες αντιδράσεις του προλεταριάτου ενάντια στις αντιξοότητες
της πάλης των τάξεων, εγκαταλείποντας έτσι σιγά - σιγά τις θέ-
σεις που πηγάζουν από τις άρχές του. Ξανάπεσαν λοιπόν οι ύπε-
στηριχτές αυτής της θέσης από τη μιá πλευρά στην εργατιστι-
κή⁽⁴⁾ αντίληψη, που οι θέσεις του 1920 είχαν καταδικάσει άπω-
θώντας τη διατύπωση του «Κόμματος που πρέπει να έχει ένα χα-
ρακτήρα προλεταριακό» κι από την άλλη με ρ : á στην ύποτα-
γή του Κόμματος στη «θέληση της μάζας», πραγματική ή ύποθε-
τική, χωρίς να ληφθεί ύπ' όψη ότι ή μάζα μπορούσε να είναι για
ένα χρονικό διάστημα επηρεασμένη από μιá αντιδραστική κατεύ-
θυνση εξαιτίας άρνητικών καταστάσεων, ενώ οι θέσεις του 1920
είχαν αναγνωρίσει σ' αυτή την πολιτική την αίτία συνθηκολόγη-
σης των κομμάτων της ΙΙης Διεθνούς⁽⁵⁾ μπροστά στον έχθρο της
τάξης και τον ιμπεριαλιστικό πόλεμό του.

Ό Λένιν κι ή παλιά μπολσεβίκικη φρουρά σκέπτονταν έντε-
λώς διαφορετικά : κι αυτό γίνεται όλοφάνερο μετά από ένα άπλο
διάδασμα των Θέσεων. Άλλά ή έπιμονή της Άριστεράς που άπαι-
τούσε να είναι προσδιορισμένες με τη μεγαλύτερη σαφήνεια (ακό-

(4) Έ ρ γ α τ ι σ μ ό ς : Ή αντίληψη σύμφωνα με την όποία το
κόμμα ταυτίζεται με την εργατική τάξη στην πιο άμεση έκφρασή της (π.
χ. ό λαμπουρισμός (LABOURISME) κατά τον όποίο ή βάση του κόμματος
είναι τά τρέιντ - γιούνιονς (TRADE UNIONS). Έπίσης ότι το κόμμα θα
έπρεπε να αποτελείται μ ό ν ο από εργάτες κι ότι το πρόγραμμά του θα
έπρεπε να διαμορφώνεται από τις έναλασσύμενες ψυχικές καταστάσεις των
μαζών.

(5) Άναφορά στη θέση της πλήρους προσχώρησης, στον ιμπεριαλιστι-
κό πόλεμο και στην «ιερή συμμαχία», της πλειοψηφίας των κομμάτων της
ΙΙης Διεθνούς, τον Αύγουστο του 1914, και του θανάτου που έπακολούθησε
αυτού του διεθνούς όργανισμού σαν ένοποιητικού κέντρου, τουλάχιστον πει-
θαρχικού, του εργατικού κινήματος πάνω σε ταξικές θέσεις.

μα και με κίνδυνο μιας κάποιας σχηματοποίησης) οι θεωρητικές έννοιες όπως και τα πρακτικά συνθήματα για να μην υπάρξει κίνδυνος αμφιβολίας και διαστρέβλωσης, ρίχνουν φως σε μιάν άλλη ιδέα πάνω στην οποία ξαναρχότανε συνέχεια στη διάρκεια των επεμβάσεών της στο πλαίσιο της Διεθνούς : οι διατυπώσεις που χρησιμοποιούνται από το Κόμμα δεν είναι μέσα «ουδέτερα» ή «αδιάφορα» αλλά πραγματικές δυνάμεις που επηρεάζουν το ίδιο το Κόμμα. "Αν συντελούν, όταν είναι ακριβείς, να το προσανατολίζουν στη σωστή κατεύθυνση, μπορούν, στην αντίθετη περίπτωση να συντελέσουν στην απομάκρυνσή του από το πρόγραμμα, τα γενικά συμφέροντα της τάξης, κι άρα από τον ιστορικό ρόλο του.

Οι Θέσεις του 1920 όρισαν αυτόν τον ρόλο διακρίνοντας τη μορφή κόμματος από τις άλλες μορφές, του εργατικού κινήματος, αναγκαίες μὲν ἄλλὰ ὑποταγμένες, με την έννοια ότι το κόμμα κατέχει τη συνείδηση της ιστορικής αποστολής του προλεταριάτου και τη «γενική άποψη» του δρόμου που αυτό πρέπει να διατρέξει, ανεξάρτητα από τις διάφορες αντιξοότητες που θα συναντήσει μέσα στη γιγαντιαία πάλη και που είναι συχνά αντιφατικές. Ξεκινώντας απ' αυτή την αντίληψη, οι Θέσεις μας οδηγούν στο συμπέρασμα ενός συνόλου οργανωτικών κανόνων βασισμένων — με δλάνερη τη συμφωνία της 'Αριστεράς — πάνω στο μάζι-μουμ της συγκέντρωσης του κομματικού μηχανισμού. Ο προσδιορισμός αυτών των κανόνων κι αυτών των κριτηρίων ήταν άπαραίτητος. 'Αλλά για την 'Αριστερά δεν ήταν άρκετο να «μᾶς δώσουν το Κόμμα που έχουμε ανάγκη». Συγκέντρωση και πειθαρχία δεν είναι παρὰ ἡ ἄλλη ὅψη της ἐνότητας και τοῦ ἀμετάδλητου τοῦ προγράμματος. Ἡ 'Αριστερά πολέμησε πολλά χρόνια ὥστε ἡ θεωρία και τὸ πρόγραμμα τοῦ παγκόσμιου Κόμματος νὰ εἶναι προσδιορισμένα μ' ἓνα τρόπο μονοσήμαντο : ἀμετάβλητο, κι ὥστε νὰ κωδικοποιηθοῦν τὰ μέγιστα τακτικά ἐνδεχόμενα ποὺ τὸ Κόμμα πρέπει νὰ ἔχει ὑπ' ὄψη του πρὶν συμβοῦν κι ἡ λύση τους νὰ εἶναι γνωστὴ σ' ὅλους κι ὑποχρεωτικὴ γιὰ ὅλους και ποὺ δὲν μπόρεῖ, οὔτε πρὲς ἢ οὔτε πρὸς ν' ἀφεθεῖ στὴν τύχη ἢ στὴν αὐθα-

ρσία ἐθνικῶν, τοπικῶν, ἐφήμερων ἢ προσωπικῶν «ἐκλογῶν» (6).

Ἡ τήρηση αὐτοῦ τοῦ διαλεχτικοῦ σύνδεσμου μεταξύ κέντρου και περιφέρειας, μεταξύ ἀρχηγῶν και στελεχῶν «τῆς βάσης», μεταξύ γένιῶν τοῦ παρελθόντος, τοῦ παρόντος και τοῦ μέλλοντος τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος, μεταξύ Διεθνούς κι «ἐθνικῶν» τμημάτων, εἶναι τὸ κλειδὶ μιᾶς συγκέντρωσης και μιᾶς πειθαρχίας ποὺ δὲν εἶναι μηχανικὲς οὔτε φορμαλιστικὲς, ἀλλὰ ἀντιπροσωπεύουν τὴ ζωντανὴ ἐκφραση μιᾶς πραγματικῆς δύναμης, τὸ Κόμμα, μοναδικὸ μπλὸκ ποὺ τείνει σ' ἓνα μοναδικὸ σκοπὸ (7).

Ἄς χαλαρωθοῦν οἱ κρίκοι τοῦ προγράμματος, ἄς ἀφεθεῖ ἡ πόρτα ἀνοιχτὴ στὴν «τοπικὴ» ἐκλογὴ τῶν τακτικῶν μέσων, ἄς ἀφεθεῖ ἡ ἐξάρτηση τῆς κατάχτησης τῆς ἀναγκαιᾶς ἐπι-

(6) Ἕνα παράδειγμα ἐνὸς τέτοιου ὁρισμοῦ καὶ μιᾶς τέτοιας κωδικοποίησης τῆς τακτικῆς τοῦ κόμματος μέσα στὶς μεγάλες ἱστορικὲς φάσεις βρίσκεται μέσα στὶς «Θέσεις τῆς Ρώμης (1922)». Ἀναπαραγωγή στὰ γαλλικὰ και στὰ ἰταλικά στὴ μπροσούρα «Ὑπεράσπιση τῆς συνέχειας τοῦ κομμουνιστικοῦ προγράμματος».

(7) Ἄς παρατηρήσουμε μ' αὐτὴ τὴν εὐκαιρία ὅτι ἐδῶ ἐγκτεται ἡ λύση ποὺ ἡ 'Αριστερά ἐβλέπε στὸ δύσκολο πρόβλημα τῆς οργανωτικῆς λειτουργίας τοῦ Κόμματος μέσα στὴν ἀπαραίτητη κάθετη κι ἱεραρχικὴ δομὴ τοῦ λύση ποὺ ἡ διατύπωση τοῦ «δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ» δὲν μποροῦσε και δὲν μπορεῖ νὰ προσφέρει. Ἡ «ἐγγύηση» — στὴν περίπτωσή ποὺ μπορεῖ νὰ ὑπάρξει μία — τῆς καλῆς λειτουργίας τῆς συγκεντρωτικῆς ὁργάνωσης τοῦ κόμματος, δὲν ἐγκτεται στὸ «τυχαῖο» γεγονός τῆς ἐκλογῆς ἀνώτατων ὁργάνων ἀπὸ κατώτερα ὄργανα, ἢ στὴ σφυγομέτρηση τῆς βάσης σὺν κανονικὴ και συνηθισμένη πρακτικῇ, ἀλλὰ στὸ μοναδικὸ κι ὁμοιογενὲς σύνδεσμο ποὺ συνδέει διαλεχτικὰ τὸ κέντρο και τὴ «βάση» στὸ γνωστὸ ἀπ' ὅλους πρόγραμμα και στὶς «κλειστὲς» τακτικὲς ποὺ συμπεραίνονται και ποὺ εἶναι ἀναγκαστικὲς γιὰ τὸν ἓνα και γιὰ τὸν ἄλλον, πέρα ἀπὸ ὅρα χώρου και χρόνου. Αὐτὴ εἶναι ἡ έννοια τοῦ «ὁργανικοῦ συγκεντρωτισμοῦ», θεωρία τῆς 'Αριστεράς ἀπὸ τὸ 1921 (βλέπε τὸ κείμενο «Ἡ δημοκρατικὴ ἀρχὴ» στὴ μπροσούρα, στὰ γαλλικά, ἰταλικά, ἀγγλικά και γερμανικά «Κόμμα και ἐργατικὴ τάξη»). Ἡ πειθαρχία και ἡ αὐθόρμητη ἐμπιστοσύνη τῆς περιφερειακῆς ὁργάνωσης ἀπέναντι στὸ κέντρο τοῦ Κόμματος προέρχονται ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι τὸ κέντρο δὲν ἀποτελεῖ τὸ θεματοφύλακα μιᾶς ἀνώτερης «σοφίας» οὔτε ἀπὸ τὴν ἱκανότητα νὰ «ἀνακαλύπτει» πρωτότυπες λύσεις σὲ «καινούργια» προβλήματα, ἀλλὰ τὸ τεχνικὸ ἀπαραίτητο ὄργανο γιὰ τὴν ἐνιαῖα κι ἀμετάδλητη ἐφαρμογὴ σταθερῶν και γνωστῶν κανόνων ἀπὸ τὴν βάση.

ροής του κόμματος πάνω στα πιάτα στρώματα της εργατικής τάξης στη χρήση «αυτοσχεδρισμένων» τεχνασμάτων που δεν συμφωνούν τέλεια με τους στρατηγικούς σκοπούς του κινήματος (όπως άρχει να γίνεται στα 1922, κι όπως η Άριστερά μπόρεσε να προαισθανθεί τον κίνδυνο από τα 1921) και θα έχει καταστραφεί ή ίδια ή βάσει μιας αυθεντικής συγκέντρωσης και μιας πραγματικής πειθαρχίας. Άκόμα ένα βήμα και δεν θα απομείνει πιά, για να συγκεντρώσει κανείς τ' απομεινάρια ενός παγκόσμιου κόμματος, που δεν είναι πλέον όμοιογενές από την τακτική και προγραμματική πλευρά, παρά να εφαρμόσει μ' ένα τυπικό και φαρμακιστικό τρόπο μια «γραφειοκρατική» πειθαρχία, στηριγμένη πάνω στις υλικές κυρώσεις μιας καταπιεστικής κρατικής μηχανής: και δεν θα επιτευχθεί μ' αυτό τον τρόπο ή πειθαρχία, αλλά ή τρομοκρατική πειθαρχία πάνω στο κόμμα· όχι ή συγκέντρωση αλλά ή σταλινική καταπιεστική στελέχωση.

Αυτό που χρειάζεται για να οδηγηθεί ή προλεταριακή επανάσταση, δεν είναι λοιπόν *ο π ο ι ο δ ή π ο τ ε* Κόμμα, που ή αυστηρή πειθαρχία του το κάνει να είναι διαθέσιμο για *ο π ο ι ο ν δ ή π ο τ ε* σκοπό, αλλά ένα πειθαρχημένο και συγκεντρωτικό Κόμμα, στο κέντρο όπως και στην περιφέρεια, που τηρεί, υπερασπίζεται κι εκτελεί ένα σχέδιο άγώνα *π ρ ο σ χ ε δ ι α σ μ έ ν ο* και *κ ω δ ι κ ο π ο ι η μ έ ν ο*. Ο Τρότσκι δεν έλεγε πρῶτα το διαφορετικό στο «Μ α θ ή μ α τ α ἀ π ὸ τ ῆ ν Κ ο μ μ ο ύ ν α» (1920):

«Είναι μόνο με τη βοήθεια ενός κόμματος που στηρίζεται σ' ολόκληρη την ιστορία του παρελθόντος του, που προβλέπει θεωρητικά τους δρόμους της εξέλιξης κι όλα της τα στάδια και που συμπεραίνει τη μορφή δράσης την πιο σωστή σε μια ώρισμένη στιγμή, που το προλεταριάτο μπορεί να ελευθερωθεί από την ανάγκη του παντοτινού ξαναρχίσματος της ιστορίας του, τους δισταγμούς του, τους ψηλαφησμούς του και τα λάθη του»⁽⁸⁾.

(8) Είναι ενδιαφέρον ν' αναπαραγάγουμε ένα κομμάτι γραμμένο από

«Η μεγάλη δύναμη του Ρώσικου Κόμματος έγκειται στη διορατικότητα, από την οποία εξαρτάται ή ικανότητα του να σκοπεύει: ίσια στο στόχο, οποιαδήποτε στιγμή, χωρίς αμφιβολίες, χωρίς ψηλαφισμούς, χωρίς να ξαναπέφτει στα λάθη του παρελθόντος, με το μάξιμουμ της συγκέντρωσης και της πειθαρχίας. Έναπόκειται στην Άριστερά να το υπενθυμίσει στους ίδιους τους μπολσεβίκους.

Οι θέσεις του 1920 της Διεθνούς, που επεξεργάστηκαν για να διακριθεί με τη μεγαλύτερη καθαρότητα ή κομμουνιστική θέση σ' όλα τα προβλήματα, απ' εκείνη των ρεβιζιονιστών τόσο της δεξιάς — ρεφορμιστές σοσιαλ-δημοκράτες και λαμπουριστές — στο και της αριστεράς — επαναστάτες - συνδικαλιστές κι αναρχικοί — παίρνουν μεγαλύτερη σημασία στην εποχή μας διότι ο μικροαστικός όππορτουνισμός έχει διαβρώσει τα πάντα. Οι θέσεις του 1920, σαν όπλο άγώνα, σαν εργαλείο θεωρητικής πολεμικής και πολιτικής πάλης, τοποθετούνται τέλεια, όπως σύντομα θα το αποδείξουμε πάνω στη γραμμή της μεγάλης μαρξιστικής παράδοσης.

Ένα χρόνο μετά την κατεδάφιση του προυνοτισμού, αυτή τη μήτρα όλων των μετέπειτα παραλλαγών του μικροαστικού και βαθμιαίου σοσιαλισμού, το *Μ α ν ι φ έ σ τ ο* του 1848, πριν κάνει στο τελευταίο κεφάλαιο μια λεπτομερή κριτική όλων των «σχο-

τον Τρότσκι, στα 1939, που αντιφάσκει με την τακτική που δυστυχώς προτείνει στις καθαρά όππορτουνιστικές οργανώσεις: «Οι μάξες δεν είναι διόλου απaráλλαχτες: υπάρχουν μάξες επαναστατικές· υπάρχουν μάξες παθητικές· υπάρχουν μάξες αντιδραστικές. Αυτές οι ίδιες οι μάξες είναι, σε διαφορετικές περιόδους, έμπνευσμένες με διαθέσεις και σκοπούς διαφορετικούς. Γι' αυτόν, ακριβώς το λόγο, μια συγκεντρωτική πρωτοποριακή οργάνωση είναι απαραίτητη (...). Το να ντύνει κανείς τις μάξες με το φωτισμένο της αγνότητας και να προσαρμόζει το πρόγραμμα σε μια «μόρφη δημοκρατία» είναι σαν να διαλύεται μέσα στην τάξη, *τ έ τ ο ι α δ π ω ς ε ί ν α ι*, και να μετατραπεί, από πρωτοπορία σε όπισθο-πορεία κι απ' εκείνη τη στιγμή να εγκαταλείπει τα επαναστατικά καθήκοντα. («Ήθολόγοι και συκοφάντες ενάντια στο μαρξισμό» Ίούνης 1939).

λῶν» καὶ πλανεμένων τάσεων, συγκεντρώνει σὲ μιὰ μεγαλειώδη σύνθεση τὰ διαλεχτικά στάδια ποὺ τὸ προλεταριάτο διατρέχει: διαδοχικὰ στὸν παραγμένο δρόμο τῆς ὀργάνωσής του σὲ τάξη: ἀπὸ τὸ στάδιο ὅπου «οἱ ἐργάτες σχηματίζουν μιὰ μάζα διάσπαρτη στὴ χώρα καὶ κατακομματιασμένη ἀπὸ τὸν ἀνταγωνισμό», σ' ἐκεῖνο ὅπου

«τὸ π ρ α γ μ α τ ι κ ὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἀγώνων του»

(ἐφόσον διακρίνεται ἀπὸ τὴν «πρόσκαιρη ἐπιτυχία») εἶναι νὰ

«σ υ γ κ ε ν τ ρ ῶ σ ε ι τοὺς πολυπληθεῖς τοπικοὺς ἀγῶνες τοῦ ἴδιου χαρακτῆρα σὲ μιὰ ἐθνικὴ ταξικὴ πάλη»

(καὶ μετὰ διεθνῇ): ἄρα ἀπὸ τοὺς οἰκονομικοὺς ἀγῶνες καὶ τὴν ἀμνηστία μέχρι τὴν ἀνοιχτὴ ταξικὴ πάλη (καὶ

«κάθε ταξικὴ πάλη εἶναι μιὰ πολιτικὴ πάλη»)

καὶ κατόπιν στήν

«ὀργάνωση τοῦ προλεταριάτου σὲ τάξη καὶ ἄρα σὲ πολιτικὸ κόμμα».

Φαίνεται ἤδη καθαρά ὅτι ἡ γραμμὴ ποὺ πηγαίνει ἀπὸ τὸ Μ α ν ι φ ἔ σ τ ο τοῦ 1848 στὶς Θέσεις τοῦ 1920 εἶναι μιὰ συνεχὴς γραμμὴ: καταδίκη κάθε ἀτομισμού καὶ κάθε τοπικισμού, ὅπως κάθε ἀπολιτικισμού καὶ ἀντι-κομματισμοῦ, ἐπιβεβαίωση ὅτι τὸ προλεταριάτο δὲν δρᾷ πραγματικὰ σὰν ἱστορικὴ τάξη παρὰ ὅταν συγιστᾶται σὲ πολιτικὸ κόμμα.

Ὅπως εἶναι γνωστὸ, τὸ Μ α ν ι φ ἔ σ τ ο δὲν ἀναφέρεται σὲ «διχτατορία» ἀν καὶ ἡ ἰδέα, κατὰ τρόπο ὑπονοούμενο, περιέχεται μέσα στὴ φόρμουλα τῆς «κυρίαρχης τάξης», ποὺ προϋποθέτει μιὰ «κυριαρχημένη» τάξη καὶ μέσα σ' αὐτὴ, «δεσποτικὴς παραδιὰσεις τοῦ δικαιοῦματος τῆς ιδιοκτησίας καὶ τοῦ ἀστικού τρῶπου παραγωγῆς» ποὺ ἡ πολιτικὴ ἐξουσία τοῦ νικηφόρου προλεταριάτου θὰ πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦται σὰν «μέσο γιὰ νὰ μεταβάλλει τὸν τρόπο παραγωγῆς ὀλοκληρωτικὰ», ἀκόμα καὶ ἀν αὐτὰ τὰ μέτρα στὴν ἀρχὴ μποροῦν «νὰ χαρακτηριστοῦν ἀπὸ οἰκονομικὴ σκο-

πιὰ σὰν ἀνεπαρκὴ καὶ ἀδόκιμα». Ἡ ἀρχὴ τῆς «διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου» καθορίζεται παρ' ὅλ' αὐτὰ στὴ διάρκεια τῶν μεγάλων συρράξεων τοῦ 1848 - 1849 (9) καὶ στὰ χρόνια ποὺ τὴν ἀκολουθήσαν ἀμέσως μετὰ. Ἀκόμα πρὶν ἀπὸ τὸ περίφημο γράμμα πρὸς τὸν Βιντμεγιέρ στὰ 1852, ὅπου ὁ Λένιν, στὸ «Τ ὁ Κ ρ ἄ τ ο ς καὶ ἡ ἐ π α ν ἄ σ τ α σ η», θὰ δεῖ τὸ κλειδί τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας τοῦ Κράτους, τὸ καταστατικὸ τῆς Αἰγκας τῶν Κομμουνιστῶν γραμμένο ἀπὸ τὸν Μάρξ τὸν Ἀπρίλη τοῦ 1850 περιλαμβάνει στὸ πρῶτο τοῦ ἄρθρου αὐτὴ τὴν πολύτιμη διατύπωση: ὁ σκοπὸς τῆς Αἰγκας εἶναι

«ἡ ἀνατροπὴ ὅλων τῶν προνομιούχων τάξεων, ἡ ὑποταγὴ αὐτῶν τῶν τάξεων στὴ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, διὰ τῆς ὁπαίας ἡ ἐπανάστασις γίνεταί διαρκὴς μέχρι τὴν πραγματοποίηση τοῦ κομμουνισμοῦ».

διατύπωση ποὺ περιέχει αὐτὰς τὶς δυὸ ἀχώριστες ἔννοιες: τὴν ἀναγκαιότητα τῆς βίαιης καὶ διχτατορικῆς κατάκτησης τῆς ἐξουσίας, ὅχι σὰν σημεῖο ἀφίξης ἀλλὰ σὰν ὁ π α ν ἄ σ τ α σ η καὶ πρὸς τὴν ἀναγκαιότητα ἐνὸς ὅργανου συγκέντρωσης καὶ διεύθυνσης, τὸ πολιτικὸ Κόμμα (10).

(9) Ὑπενθυμίζουμε τὴν περίφημη πολεμικὴ κραυγὴ τῆς Νέας Ρηνά-νικης Γκαζέτας (NEUE RHENISCHE ZEITUNG) μετὰ τὴν καταστολὴ τῆς ἐπανάστασης τῆς Βιέννης στὶς 7 τοῦ Νοέμβρου τοῦ 1848:

«Εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ καννιβαλισμὸς τῆς ἀντεπανάστασης ποὺ θὰ δι-αδόσῃ μέσα στὶς μάζες τὴν πεποίθησι ὅτι δὲν ὑπάρχει παρὰ μ ὁ ν ο ἔ-ν α μ ἔ σ ο κατάλληλο, νὰ συμπυκνώσῃ, νὰ σ υ ν τ ο μ ε ὖ σ ε ι καὶ ν' ἀπλοποιήσῃ τοὺς σπασμούς τῆς παλιᾶς κοινωνίας ποὺ ἀγωνιᾷ καὶ τοὺς αἱματηροὺς πόνους τῆς γέννας τῆς καινούργιας κοινωνίας: Ἡ ἐ π α ν ἄ σ τ α τ ι κ ἡ τ ρ ο μ ο κ ρ α τ ί α.

(10) Ἡ ἰδία ἰδέα ἀναφαίνεται κάτω ἀπὸ μιὰ ἄλλη μορφή στὸ «Οἱ Ταξικοὶ Ἀγῶνες στὴ Γαλλία» (III κεφάλαιο, Μάρτης 1850).

«Τ ὁ π ρ ο λ ε τ α ρ ι ᾶ τ ο σὺσπειρῶνται γύρω ἀπὸ τὸν ἐ π α ν ἄ σ τ α τ ι κ ὸ σ ο σ ι α λ ι σ μ ὸ, γύρω ἀπὸ τὸν κομμουνισμό, ποὺ ἡ

Είναι αλήθεια ότι η δεύτερη έννοια δεν είναι ρητά διατυπωμένη. Αλλά θα γίνει λίγο αργότερα, ακριβώς στη συνέχεια ενός μεγάλου αγώνα πολεμικής όχι πλέον ενάντια στους ρεφορμιστές και σ' αυτούς που έχουν μιὰ σταδιακή αντίληψη άλλ' ενάντια στους αναρχικούς. Στο τέλος αυτής της περιόδου, στο συνέδριο της Διεθνούς Συνομοσπονδίας των Έργατών στη Χάγη, στὰ 1872, ο Μάρξ θα προσθέσει στὰ Κ α τ α σ τ α τ ι κ ᾶ τοῦ 1864 τὸ θεμελιακὸ ἄρθρο 7 α :

«Μέσα στὸν ἀγώνα ἐνάντια στὴν ἐνωποιημένη ἐξουσία τῶν προνομιούχων τάξεων, τὸ προλεταριάτο δὲν μπορεῖ νὰ δρᾷ σὰν τάξη ΠΑΡΑ ΑΝ σ υ σ τ α θ ε ῖ σ ἔ α ὗ τ ὁ ν ο μ ο π ο λ ι τ ι κ ὸ κ ὶ μ μ α, π ο ὗ ἄ ν τ ι τ ῖ θ ε τ α ι σ' ὅλα τ' ἄλλα κόμματα ποὺ ἔχουν συσταθεῖ ἀπὸ τὶς προνομιούχες τάξεις».

Καὶ διευκρινίζει ἀμέσως:

«Αὐτὴ ἡ σύσταση τοῦ προλεταριάτου σὲ πολιτικὸ κόμμα εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ νὰ ἐξασφαλιστεῖ ὁ θρίαμβος τῆς κοινωνικῆς ἐπανάστασης καὶ νὰ πραγματοποιηθεῖ ὁ τελικὸς της σκοπὸς — ἡ κατάρρευση τῶν τάξεων».

Ίδια ἡ μπουρζουαζία ἐφεῦρε τὸ ὄνομα τοῦ Μ π λ α ν κ ι. Αὐτὸς ὁ σοσιαλισμὸς εἶναι ἡ δ ι α κ ή ρ υ ξ η τ ῆς δ ι α ρ κ ο ὗς ἐ π α ν ᾱ σ τ α σ ης τῆς τ α ξ ι κ ῆς δ ι χ τ α τ ο ρ ί ας τοῦ προλεταριάτου, σὰν ἀναγκαία μεταβατικὴ περίοδος ἕως δτου φτάσουμε στὴν κ α τ ᾱ ρ γ η σ η τ ὶ ν τ α ξ ι κ ῶ ν δ ι α φ ο ρ ῶ ν γ ε ν ι κ ᾶ, στὴν κατάρρευση τῶν σχέσεων παραγωγῆς πάνω στίς ὁποῖες στηρίζονται, στὴν κατάρρευση ὅλων τῶν κοινωνικῶν σχέσεων ποὺ ἀντιστοιχοῦν σ' αὐτὲς τὶς σχέσεις παραγωγῆς, στὴν ἐξάλειψη ὅλων τῶν ἰδεῶν ποὺ ἔχουν σὰν βάση αὐτὲς τὶς κοινωνικὲς σχέσεις».

Κι ὁ Μάρξ θὰ ἐπανεέλθει πάλι μέσα στὴν «Κριτικὴ τοῦ Προγράμματος τοῦ Γκρότα», στίς 5 τοῦ Μᾶη 1875: «Ἀνάμεσα στὴν καπιταλιστικὴ κοινωνία καὶ τὴν κομμουνιστικὴ κοινωνία, τοποθετεῖται ἡ περίοδος τοῦ ἐπαναστατικοῦ μετασχηματισμοῦ τῆς μιᾶς στὴν ἄλλη. Σ' αὐτὴ τὴν περίοδο ἀντιστοιχεῖ ἐπίσης μιὰ φάση πολιτικῆς μετάβασης, δπου τὸ Κράτος δὲν θὰ μπορούσεν νὰ εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ ἐ π α ν α σ τ α τ ι κ ῆ δ ι χ τ α τ ο ρ ί α τοῦ π ρ ο λ ε τ α ρ ι ᾶ τ ο υ».

Σὲ ἀπόλυτη ἁρμονία μ' αὐτὴ τὴ θέση, οἱ Θέσεις τοῦ 1920 θὰ ποῦν:

«Ἡ ἀναγκαιότητα ἐνὸς πολιτικοῦ Κόμματος τοῦ προλεταριάτου δ ἐ ν ἐ ξ α φ α ν ῖ ζ ε τ α ι παρὰ μὲ τὴν ἐ ξ α φ ᾱ ν ι σ η τ ὶ ν κ ο ι ν ω ν ι κ ῶ ν τ ᾱ ξ ε ω ν»⁽¹¹⁾.

Στὰ 1873 ὁ Ἑγγκελς ἐπανερχεται πάνω στὸ ἴδιο ζήτημα σ' ἓνα γράμμα πρὸς τὰ ἰταλικά τμήματα τῆς Διεθνούς, ἀκόμα ἐπηρεασμένα ἀπὸ τὴν ἀντι-κρατικὴ καὶ ἀντι-κομματικὴ ἀποψη τοῦ Μπακούνιν. Ἡ διατύπωση τοῦ δὲν χωρᾷ ἀμφισβήτηση:

«Μιὰ ἐπανάσταση εἶναι χωρὶς καμμιά ἀμφιβολία κά- τι τὸ πιὸ αὐταρχικὸ ποὺ μπορεῖ νὰ ὑπάρξει, εἶναι ἡ πράξη μὲ τὴν ὁποία ἓνα μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἐπιβάλλει τὴ θέλησή του στὸ ἄλλο μέρος μὲ τὰ ντουφέκια, τὶς ξιφολόγχες καὶ τὰ κανόνια, δηλαδὴ μὲ αὐταρχικὰ μέ- σα ἂν εἶναι ἀπαραίτητο καὶ τὸ ν ι κ η φ ὶ ρ ο κ ὶ μ μ α, ἂ ν δ ἐ ν θ έ λ ε ι ν ᾱ ἔ χ ε ι π ο λ ε μ ῆ σ ε ι μ ᾱ τ α ι α, π ρ έ π ε ι ν ᾱ δ ι α τ η ρ ῆ σ ε ι α ὗ τ ῆ ν τ ῆ ν κ υ ρ ι α ρ χ ί α μ ἐ τ ῆ ν τ ρ ο μ ο κ ρ α τ ί α π ο ὗ τ ᾱ ὅ π λ α ἐ ν σ π ε ῖ ρ ο υ ν σ τ ο ὗς ἂ ν τ ι δ ρ α σ τ ι κ ο ὗς».

Αὐτὸ εἶναι τὸ μάθημα τῆς Κομμούνας τοῦ Παρισιοῦ. Καὶ τὴν κατὰφαση διαδέχεται ἡ ἄρνηση:

(11) Ἡ μαρξιστικὴ θεωρία εἶναι ἓνα ἐνιαῖο καὶ ἀμετάβλητο μπλὸκ ἀπὸ τὴ γέννησή της μέχρι τὴν τελικὴ νίκη της. Τὸ μόνο πράγμα ποὺ περιμένει ἀπὸ τὴν ἱστορία, εἶναι νὰ ἐφαρμοστεῖ μὲ τὴ μεγαλύτερη αὐστηρότητα καὶ νὰ εἶναι ὅ λ ο καὶ π ε ρ ι σ σ ὶ τ ε ρ ο θ α θ ι ᾱ χ α ρ α γ μ έ ν η μέσα στὸ πρόγραμμα τοῦ κόμματος τῆς τάξης. Γιὰ νὰ ἐπιβεβαιωθεῖ ἀκόμα μιὰ φορὰ τὸ ἀμετάβλητό της ὑπενθυμίζουμε ὅτι ὁ Μάρξ, στὸ ρόγο του γιὰ τὴν 7η ἐπέτειο τῆς 1ης Διεθνούς (1871) συνέδρε τὴν ἀρχὴ τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου, καὶ ἄρα τῆς τρομοκρατίας, μὲ τὴ διεκδίκηση μιᾶς κεντρικῆς διεύθυνσης τοῦ ταξικοῦ ἀγῶνα μετασχηματισμένης σὲ π α ρ ᾱ τ α ξ η μ ᾱ χ ης σὲ διεθνή κλίμακα:

«Πρὶν πραγματοποιηθεῖ ἓνας σοσιαλιστικὸς μετασχηματισμὸς πρέπει νὰ ὑπάρχει μιὰ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου καὶ ὁ προλεταριακὸς στρατὸς εἶναι μιᾶ πρωταρχικὴ συνθήκη γι' αὐτήν. Ἡ ἐργατικὴ τάξη ὀφείλει νὰ κατακτήσει στὸ πεδίο τῆς μάχης τὸ δικαίωμα τῆς χειραφέτησής της. Ὁ ρόλος τῆς Διεθνούς εἶναι νὰ ὀργανώσει καὶ νὰ συγκεντρώσει τὶς προλεταριακὲς δυνάμεις γιὰ τὴ μάχη ποὺ τὶς περιμένει».

«'Από τὰ δύο πράγματα τὸ ἓνα: ἢ οἱ ἀντι-αὐταρχικοὶ (πού, μὴ τὸ ξεχνᾶμε, ἀρνοῦνται τὸ Κράτος ὅσο καὶ τὸ Κόμμα) δὲν ξέρουν τί λένε, καὶ σ' αὐτὴ τὴν περίπτω-
ση δὲν προκαλοῦν παρὰ τὴ σύγχυση· ἢ ξέρουν τί λένε, καὶ σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση π ρ ο δ ί δ ο υ ν τὸ κί-
νημα τοῦ προλεταριάτου. Στὴ μιὰ περίπτωση ὅσο καὶ
στὴν ἄλλη, ὅ π η ρ ε τ ο ῦ ν τ ῆ ν ἀ ν τ ί δ ρ α-
σ η»⁽¹²⁾.

Οἱ διαδοχικοὶ σταθμοὶ τῆς διαδικασίας διαμέσου τῆς ὁποίας
τὸ προλεταριάτο ἀναπτύσσεται μέχρι τὴ σύστασή του σὲ τάξη εἶ-
ναι ἔτσι χαραγμένοι ἀπὸ τὸν Μάρξ καὶ τὸν Ἑνγκελς μὲ μιὰ διαύ-
γεια πού οἱ ἐπιβεθαίωσις ἀγώνων ἑκατὸν πενήντα χρόνων δὲν κά-
νουν τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ τοὺς δίνουν μεγαλύτερη ἔμφαση. Στὴν
ἀρχή, τοπικοὶ ἀγῶνες, σκορπισμένοι καὶ ἀνόργανοι, πού ἔχουν σάν
αἰτία τὴν κατάσταση τῶν συνθηκῶν ζωῆς τῶν ἐργαζόμενων· κα-
τόπιν ὁ μετασχηματισμὸς καὶ ἡ σ υ γ κ έ ν τ ρ ω σ ῆ τους σὲ
γενικοὺς τ α ξ ι κ ο ῦ ς ἀγῶνες, ἐθνικοὺς καὶ διεθνεῖς, καὶ ἄρα
σὲ π ο λ ι τ ι κ ο ῦ ς ἀ γ ῶ ν ε ς· σύσταση τοῦ προλεταριά-
του σὲ τ ά ξ η χάρη στ' ὄργανο α ὕ τ ῆ ς τ ῆ ς σ υ γ-
κ έ ν τ ρ ω σ η ς, τὸ π ο λ ι τ ι κ ὸ Κ ό μ μ α· σύσταση
τῆς προλεταριακῆς τάξης σὲ κ υ ρ ί α ρ χ η τ ά ξ η μὲ τὴν
βίαιη ἐπανάσταση καὶ διατήρηση αὐτῆς τῆς κυριαρχίας μὲ τὴν
τρομοκρατία κάτω ἀπὸ τὴ διεύθυνση τοῦ Κόμματος· τέλος, μὲ τὴν

Τὸ πρόβλημα τέθηκε στοὺς μπολσεβίκους σὲ μ α τ ε ρ ι α λ ι σ τ ι-
κ ο ῦ ς ἱστορικοὺς δρους. Εἶναι μέσα στὴ γραμμὴ τῆς ἀμετάβλητης θεω-
ρίας τοῦ μαρξισμού, πού θὰ γεννηθεῖ ὁ Κόκκινος Στρατός, ξεσηκώνοντας
κραυγὰς ἀποδοκιμασίας τῶν ρεφορμιστῶν καὶ τῶν ἀναρχικῶν.

(12) Σ' ἓνα γράμμα στὸν Τριέ (G. TRIER), τῆς 18 τοῦ Δεκεμβρίου
1889, ὁ Ἑνγκελς διακηρύσσει πάλι μὲ τὴ συνήθη διαύγειά του: «Τὸ προ-
λεταριάτο δὲν μπορεῖ νὰ ἐγκαθιδρύσει τὴν πολιτικὴν του κυριαρχία, πού εἶ-
ναι ὁ μόνος δρόμος πού ὁδηγεῖ στὴν καινούργια κοινωνία, χωρὶς μιὰ βίαια
ἐπανάσταση, εἴμαστε σύμφωνοι πάνω σ' αὐτό. Καὶ γιὰ νὰ εἶναι τὸ προλετα-
ριάτο τὴν ἀποφασιστικὴν μέρα, ἀρκετὰ δυνατό ὥστε νὰ νικήσει, εἶναι ἀπα-
ραίτητο — ὅπως ὁ Μάρξ καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος δὲν σταματήσαμε νὰ τὸ διακηρύσου-
με ἀπὸ τὸ 1847 — νὰ συσταθεῖ σὲ αὐτόνομο κόμμα, διαφορετικὸ ἀπ' ὅλα
τ' ἄλλα καὶ ἀντιτιθέμενο σ' αὐτά, ἓνα ταξικὸ κόμμα πού ἔχει συνείδηση ὅτι
εἶναι τέτοιο».

πραγματοποίηση τοῦ πλήρους κομμουνισμού, ἐξαφάνιση τοῦ προλε-
ταριάτου σάν τάξη καὶ ἄρα ἐξίσου ἐξαφάνιση τοῦ πολιτικοῦ κόμ-
ματος.

Ἡ ἀποφασιστικὴ στιγμή, ὅπου ἡ μαρξιστικὴ θεωρητικὴ ἀπο-
ψη παίρνει σάρκα καὶ ὀστά στὴν ἱστορία τοῦ μαχόμενου προλεταρια-
κοῦ κινήματος, εἶναι ὁ Ὀκτώβριος 1917. Ἀλλ' αὕτη ἡ στιγμή δὲν
θὰ ἦταν δυνατὴ χωρὶς αὐτὸν τὸν ἄλλο χαλκὰ τῆς ἀλυσίδας μέσα
στὴ συνέχεια τοῦ μαχόμενου μαρξισμού, πού εἶναι τὸ «Τ ί ν ἂ
κ ἂ ν ο υ μ ε ;» τοῦ Λένιν. Εἶναι πράγματι μέσα στὸ «Τ ί
ν ἂ κ ἂ ν ο υ μ ε ;», πού ὁ Λένιν δείχνει μὲ μιὰ ἐξαιρετικὴ
δύναμη ὅτι τὸ πέρασμα ἀπὸ τὸ στάδιο τοῦ προλεταριάτου σάν τά-
ξη, γιὰ τὸ κεφάλαιο, στὸ προλεταριάτο σάν τάξη, ἔχοντας συνεί-
δηση τῶν δικῶν τῆς συμφερόντων, εἶναι: ἓνα π ο ι ο τ ι κ ὸ π ῆ-
δ η μ α.

Ἡ «σύσταση τοῦ προλεταριάτου σὲ τάξη, καὶ ἄρα σὲ
κ ό μ μ α», κατόπιν σὲ «κυρίαρχη τάξη», δὲν εἶναι π ρ ο ῖ ὅ ν
τῶν ἄ μ ε σ ω ν οἰκονομικῶν ἀγώνων, ἢ τοῦ δῆθεν α ὕ θ ὅ ρ-
μ η τ ο υ μετασχηματισμοῦ τοὺς σὲ πολιτικοὺς ἀγῶνες ἐνάντια
στὴν πολιτικὴ ἐξουσία πού ἐγγυᾶται αὕτη τὴν ἐκμετάλλευση, ἄλ-
λὰ τῆς εἰσαγωγῆς ἀπὸ τὰ ἔξω τῆς «σοσιαλιστικῆς συνείδησης»
(μᾶς συνείδησης πού ὑπονοεῖται ὁ ρ γ α ν ω μ έ ν η) μέσα
στοὺς οἰκονομικοὺς ἀγῶνες. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι αὐτὸ τὸ ρίξιμα δὲν
θὰ ἦταν δυνατό ἂν αὐτοὶ οἱ ἀγῶνες δὲν παρήγαγαν, μὲ τὴν ἐπέκτα-
ση καὶ τὴν ὅλο καὶ μεγαλύτερη σκληρότητά τους, «σπινθήρες πο-
λιτικῆς συνείδησης». Ἀλλὰ γιὰ νὰ γίνῃ αὕτη ἡ «ἀ ρ χ ι κ ῆ»
συνάντηση, γιὰ νὰ μπορέσει κατόπιν νὰ δυναμωθεῖ καὶ νὰ θαυυ-
θεῖ, πρέπει νὰ προϋπάρχει — γιὰ νὰ ξαναπάρουμε ἀκόμα μιὰ φορὰ
τὰ λόγια τοῦ Μάρξ — ἡ

«PREVIOUS ORGANIZATION»

τοῦ πολιτικοῦ κόμματος. Αὕτη ἡ «προγενέστερη ὁργάνωση» μπο-
ρεῖ νὰ διαδραματίσει τὸ ρόλο τῆς μέσα στὴν τάξη — μὲ τὴ στατι-
στικὴ ἔννοια — καὶ νὰ τῆς μεταμορφώσῃ τὸν ἀγῶνα καὶ τοὺς
σκοποὺς μὲ τὴν προϋπόθεση ὅτι ἦταν ἤδη προπαρασκευασμένη, μέ-
σα ἀπὸ μιὰ ἀδιάκοπη καὶ ὀργανικὴ δουλειὰ θ ε ω ρ η τ ι κ ῆ ς
κατάρτισης καὶ μ α χ η τ ι κ ῆ ς δραστηριότητος. Ἄν αὕτη ἡ
προϋπόθεση δὲν ἐκπληρωθεῖ, ὁ οἰκονομικὸς ἀγῶνας, πού συνίστα

παρ' όλα αυτά την ύλη της θάσης της επανάστασης, δεν θα ξεπεράσει ποτέ — ακόμη και στην πιο πλατιά κι ύψηλη κλίμακα — το επίπεδο της «τρεϊντ-γιουνιονίστικης συνείδησης».

Δεκαπέντε χρόνια μετά το «Τί να κάνουμε;», την παραμονή της επανάστασης, ο Λένιν θα γράφει :

«Η ντοκτρίνα της πάλης των τάξεων, εφαρμοσμένη από τον Μάρξ στο Κράτος και στην σοσιαλιστική επανάσταση, οδηγεί αναγκαία στην αναγνώριση της πολιτικής κυριαρχίας του προλεταριάτου, της δικτατορίας του, δηλαδή μιας εξουσίας που δεν μοιράζεται με κανένα και που στηρίζεται άμεσα πάνω στην ένοπλη δύναμη των μαζών. Η μπουρζουαζία δεν μπορεί ν' ανατραπεί παρά αν το προλεταριάτο έχει μετασχηματιστεί σε κυρίαρχη τάξη, ικανή να καταστείλει την αναπόφευκτη κι απελπισμένη αντίσταση της μπουρζουαζίας και να οργανώσει σ' ένα νέο οικονομικό σύστημα όλη τις εργαζόμενες κι εκμεταλλεζόμενες μάζες. Το προλεταριάτο έχει ανάγκη από την εξουσία του Κράτους, από μια συγκεντρωτική οργάνωση της δύναμης, από μια οργάνωση της βίας, ώστε να καταστείλει την αντίσταση των εκμεταλλευτών και να διευθύνει τη μεγάλη μάζα του πληθυσμού — αγροτιά, μικροαστούς, μισο-προλετάρους — στην «εγκαθίδρυση» της σοσιαλιστικής οικονομίας. Εκπαιδεύοντας το εργατικό κόμμα, ο μαρξισμός εκπαιδεύει την πρωτοπορία του προλεταριάτου ικανή να πάρει την εξουσία και να οδηγήσει όλο το λαό προς το σοσιαλισμό, να διευθύνει και να οργανώνει το καινούργιο καθεστώς, να είναι ο εκπαιδευτής, ο καθοδηγητής κι ο αρχηγός όλων των εργαζόμενων κι εκμεταλλεζόμενων για την οργάνωση της κοινωνικής τους ζωής, χωρίς τη μπουρζουαζία κι ενάντια στην μπουρζουαζία».

(Το Κράτος κι η Επανάσταση, II, 1)

Ένα πηδύμα ακόμα τριών έτών και μέσα από το ήφαίστειο

του εμφύλιου πολέμου και της Κόκκινης Τρομοκρατίας ξεπηδάνε, στα 1920, οι δύο Άντι-Κάουτσκυ, του Λένιν (Η προλεταριακή επανάσταση κι ό άποστάτης Κάουτσκυ) και του Τρότσκυ (Τρομοκρατία και κομμουνισμός).

«Ο εξαιρετικός ρόλος που παίζει το κομμουνιστικό κόμμα όταν η προλεταριακή επανάσταση νίκησε είναι κατανοητός, γράφει ο Τρότσκυ. Πρόκειται για τη δικτατορία μιας τάξης. Η τάξη αποτελείται από διαφορετικά στρώματα, οι γνώμες και τα αισθήματα δεν είναι όμοφωνα, τα επίπεδα ανάπτυξης διαφέρουν. Άρα, η δικτατορία προϋποθέτει ενότητα θέλησης, ενότητα προσανατολισμού, ενότητα δράσης. Μὲ ποιὰ ἄλλη ὁδὸ θὰ μπορούσε νὰ πραγματοποιηθεῖ; Η επαναστατική κυριαρχία του προλεταριάτου υποθέτει ακόμα μέσα στο προλεταριάτο την κυριαρχία ενός Κόμματος που έχει ένα πρόγραμμα δράσης έντελώς καθωρισμένο και ικανό να επιβάλλει μια έσωτερική πειθαρχία άσυζητητή[...]. Μὰς κατηγόρησαν περισσότερο από μια φορά ὅτι αντικαταστήσαμε τὴ δικτατορία τῶν Σοβιετ μ' αὐτὴ τοῦ ὁμίματος. Παρ' ὅλ' αὐτά, μπορούμε νὰ διαβεβαιώσουμε, χωρὶς νὰ λαθέψουμε, ὅτι ἡ δικτατορία τῶν Σοβιετ δὲν ἦταν δυνατὴ παρὰ χάρις στὴ δικτατορία τοῦ Κόμματος: μὲ τὴ σαφήνεια τῶν θεωρητικῶν ἰδεῶν του, μὲ τὴ δυνατὴ ἐπαναστατικὴ οργάνωση, τὸ Κόμμα ἐξασφάλισε στὰ Σοβιετ τὴν δυνατότητα νὰ μετατραποῦν ἀπὸ ἄμορφα ἐργατικὰ κοινobούλια πὸν ἦταν, σ' ἓνα ὄργανο κυριαρχίας τῆς ἐργασίας» (Τρομοκρατία και Κομμουνισμός, VII).

Δίπλα σ' αυτά τα δύο επιβλητικά έργα, πιστεύουμε ότι δεν ήταν άκαιρο ν' αναφερθεῖ τὸ κείμενό μας Π ρ ο λ ε τ α ρ ι α κ ῆ δ ι χ τ α τ ο ρ ί α κ α ι τ α ξ ι κ ὸ κ ὶ μ μ α (1951), πὸν ἀναπτύσσει περίφημα τὴν ἰδέα ὅτι ἡ διεύθυνση τῆς ταξικῆς δράσης πρέπει νὰ «δοθεῖ» στὸ κόμμα κι ὅτι ἡ πραχτική τοῦ ἴδιου τοῦ κόμματος στὴν ἐξάσκηση τῆς δικτατορίας δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι συνδεδε-

μένη με κανένα κώδικα. Δεν το κάνουμε από κομματικό πατριωτισμό, αλλά επειδή τριάντα χρόνια ιστορίας συσώρευσαν επιβεβαιώσεις άμεσες κι έμμεσες της μαρξιστικής θεωρίας της Έπανάστασης, του Κόμματος και του Κράτους.

Οι διαπιστώσεις που προηγούνται εξηγούν την σπουδαιότητα της έκδοσης αυτής της μπροσούρας για να ξαναζωντανέψει το επαναστατικό μαρξιστικό «κίνημα» πάνω σε σταθερές βάσεις. Διασχίζουμε αυτή την εποχή μια ιστορική φάση όπου ωριμάζουν σιγά - σιγά οι αντικειμενικές προϋποθέσεις μιας γενικής επανάληψης των ταξικών αγώνων κι όπου επιβάλλεται περισσότερο από ποτέ άλλοτε η αναγκαιότητα να ριχτούν και να στεριώσουν καλά οι υ π ο κ ε ι μ ε ν ι κ έ ς βάσεις της νίκης.

Η κρίση της ΙΙης Διεθνούς εκδηλώθηκε στην αρχή με το προοδευτικό ξέσκισμα του συνδυετικού ύμνα, που, στη μαρξιστική θεωρία, συνδέει άρρηκτα μεταξύ τους, τις αρχές, το πρόγραμμα, την ταχτική και την οργάνωση του παγκόσμιου κομμουνιστικού κόμματος, του ταξικού κόμματος. Άναδρομικά (άλλ' αυτός ο κίνδυνος καταγγέλθηκε από τα 1920, και με πιο μεγαλύτερη επιμονή στα επόμενα χρόνια, από την «ιταλική» Άριστερά) δεν είναι δύσκολο σήμερα να διαπιστωθεί ότι δεν ήταν δυνατό να αντιτεθεί έγκαιρα στους ματεριαλιστικούς παράγοντες διεθνούς κλίμακας, που θάρυναν (μ' ένα τέτοιο τρόπο που στο τέλος αποκαλύφθηκε καταστροφικός) την ένδοξη ΙΙη Κομμουνιστική Διεθνή του 1919 — 1920, το στέριο τεῖχος μιας οργανικής κι ολοκληρωτικής άφομοίωσης αυτών των αρχών, αυτού του προγράμματος, αυτών των ταχτικών συμπερασμάτων, αυτών των οργανικών κανόνων και του διαλεχτικού τους σύνδεσμου. Η Διεθνής γεννήθηκε πάνω σε γρανίτινες θεωρητικές βάσεις, άλλ' αναπτύχτηκε και μεγάλωσε διαμέσου ενός πολύ πρώιμου προτσές σύγκλησης και προσεταιρισμού μ' εθνικές οργανώσεις συνδεδεμένες με παραδόσεις έντελως έτερογενείς και συχνά αντιθετικές. Μακριά από το να συσταθούν διαμέσου μιας ιδεολογικής ωρίμανσης κι ενός ουσιαστικού κι αυστηρού φιλτραρίσματος, αυτές οι οργανώσεις μ π ό λ ι α σ α ν μέσα στο «παγκόσμιο κόμμα της εργατικής τάξης» την μόλις «επιδιορ-

θωμένη» κληρονομιά του κεντρισμού⁽¹³⁾ αρχικά, της σοσιαλδημοκρατίας μετά, χωρίς να αναφερθούμε σ' ότι είχε επιζήσει από το συνδικαλισμό, τον έργοστασιακό σοσιαλισμό⁽¹⁴⁾ και τον εργατισμό.

(13) Κεντρισμός, κεντριστές.

Όρίζονται μ' αυτό τον όρο οι τάσεις της παλιάς σοσιαλδημοκρατίας που ήδη στη διάρκεια του πρώτου παγκόσμιου πλεμου πήραν μιὰ ένδιάμεση θέση μεταξύ εκείνης της επίσημης σοσιαλδημοκρατίας και της άκρας άριστερας, στην πραγματικότητα μη προχωρώντας πιο μακριά από ένα γενικό αίτημα πάσης των έχθροπραξιών κι ειρήνης χωρίς αποζημιώσεις και προσαρτήσεις και που άμέσως μετά τη μεταπολεμική περίοδο, όπως γράφει ο Δένιν «διακηρύσσονταν υποστηρικτές της διχτατορίας του προλεταριάτου και της σοβιετικής εξουσίας, αλλά στην πραγματικότητα συνέχιζαν να δρουν όπως στο παρελθόν, συνεχίζοντας να υπερασπίζονται τις θέσεις τους και να άσκούν την παλιά πολιτική των μικρών παραχωρήσεων στο σοσιαλ-σωβινισμό, στον όππορτουνισμό και στην άστική δημοκρατία, των ταλαντεύσεων, της άναποφασιστικότητας, του διφορούμενου, των υπεκφυγών, των άποσιωπήσεων κι άλλων τέτοιων' μικρές παραχωρήσεις που συνανθροισμένες δημιουργούν άναπόφευκτα τ ή ν π ρ ο δ ο σ ί α τ ή ς δι χ τ α τ ο ρ ί α ς τ ο υ π ρ ο λ ε τ α ρ ι ά τ ο υ ».

(«Σημειώσεις ενός δημοσιογράφου» 14 Φεβρουαρίου 1920, ύποκεφάλαιο 2ο). Άργότερα, άπέναντι στην Κομμουνιστική Διεθνή, οι Γερμανοί άνεξάρτητοι, οι Γάλλοι λογκκετιστές, οι Ίταλοι μαξιμαλιστές τάχτηκαν βέβαια για την προσχώρηση, αλλά δεν ήθελαν να έρθουν σε ρήξη, όπως ή Μόσχα το επέβαλε στους «όρους άποδοχής» που ψηφίστηκαν στο ΙΙο Συνέδριο, με τη δεξιά πτέρυγα άνοιχτά σοσιαλ-σωβινιστική και σοσιαλ-όππορτουνιστική των αντίστοιχων κομμάτων. Έπαναστάτες στα λόγια, άποδείχτηκαν όππορτουνιστές στις πράξεις.

(14) Η αντίληψη τυπική παραδείγματος χάρη της «Νέας Τάξης» (ORDINE NUOVO) και του Γκράμσι στην Ίταλία, σύμφωνα με την όποία το πέραςμα από τον καπιταλισμό στο σοσιαλισμό θα πραγματοποιιόταν στο έσωτερικό της ίδιας της άστικής κοινωνίας, διαμέσου της κατάκτησης της επιχείρησης και της «έξουσίας στο εργοστάσιο», παρ ά με το όρόμο της π ο λ ι τ ι κ ή ς κατάκτησης της κεντρικής εξουσίας.

Ο έλεγχος των επιχειρήσεων διαμέσου των εργατικών επιτροπών θα δημιουργόσε τις πρώτες «νησίδες» σοσιαλισμού μέσα στον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής.

Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἐξασθένησαν τὴ Διεθνῇ, ἤδη ὑποταγμένη στὴν τρομερὴ πίεση μιᾶς κατάστασης ποὺ γρήγορα χειροτέρευσε στὴ Ρωσία καὶ σὲ διεθνῇ κλίμακα.

Εἶναι ἓνα μάθημα ποὺ δὲν πρέπει νὰ ξεχαστεῖ σήμερα, σ' αὐτὴ τὴ δύσκολη φάση τῆς προετοιμασίας τῆς διεθνοῦς ἐπανάληψης τῆς ταξικῆς πάλης. Σήμερα πιδ πολὺ ἀκόμα, ἀπὸ ποτὲ ἄλλοτε, βρισκόμαστε μπροστὰ σὲ μιὰ ἔνταση μικρο-αστικοῦ καὶ ἀναρχικοῦ πρόμου γιὰ τὴ συγκέντρωση, τὴ διχτατορία καὶ ιδίως γιὰ τὸ Κόμμα (ἄρα καὶ γιὰ τὸ πρόγραμμα) — ἐνστικτώδη ἀντίδραση στὰ σταλινικὰ ἐγκλήματα, ἀλλὰ ποὺ δὲν εἶναι καὶ αὐτὴ λιγότερο λαθεμένη, διότι σκοπεύει ὄχι τὴ συγκέντρωση, τὴ διχτατορία καὶ τὸ κόμμα τῆς ἀ ν τ ε π α ν ἄ σ τ α σ η ς ἀλλὰ ἀ π λ ᾶ τὴ συγκέντρωση, τὴ διχτατορία, τὸ κόμμα καὶ τὸ πρόγραμμα. Σήμερα πιδ πολὺ ἀπὸ ποτὲ ἄλλοτε, εἶναι ἀναγκαῖο νὰ γ ε ν ν η θ ε ῖ τὸ παγκόσμιο κομμουνιστικὸ Κόμμα πάνω σὲ μιὰ βάση μιᾶς ἀπόλυτης διαύγειας καὶ ὁμοιογένειας, θ ε ω ρ η τ ι κ ῆ ς κ α ῖ π ρ ο γ ρ α μ μ α τ ι κ ῆ ς, διότι αὐτὲς εἶναι οἱ ἀ ν α γ κ α ῖ ε ς κ ι ῖ κ α ν ἔ ς προϋποθέσεις τῆς ἀποτελεσματικότητάς του στὸ ὀργανωτικὸ πεδίο καὶ τῆς αὐστηρῆς καὶ ὄχι τυπικῆς πειθαρχίας του. Ἡ λυδία λίθος αὐτῆς τῆς ὁμοιογένειας καὶ αὐτῆς τῆς διαύγειας, εἶναι ἡ σαφὴς συνείδηση τῆς φύσης, τοῦ ρόλου καὶ τῆς λειτουργίας τοῦ Κόμματος μέσα στὴν ἐπανάσταση καὶ στὴν προλεταριακὴ διχτατορία, διεκδικούμενη χωρὶς καμμιὰ ἀμφισβολία ἢ μετριάσμο ἐνάντια σὲ κάθε τάση ποὺ τὶς ἀδελφίζει ἀπὸ τὸ αὐθεντικὸ καὶ ἀμετάδλητο περιεχόμενό τους.

Γι' αὐτὸ εἶναι ἀπαραίτητο νὰ ἀνατρέξουμε, σὲ ἀντίθεση μὲ τὴ σωστὴ μαρξιστικὴ ἀπόψη, στὴν πιδ σημαντικὴ θεωρητικοποίηση αὐτῆς τῆς τάσης, μετὰ τὸ 1ο παγκόσμιο πόλεμο (ἐξ ἄλλου τόσο παλιά ὅσο καὶ αὐτὸ τὸ ἴδιο τὸ ἐργατικὸ κίνημα). Ὁφειλόμενη στὴν ψεύτικη «ἀριστερά» τοῦ γερμανικοῦ Κόμματος — ποὺ καὶ αὐτὸ τὸ ἴδιο δὲν ἦταν ἀρκετὰ μπολιασμένο ὥστε νὰ ἀντισταθεῖ — αὐτὴ ἡ θεωρητικοποίηση ὀδήγησε πράγματι στὴν πρώτη διάσπαση τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στὴν Κεντρικὴ Εὐρώπη δηλαδὴ μέσα στὸν ἀ π ο φ α σ ι σ τ ι κ ὸ χῶρο γιὰ τὸ μέλλον τοῦ κομμουνισμοῦ στὴν ἴδια τὴ Ρωσία ἢ στὸν κόσμο⁽¹⁵⁾.

Κάνοντας νὰ παρεκκλίνει ἓνα μέρος τῆς προλεταριακῆς πρωτοπορίας πάνω σὲ λαθεμένες θέσεις καὶ ἀντικειμενικὰ λικιδινταριστικές ἀφῆσε ἔτσι τὸ δρόμο ἀνοιχτὸ στὶς κεντρίστικες ἀναδιώσεις μέσα σ' αὐτὸ τὸ SPARTACUSBUND⁽¹⁶⁾, ποὺ εἶχε παρ' ὅλ' αὐτὰ προσφέρει ὁλοκαύτωμα στὴν παγκόσμια ἐπανάσταση τὶς ζωὲς τῆς Ρόζα Λούξεμπουργκ, τοῦ Κάρλ Λίμπνεχτ καὶ τοῦ Λέο Ζόγκισες.

Τὸ ἐργατικὸ κίνημα στὴ Γερμανία δὲν εἶχε σχεδὸν καθόλου γνωρίσει αὐτὲς τὶς ἀναρχο-συνδικαλιστικὲς καὶ ἀναρχο-επαναστατικές τάσεις, ποὺ εἶναι ἡ τ υ π ι κ ῆ μορφή τῆς ἀποφῆς τῆς «ἀμεσότητας» τοῦ προτοῦ τῆς βίαιης χειραφέτησης τῆς ἐργατικῆς τάξης : δηλαδὴ τῆς ἀποφῆς ποὺ ἀρνεῖται τὸν κεντρικὸ καὶ καθοριστικὸ ρόλο τοῦ Κόμματος μέσα στὴν προλεταριακὴ ἐπανάσταση, ἀντικαθιστώντας τὸ ἀπὸ ὀργανισμοὺς ὅπου συναθροίζονται ἐργάτες χωρὶς ἓνα ἀκριβὲς πολιτικὸ πρόγραμμα, ποὺ περιέχουν ὅλη τὴ μάζα τῶν καθαρῶν προλετάρων (δηλ. αὐτῶν ποὺ δὲν ἔχουν τίποτε ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ τὴ δύναμη ἐργασίας) καὶ χαρτογραφημένους πάνω στὴ διάρθρωση τῆς παραγωγῆς ὅπως ὑπάρχει σήμερα (συνδικάτα, ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπές) ἐπιτροπὲς τομέων κλπ.). Ἀλλὰ παρ' ὅλη τὴν ἀπουσία μιᾶς ἀναρχο - συνδικαλιστικῆς παράδοσης ὁμοίας μ' αὐτὴ ποὺ μόλυνε τὸ ἐργατικὸ κίνημα στὶς λατινικὲς χῶρες ἀπὸ τὸν τελευταῖο αἰῶνα⁽¹⁷⁾, καὶ στὶς ἀγγλοσαξωνικὲς χῶρες, στὰ εἴ-

(15) Γι' αὐτὸ περιορίζουμε τὴν ἀνάλυσή μας σ' αὐτὴ τὴν ἐνσάρκωση τοῦ π ρ α γ μ α τ ι κ ο ὦ «παιδικοῦ ἀριστερισμοῦ» ἀφήνοντας παράμερα τὶς μορφὲς ποὺ αὐτὸς μπορεῖ νὰ πῆρε ἄλλου.

(16) Ὁμάδα ποὺ σχηματίστηκε στὶς ἀρχὲς τοῦ 1915, γύρω ἀπὸ τὴ Λούξεμπουργκ καὶ τὸν Λίμπνεχτ, σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν «ἐνὶ ἑσέτι» «ἐπανάσταση». Ἀπὸ αὐτὴν τὴν ὁμάδα γεννήθηκε, στὸ τέλος τοῦ 1918, τὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα Γερμανίας (KPD), ἀφοῦ ἀποσχίστηκε ἀπὸ τὸ Ἀνεξάρτητο Σοσιαλδημοκρατικὸ Κόμμα (USPD), μὲ τὸ ὁποῖο εἶχε τυπικὰ ἐνωθεῖ τὸ 1916.

(17) Παράδοση ποὺ, καὶ ἂν δὲν τὴν διεκδικούσαν ἀνοιχτὰ αὐτὴν ἀκριβῶς τὴ στιγμή, ξαναφάνηκε στὴ Γαλλία στὰ 1919 - 1920 μέσα σὲ ὁμάδες στὶς ὁποῖες ὀφείλεται σὲ μεγάλο μέρος ἡ πρωτοβουλία τῆς δημιουργίας τοῦ IKK (Γαλλικὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα) σὰν τμήμα τῆς IIIης Διεθνούς (Ρο-

πρώτα χρόνια αυτού του αιώνα, ή σωστή μαρξιστική άποψη του Κόμματος, των σχέσών του με την τάξη και των καθηκόντων του στη διάρκεια της βίαιας εφόδου για την κατάληψη της εξουσίας και για τη διχτατορία, είχε μεγάλη δυσκολία να ριζώσει μέσα στην επαναστατική γερμανική πρωτοπορία.

Κι αυτό είναι έντελώς ξεκάθαρο γι' αυτή την τάση του επαναστατικού κινήματος που αποσπάστηκε από το ΚΚΓ (Κομμουνιστικό Κόμμα Γερμανίας, KPD), στα 1920, για να ιδρύσει το Κ.Ε. Κ.Γ. (Κομμουνιστικό Έργατικό Κόμμα Γερμανίας, KAPD KOMMUNISTISCHE ARBEITER PARTEI DEUTSCHLANDS), που διατηρούσε από τότε πολύ στενές σχέσεις με την ομάδα των έλλανδων «τριμπουνιστών» (από το όνομα του όργάνου τους DIE TRIBUNE), αναγνωρίζοντας ακόμα στους αντιπροσώπους τους πιδ τυπικούς αυτής της ομάδας, Πάννεκοκ και Γκόρτερ, τους πρωταρχικούς θεωρητικούς του ίδιου του κινήματός της. Αυτή ή τάση πολέμησε με τη μεγαλύτερη ενέργεια το σοσιαλ-πατριωτισμό και το ρεφορμισμό κι είχε μια καθαρή συνείδηση της αναγκαιότητας της ταξικής βίας και της επαναστατικής κατάκτησης της εξουσίας, όπως ήταν διατυπωμένη μέσα στις κλασσικές θέσεις της ΙΙης Διεθνούς. Υποστήριζε από την άλλη μεριά, ξανασυναντώντας έτσι φαινομενικά την ιταλική Άριστερά, ότι οι ταχτικές λύσεις των μπολσεβίκων στην οπισθοδρομική και μερικά προ-καπιταλιστική Ρωσία, δεν μπορούσαν να εφαρμοστούν μηχανικά σε μια κατάσταση που ήταν προϊόν ενός πάρα πολύ προχωρημένου καπιταλισμού, όπως αυτού της δυτικής Ευρώπης. Αυτές οι φαινομενικές ομοιότητες σκέπαζαν ολότελα βαθιές διαφωνίες, ώστε το ΚΕΚΓ κι οι «Τριμπουνιστές» να είναι πιδ κοντά στη συνδικαλιστική φλέβα του έργατικού επαναστατικού κινήματος παρά στην αυθεντική μαρξιστική τάση.

Μέσα στο σχήμα του Γκόρτερ και των άλλων αντιπροσώπων

οιμέρ, Μονάτ, Σουβαρίν). Άκριδώς έπειδή, ή καταγωγή τους, ήταν ξένη πρὸς τὸ μαρξισμό, ἦταν ἀνίκανοι νὰ παραβῶλλουν ἕνα στέριο τεῖχος στὴν ὀππορουνιστικὴ πλημμύρα τῶν προσόλητων τῆς τελευταίας ὥρας, τῶν Κα- σὶν, Φροσσάρ καὶ σία.

του ΚΕΚΓ, ή δυτική Ευρώπη θά ήταν τὸ θέατρο μιᾶς επανάστα- σης, ὅπου τὸ προλεταριάτο θά θρυσκόταν μόνο του ἀντιμέτωπο στὸ συμπαγὲς μέτωπο τῆς μέσης καὶ μεγάλης μπουρζουαζίας, τῶν μι- κρο-αστῶν καὶ τῆς ἀγροτιάς. "Αρα, ἀν ἦταν σωστὸ νὰ ὑποστηρι- χτοῖ ὅτι ἡ επανάσταση στὴ Δύση δὲν θά μπορούσε παρὰ νὰ εἶναι μιὰ προλεταριακὴ επανάσταση, κι ὅτι δὲν θά ἐπαναλάμβανε τὸν κλασσικὸ κύκλο τῶν διπλῶν ἐπαναστάσεων, αὐτὸ τὸ σχῆμα γινό- ταν μιὰ ἀφαίρεση, ὅταν ἀπέκλειε ἀπὸ τὴν επαναστατικὴ σκηνή (κι ἄρα ἀπὸ τὰ στρατηγικὰ καὶ ταχτικὰ προβλήματα) τὴν ἐπέμ- βαση, κάτω ἀπὸ τὴν ἡγεμονικὴ διεύθυνση τῆς ἐργατικῆς τάξης, δευτερευόντων μὴ προλεταριακῶν στρωμάτων, καὶ τὴν οὐδετερο- ποίηση ἄλλων στρωμάτων, ἰδίως ἀγροτικῶν καὶ μικρο-αστικῶν γε- νικῶν. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, σύμφωνα πάντα μ' αὐτὸ τὸ ἔδι ο τὸ σχῆμα, ἡ προλεταριακὴ «ἀγρότητα» ποὺ χαρακτηρίζει κοινωνικὰ τὴν ἐπικείμενη επανάσταση, ἀποτελοῦσε α ὕ τ ἡ ἔ δ ι α τὴν ἐγγύηση ὅτι ἡ ἐργατικὴ τάξη, μοναδικὸς πρωταγωνιστὴς τοῦ ἐπα- ναστατικῶν ἁγώνα, θά ἔπαιρνε χωρὶς ἀμφιβολίες, οὔτε συμβιβασμὸ τὸ δρόμο τῆς επαναστατικῆς καὶ βίαιης εφόδου γιὰ τὴν κατάληψη τῆς εξουσίας.

Μ' αὐτὴ τὴν προοπτικὴ, τὸ πρόβλημα τῆς ταχτικῆς ἀναγόταν γιὰ νὰ χρησιμοποιήσουμε πάλι τὴν ἔκφραση τοῦ Γκόρτερ, στὸ νὰ

«ἐλευθερωθεῖ πρώτα ἀπ' ὅλα τὸ πνεῦμα τοῦ προλετα- ριάτου»

τὴν παραμονὴ τῆς ἄμεσης σύγκρουσης μετὰ τὴν ἀστική ἐξουσία· κι αὐτὸ ὥστε οἱ προλετάριοι νὰ εἶναι σὲ θέση νὰ ὀργανωθοῦν α ὕ τ ο ἰ ο ἰ ἔ δ ι ο ἰ καὶ νὰ χτίσουν, ἔξω ἀπὸ κάθε παροχὴ μιᾶς «ἐξωτερικῆς» πειθαρχίας καὶ συγκέντρωσης, τὸ διοικητικὸ καὶ πα- ραγωγικὸ σύστημα τῆς διχτατορίας τους. Οἱ κομμουνιστὲς θά εἴ- χαν ἄρα σὰν καθήκον, καὶ σὰν μοναδικὸ καθήκον, νὰ διαφωτίζουν «συνειδήσεις», κι ὅχι νὰ διευθύνουν ἐνεργὰ κι ἀποτελεσματικὰ τίς πραγματικὲς δυνάμεις ποὺ ἀναδύζονται — ἀσυνείδητα κι ἀκόμη «ἀντι-συνειδητὰ» — ἀπὸ τὸ κοινωνικὸ ὑπόδαρο. Κάθε ὀργανωτικὴ μορφή ποὺ ἔχοντας μιὰ καθαρή γενικὴ ἄποψη τῆς ἱστορικῆς δια- δρομῆς καὶ τοῦ τελικοῦ σκοποῦ τοῦ προλεταριακοῦ κινήματος, θά ἀξίωνε νὰ «ἀντιπροσωπεύει» τὴν τάξη στὴν πάλη της γιὰ τὴν ἐξου-

σία και μετέπειτα στην άσκηση αυτής της εξουσίας, κάθε οργανωτική μορφή που δεν θα συνέπιπτε με την *δ λ ό τ η τ α* της εργαζόμενης μισθωτής τάξης και δεν θα ήταν ή «*α μ ε σ η* έκφρασή» της, θα είχε στά μάτια του ΚΕΚΓ τη δύναμη να *θ ι α σ ε ι* και να *δ ι α φ θ ε ί ρ ε ι* την αυθεντικότητα του κινήματος χειραφέτησης του προλεταριάτου.

Η έντελως ιδεαλιστική αντίφαση μεταξύ μαζών και κομμάτων ή χειρότερα ακόμα, μεταξύ μαζών κι αρχηγών αντικαθιστά την ιστορική αντίφαση προλεταριάτου - μπουρζουαζίας (και κομμουνισμού - όππορτουισμού). Μια μπροσούρα με τον τίτλο «*Η δ ι α σ π α σ η τ ο υ Κ Κ Γ*», που προκάλεσε τούς κεραυνούς που τīs άξιζαν από τόν Λένιν, τοποθετούσε τó ζήτημα ως έξης :

«Τό κομμουνιστικό κόμμα είναι τό κόμμα τής πάλης τών τάξεων, τής πιό άποφασιστικής[...]. Τό ζήτημα λοιπόν πού τίθεται είναι νά ξέρουμε ποιός πρέπει νά εξασκεί τή διχτατορία: τό κομμουνιστικό κόμμα ή ή προλεταριακή τάξη; [...]. Κατ' άρχάς, πρέπει νά τείνουμε πρós τή διχτατορία τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος ή πρós αὐτή τής προλεταριακῆς τάξης;».

Κι άπαντούσε:

«Δύο κομμουνιστικά κόμματα, βρίσκονται σήμερα τό ένα άπέναντι από τ' άλλο· τό ένα, τ ό κ ό μ μ α τ ω ν α ρ χ η γ ω ν, πού προσπαθεί νά οργανώσει τόν επαναστατικό αγώνα και νά τόν καθοδηγήσει άπό τ ό π ά ν ω [...] τ' άλλο, τ ό κ ό μ μ α τ ω ν μ α ζ ω ν, πού περιμένει τήν άνοδο τοῦ επαναστατικοῦ αγώνα παρὰ μιὰ μέθοδο σύμφωνη με τό σκοπό και πού τή χρησιμοποιεῖ [...], τή μέθοδο τής ριζικής ανατροπῆς τής μπουρζουαζίας, πού θα επιτρέψει νά χτιστεῖ ή προλεταριακή διχτατορία τής τάξης, πού θα οδηγήσει στο χτίσιμο τοῦ σοσιαλισμοῦ [...]. Ἀπό τή μιὰ μεριά διχτατορία τών αρχηγών, από τήν άλλη διχτατορία τών μαζών. Αυτό είναι τό νόημα τής διάσπασῆς μας!».

Αὐτό είχε σάν συνέπεια τήν άποκήρυξη, από τό ΚΕΚΓ τοῦ «επαναστατικοῦ κοινοβουλευτισμοῦ», άπάρνηση πού δεν έχει νά κάνει τίποτε με τό μαρξιστικό επιχείρημα, πού προτάθηκε από τήν Ιταλική Ἀριστερά στο Ἰο Συνέδριο τής Διεθνούς, στά 1920. Ἡ Ἀριστερά έλεγε πράγματι ότι αὐτή ή ταχτική, έγκυρη για ιστορικές περιόδους και για δεδομένες γεωγραφικές εκτάσεις, θα είχε άρνητικά αποτελέσματα και μάλιστα καταστροφικά στις χώρες ενός προχωρημένου καπιταλισμοῦ και μιᾶς μακριᾶς δημοκρατικῆς παράδοσης, παρεκκλίνοντας τήν προλεταριακή τάξη και τό κόμμα από τό έπείγον καθήκον τής επαναστατικῆς προπαγανδευτικῆς με αποτέλεσμα νά τά οδηγῆσει στόν εκλογικό συναγωνισμό και στο τέλος στην εγκατάλειψη τοῦ επαναστατικοῦ δρόμου. Τό ΚΕΚΓ, άπεναντίας, άρνιόταν τόν «επαναστατικό κοινοβουλευτισμό», με τή δικαιολογία ότι τό κοινοβούλιο κι οί εκλογές είναι ή κλασσική άρένα τών «αρχηγών» και τών «κομμάτων», με λίγα λόγια τής «αὐταρχίας» σέ αντίθεση με τόν «αὐθόρμητισμό» τών μαζών : γίνεται αντίληψη σ' αὐτό τό σημείο μιᾶ άπήχηση (άκούσια, αλλά όχι λιγότερο άποδεικτική) τοῦ αναρχικοῦ τρόμου για τήν «*έ ξ ο υ σ ί α*», κατανοητή με μεταφυσικό τρόπο, σάν μιᾶ καθ' έαυτή κακοήθης δύναμη.

Ἄλλη συνέπεια είναι ή άποκήρυξη τών παραδοσιακῶν συνδικάτων, πού οί κομμουνιστές όφείλουν, σύμφωνα με τόν Λένιν και τήν Ἀριστερά, νά προσπαθήσουν νά κατακτήσουν *π ο λ ι τ ι κ ά*, ακόμα κι αν διευθύνονται — όπως είναι σχεδόν πάντα ή περίπτωση — από τούς χειρότερους πατέρες τοῦ ρεφορμισμού, ώστε νά τά μεταβάλλουν σέ «ίμάντα μεταβίβασης» τοῦ κόμματος, εισάγοντας τή ντοκτρίνα και τά συνθήματα τοῦ κομμουνισμού στους μισθωτούς δλων τών κατηγοριών κι όλων τών πολιτικῶν αποχρώσεων, ακόμα και τών θρησκευτικῶν. Τό ΚΕΚΓ, άπεναντίας, αντικαθιστά τὰ παραδοσιακά συνδικάτα με *έ ρ γ ο σ τ α σ ι α κ ο ῦ*ς οργανισμούς πού διατηροῦνται άδιάφθοροι έπειδή ακριβώς (κι είναι ό μοναδικός λόγος) έλέγχονται *α μ ε σ α* από τήν *δ λ ό τ η τ α*.

Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τής αντίληψης είναι ή αναζήτηση μιᾶς άμεσης μορφῆς οργάνωσης, όπου οί προλετάριοι θα μπορούσαν νά βροῦν μιᾶ *έ γ γ ύ η σ η* τῆς ταξικῆς επαναστατικῆς κατεύθυνσης. Ἐπίσης, σέ μερικές άκραίες περιπτώσεις ή άρνηση τοῦ οίκο-

νομικού αγώνα κι ακόμα και της απεργίας, εκτός εάν αμεσο
δπλο κι όργανο για την κατάληψη της εξουσίας.

Έτσι μπορούμε να διαβάσουμε σε μιὰ προσούρα του Γκέρτερ,
έκδοση 1923 (κάτω από την προσωπική του εθύνη), όπου παρ-
νε θέση πάνω σε μιὰ διαφορά ανάμεσα στην πτέρυγα του Έσσεν
και στην πτέρυγα του Βερολίνου του ΚΕΚΓ.

*«Η τάση του Έσσεν έχει δίκιο στη θεωρία, όταν λέ-
ει: "Όταν είναι βέβαιο ότι μιὰ ενέργεια δεν είναι και
δεν μπορεί να γίνει επαναστατική, ή Ένωση και το
ΚΕΚΓ δεν συμμετέχουν. Τα μέλη της Ένωσης μπο-
ρούν να συμμετέχουν στους οικονομικούς αγώνες, για
να μην είναι απεργοσπάστες, άλλ' όσο ή δράση είναι
και πρέπει να παραμείνει ρεφορμιστική, ή Ένωση
περιμένει για να δράσει και κάνει μόνον προπα-
γάνδα».*

Δηλαδή μ' άλλα λόγια: ή επαναστατική επιθετικότητα, ή τί-
ποτε!

Άλλα αν είναι προφανές ότι το ΚΕΚΓ αρνιόταν το κόμμα εάν
πραγματικό όργανο της επανάστασης, δεν μπορούμε να πούμε ώ-
στόσο ότι ή ομάδα Σπάρτακος (SPARTACUS), όσο ένδοξος κι αν
ήταν ο αγώνας της ενάντια στο ρεφορμισμό και στο σοσιαλ-πατρι-
ωτισμό, έθεσε ποτέ με σαφήνεια το ζήτημα του κόμματος με την
πραγματική του σημασία: κι ο Λένιν είχε, έξ άλλου, την ευκαιρία
να εκφράσει τη λύπη του πάνω σ' αυτό κατά τον πρώτο παγκό-
σμνο πόλεμο.

Είναι γνωστή ή περίφημη πολεμική (που χρησιμοποιήθηκε
μέχρις αηδίας από τους προδότες) ανάμεσα στον Λένιν και στη Ρό-
ζα Λούξεμπουργκ πάνω στο συγκεντρωτισμό, στα 1904, ή οι σελί-
δες των συγγραμμάτων της (έξ άλλου λογοκριμένες, έλλιπείς και
μεταθανάτιες) πάνω στην Όχτωβριανή επανάσταση. Μά εκείνο
που δείχνει καλύτερα, κατά τη γνώμη μας, την παρασιώπηση των
Σπαρτακιστών ν' αποδεχτούν τον διευθύνοντα ρόλο του κόμματος
(αν κι όχι βέβαια αποκλειστικό, ούτε αποφασιστικό από μόνο του)
μέσα στην προλεταριακή επανάσταση, είναι ιδίως ο δλέθριος διατα-
γμός τους να διακόψουν τις σχέσεις τους πάνω στο δργανω-

τι κι ό επίπεδο με το Σοσιαλ-δημοκρατικό Κόμμα της Γερμανί-
ας (Σ.Κ.Γ. SOZIALDEMOKRATISCHE PARTEI DEUTSCH-
LANDS, SPD) πρώτα, και με το Άνεξάρτητο Σοσιαλ-δημοκρατι-
κό Κόμμα της Γερμανίας (ΑΣΚΓ, UNABHANGIGE SOZIAL-
DEMOKRATISCHE PARTEI DEUTSCHLANDS, USPD) (18)
κατόπιν: περίμεναν να «χρηστούν» γι' αυτή την απόφαση, αληθινά
σκληρή και δραματική, από τη «βάση» του κόμματος, αντί να
ακολουθήσουν το αναμφίβολο πρόσταγμα του ιστορικού μαρξιστικού
προγράμματος, διεκδικώντας το με γενναιότητα ενάντια σ' όλους
τους προδότες. Είναι επίσης ή τραγική κατάληξη του Κάρλ Λίμπ-
νεχτ και της Ρόζας Λούξεμπουργκ, που δεν ήταν οι πρωταγωνι-
στές της εξέγερσης του Γενάρη 1919, αλλά οι όμηροι του ρεφορ-
μιστικού και κεντρίστικου διπορτουισμού, αντικειμενικού συνένο-
χου των δολοφόνων, πληρωμένων από την μπουρζουαζία και τους
γιούγκερς. Είναι, τέλος, ή ρητή δήλωση του ΚΚΓ στο συνέδριο Ή-
δρουσής του, τραγικά καθυστερημένη στην όρμητική εξέλιξη της Ι-
στορίας:

*«Το Σπάρτακουσμπουντ δεν θα πάρει ποτέ την εξου-
σία παρά με τη σαφή και χωρίς δισταγμούς θέληση
της μεγάλης πλειοψηφίας της προλεταριακής τάξης
στη Γερμανία, δυνάμει της συνειδητής συγκατάθεσής
της στις θέσεις, στους σκοπούς και στις μεθόδους α-
γώνα του Σπάρτακουσμπουντ».*

Αν και υπαγορευμένη από τη σωστή έννοια του αποκλεισμού
της εύκολης λύσης ενός ασυλλόγιστου πραξικοπήματος, ή διατύπω-
ση αυτή προάγγελε ήδη ωστόσο την άρνηση του ιστορικού ρόλου
του κόμματος, θεματοφύλακα της σ υ ν ε λ δ η σ η ς του προ-
λεταριάτου κι οδηγητή της θ έ λ η σ ή ς του μέσα στις αντιξο-

(18) Κεντρίστικο κόμμα του Κάουτσκι και Χίλφεντιγκ. Βλέπε κεφ. VIII της
Histoire de la Gauche Communiste: «La Gauche et le mouvement communiste interna-
tional», notamment les paragraphes 9 (Le jeu infâme des indépendants en Allemagne), 10
(Le «chemin de Golgotha» du spartakisme) et 11 (La confirmation historique de la
fonction de la social-démocratie), Programme communiste n° 58.

Ιστορία της Κομμουνιστικής Άριστερας: «Η Άριστερά και το διεθνές
κομμουνιστικό κίνημα», ιδίως τίς παραγράφους 9 («Τό άπαίσινο παιχνίδι των άνεξαρ-
τήτων στη Γερμανία»), 10 («Ο δρόμος του Γολγοθά» του σπαρτακισμού) και 11
(«Η ιστορική επιβεβαίωση του ρόλου της σοσιαλ - δημοκρατίας») «Κομμουνιστικό
Πρόγραμμα» Νο 58.

ότητες του αντικαπιταλιστικού αγώνα.

Η συνέχεια της ιστορίας του γερμανικού Κόμματος αποκαλύπτει, εξ άλλου, μία μοιραία τάση να ρυμουλκεϊται από το ένοστιμωδες κίνημα των μαζών, πέφτοντας, αλληλοδιαδοχικά, σύμφωνα με τις εϋμενείς ή δυσμενείς καταστάσεις, στο μισονόμιμο κοινωνικό πασιφισμό (και χωρίς να στερεϊται νοσταλγιών για την επαναστάση της ενότητας με το ΑΣΚΓ) της διεύθυνσης Λεβί, ή σ' ένα φρενήρη άκτιβισμό στο πρώτο καινούργιο ξεσήκωμα του άχαλίνωτου γερμανικού προλεταριάτου, όπως στη «δράση του Μάρτη», στα 1921, και στη θεωρητικοποίηση της «έπιθετικότητας» με κάθε θυσία από τους Ταλχάιμερ και Μάσλοου.

Στην πρώτη περίπτωση θυσιάζεται ή αϋστηρή προγραμματική και οργανωτική ό ρ ι ο θ έ τ η σ η του Κόμματος για χάρη της φιλοδοξίας, που είναι αυτή καθ' έαυτή περισσότερο από νόμιμη, του ανοίγματος και της επέκτασης της έ π ι ρ ο ή ς του Κόμματος πάνω στις μάζες. Η ά ρ ι μ η τ ι κ ή ανάπτυξη του πολιτικού όργάνου θα γίνει, α υ τ ή ή έ δ ι α, το κριτήριο που επιτρέπει να κριθεί ή ά π ο τ ε λ ε σ μ α τ ι κ ό τ η τ ά του και ή δ ι ό ρ θ ω σ η της ταχτικής του γραμμής. Στη δεύτερη περίπτωση γίνεται μοντέλο της δράσης του Κόμματος το ά-πότομο πέραςμα από την κ α θ α ρ ή άμυνα, συνδυασμένο με σκοτεινές μανούδρες προσέγγισης πάνω στο κοινοβουλευτικό και συνδικαλιστικό επίπεδο με τις αποσυνθεμένες πτέρυγες του έργατικού κινήματος, σε μια έπιθετική θέση με κάθε θυσία. Μια έπιθεση άπροετοίμαστη, που έχει σαν συνέπεια να προκαλέσει αποπροσανατολισμό, και από την άλλη πλευρά χωρίς καμιά αναλογία σε σχέση με το πραγματικό παιχνίδι του συσχετισμού των δυνάμεων. Πέφτει λοιπόν κανείς, για να καταλήξουμε, σ' ένα θεληματικό πραξικοπηματισμό, που καταδικάστηκε σωστά στο ΙΙο Συνέδριο της Διεθνούς, έτοιμος για να ξαναπέσει μετά απογοητευμένος και χωρίς κουράγιο, σε μια παθητικότητα και μια νομιμοφροσύνη ακόμα χειρότερες, όπως ή περίπτωση στα 1921 - 22 και στα 1923.

Είναι αυτά τα δυο λάθη διαλεχτικά συνδεδεμένα και συμμετρικά που αποτελούν το στόχο του κειμένου «Κ ό μ μ α κ α ι τ α ξ ι κ ή δ ρ ά σ η». Μόνο του, αυτό το κείμενο του 1921, θ' άρκοϋσε για να διαφεύσει τή λεζάντα μιας «ιταλικής Άριστερās»

απομονωμένης μέσα σ' ένα αισθητικό σεχταρισμό και άπόλυτα άδιάφορης στα δύσκολα αλλά ζωτικά προβλήματα της κατάκτησης μιας αϋξανόμενης έπιρροής του Κόμματος πάνω στην τάξη που θα διευθύνει στην επανάσταση, και γωρίτερα στην επαναστατική προπαγανδευή. Άκόμα και αν δεν μπορεί ποτέ να γίνει λόγος για την προσέλευση ό λ ά κ ε ρ η ς της τάξης μέσα στις τάξεις του Κόμματος, ακόμα και αν αυτό το τελευταίο αποτελεί έναν πυρήνα που από τή δύναμη των πραγμάτων θα είναι πάντοτε μειοψηφικό, δεν κάνει τον ενδεχόμενο μικρό αριθμό μελών του ένα ιδανικό. Αϋτό το πρόβλημα της κατάκτησης μιας έπιρροής πάνω στην τάξη είναι ένα κ ε ν τ ρ ι κ ό και μ ό ν ι μ ο πρόβλημα του ταξικού Κόμματος, ένα πρόβλημα που πρέπει να δοθεί μια σαφής και σωστή λύση, ώστε το κόμμα να μπορέσει να διατηρήσει την κατευθυντήρια γραμμή χωρίς να έξασθενήσει στις προόδους και στις ύποχωρήσεις της ταξικής πάλης. Έξαρτάται από ένα άλλο ζήτημα που είμασταν έντελως σύμφωνοι με τή Διεθνή : εκείνο της άρνησης της «θεωρίας», που θέλει το Κόμμα να είναι π ά ν τ ο τ ε στην έπιθεση, ακόμα και όταν οί συνθήκες δεν είναι εϋνοϊκές, κ ι ν δ υ ν ε ύ ο ν τ α ς να χάσει πλέον το όνομα του κομμουνιστικού, και ταυτόχρονα της αντίθετης αλλά παράλληλης «θεωρίας», σύμφωνα με την όποια οί φάσεις μιας ύποχρεωτικής άμυνας θα απέκλειαν κάθε μερική έπιθεση, βλέπε κάθε άντεπίθεση και, χειρότερα ακόμα, θα δικαιολογοϋσαν την εγκατάλειψη — που στιγματίστηκε στο ΙΙΙο Συνέδριο της Κομμουνιστικής Διεθνούς σαν «προδοσία» — της προπτικής της γ ε ν ι κ ή ς έ π ι θ ε τ ι κ ό τ η τ α ς του κομμουνισμού.

Είναι θέβαια δελεαστική, αλλά μάταιη ή σκέψη ότι χωρίς το χάσιμο των καλύτερων του στελεχών κατά τή διάρκεια του χειμώνα και της άνοιξης του 1919, το γερμανικό Κόμμα θα μπορούσε να φτάσει, πάνω στο ζήτημα του ταξικού Κόμματος, του ρόλου του και της ταχτικής του (έτσι όπως θα φανούν από τα κείμενα που εκδίδουμε έδω) σε μια σαφήνεια που τα γεγονότα δεν του επέτρεψαν ως τότε να πραγματοποιήσει στο έσωτερικό του και γύρω άπ' αϋ-

τό, κι ἡ ἀπουσία τῆς ὁποίας ἐπέδρασε μοιραία στοὺς ἐπαναστατημένους θαυαροὺς κι οὐγγρὺς προλετάριους σ' αὐτὸ τὸ ἔνδοξο ἀλλὰ κι ἀτυχὲς ἔτος 1919. Αὐτὸ ὅμως ποὺ εἶναι θέδαιο εἶναι, ὅτι τὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα τῆς Γερμανίας ἀνασχηματισμένο χωρὶς μιὰ γερὴ θεωρητικὴ πλατφόρμα, ἔδειξε στὰ ἐπόμενα χρόνια ὅτι δὲν ἤξερε νὰ ἀντιστέκεται στὶς παρεκλίσεις στοιχείων κι ἑτερογενῶν τάσεων μέσα στοὺς κόλπους του (οἱ Λεβὴ, οἱ Μπράντλερ), οὔτε νὰ δημιουργήσει μιὰ ἀριστερὰ ὀπλισμένη μὲ μιὰ γενικὴ καὶ συνεχῆ ἀντίληψη τοῦ ἐπαναστατικοῦ προτοσῆς (ἀρκεῖ τὸ νὰ σκεφτεῖ κανεὶς τὰ τρομακτικὰ ζιγκ - ζάγκ καὶ τὸ τελικὸ κατρακύλισμα τῆς λεγόμενης ἀριστερῆς τάξης τῶν Φίσερ - Μάσλοου - Κόρς), καὶ ποὺ δὲν ἦταν πλέον ἱκανὸ νὰ καταστεῖ τὸ διεθνὲς στήριγμα ἑνὸς ὁμοιογενοῦς μετώπου ἀντίστασης στὸν ἐκφυλισμὸ τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Εἶναι ἡ συμβολὴ αὐτῶν τῶν δύο ἱστορικῶν παραγόντων — ἡ ἰδεολογικὴ ἀνωριμότητα τοῦ γερμανικοῦ Κόμματος (κι ἐπὶ πλέον πολὺ διασπαστικὰ «ἐνοποιημένου» μὲ τὰ λείψανα τοῦ ΑΣΚΓ) κι ἡ ἀρχὴ τῆς παρέκλισης τῆς Διεθνοῦς σὲ σχέση μὲ τὴν ἔνδοξη γραμμὴ τῶν πρώτων τῆς χρόνων — ποὺ θὰ εἶναι μοιραία στὸ προλεταριακὸ κίνημα, ὅχι μόνον στὴ Γερμανία ἀλλὰ σ' ὅλο τὸν κόσμον, στὰ 1921 καὶ 1923. Δὲν εἶναι θέδαιο, ὅτι, στὴν ἀντιθέτη περίπτωση, ἡ νίκη θὰ ἦταν σίγουρη, ἀλλὰ τὸ λιγότερο ὅτι ἡ ἡττα, ἂν αὐτὸς ἔπρεπε νὰ εἶναι ὁ ἐπίλογος αὐτῶν τῶν χρόνων ποὺ ἔδειχναν παρ' ὅλα αὐτὰ ὅτι μπορούσαν νὰ εἶναι ἀποφασιστικοί, δὲν θὰ συνοδευόταν ἀπὸ τὴ θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ συνθηκολόγηση μπροστὰ στὸν ἐχθρό. Τὸ προλεταριακὸ κίνημα θὰ μπορούσε τότε νὰ ἐγάλει τὰ διδάγματα τῆς ἀντεπανάστασης, ποὺ προσωρινὰ θριάμβευε γιὰ νὰ ἀντλήσει τὴ δύναμιν νὰ ξαναπροχωρήσει πάνω σ' ἕνα δρόμον ποὺ ποτὲ δὲν ἐγκατέλειψε, ἀντὶ νὰ ὑποχρεωθεῖ νὰ ἀναζητᾷ μὲ δυσκολία τὴν πορεία του μέσα στὴ νύχτα καὶ μὲ τὶς δυσκολίες μιᾶς ὀλικῆς ἀποσύνθεσης.

Ἄς μπορέσουν οἱ μελλοντικὲς γενιὲς νὰ ἀποφύγουν τὴν τύχην τῶν προλετάρων ποὺ οἱ ἥρωικὲς προσπάθειες ξεσηκωμοῦ κι ἀπελευθέρωσής τους ἔπесαν στὴ μεταπολεμικὴ περίοδο τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου, κάτω ἀπὸ τὰ κτυπήματα ἱστορικῶν δυνάμεων πάρα πολὺ δυνατῶν ὥστε νὰ τεθοῦν ἐκτὸς μάχης καὶ νὰ ἐξουδετερω-

θοῦν μέσα στὰ ὅρια μιᾶς μόνο χώρας. Ἄς μπορέσουν νὰ ξανασηκωθοῦν ἀπὸ τὸν Γολγοθᾶ τῆς τρίτης ὁππορτουνιστικῆς πλημμύρας, τῆς σταλινικῆς, μὲ μιὰ σαφὴ καὶ γερὴ ἀντίληψη τοῦ δρόμου ποὺ θὰ διανυθεῖ. Αὐτὴ τὴν ἀντίληψη δείχνουμε στὶς σελίδες ποὺ ἀκολουθοῦν, ὅχι σὰν μιὰ ἀλάνθαστη συνταγὴ νίκης, ἀλλὰ σὰν μιὰ προειδοποίησιν ἐνάντια στὶς παγίδες ποὺ πάντοτε ἀπέιλησαν τὴν τάξην μέσα στὸ δύσκολο ἀγῶνα τῆς καὶ ποὺ δὲν ἔχει νὰ χάσει, στὴν ἐπανάστασιν, παρὰ τὶς ἀλυσίδες τῆς.

ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΡΥΘΟΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Εἰσαγωγή

Οἱ θέσεις πού παρουσιάστηκαν ἀπὸ τὸν Ζηγνόδιεφ εἶχαν σὰν πρωταρχικὸ σκοπὸ νὰ διακρίνουν τὴ θέση τῶν μαρξιστῶν - κομμουνιστῶν ἀπὸ ἐκείνη τῶν ρεβιζιονιστῶν τῆς δεξιᾶς (ρεφορμιστῶν, σοσιαλδημοκρατῶν, λαμπουριστῶν), καὶ τῆς ἀριστερᾶς (ἐπαναστάτες - συνδικαλιστές, ἀναρχικοί) : γι' αὐτὸ παραμένουν βασικὲς σήμερα πού ὁ μικροαστικὸς ὀππορτουνισμὸς ἔχει εἰσβάλει: στὰ πάντα.

● Ἡ 1η θέση, ὁρίζει, ὅτι τὸ ἐπαναστατικὸ κόμμα δὲν μπορεῖ νὰ ταυτιστεῖ μὲ τὴν ὁλότητα τῆς ἐργατικῆς τάξης, καὶ χρησιμοποιοῖ τὴν περιφρημὴ «διατύπωση», πού πολλὰς φορές καταδειξάμε τὴν ἀνεπάρκεια, πού ὁρίζει τὸ κόμμα σὰν μιὰ φ ρ ὶ ξ ι α ἢ σὰν ἓ ν α μ ἔ ρ ο ς τῆς ἐργατικῆς τάξης. Αὐτὴ ἡ διατύπωση, ἀπομονωμένη ἀπὸ τὸ πλαίσιο στὸ ὁποῖο ἔχει ὀριστεῖ, μπορεῖ νὰ δώσῃ διφορούμενη ἐρμηνεία : δηλαδὴ νὰ ἀποδώσῃ τὴν ἴδια σημαντικότητα τοὺς ἐργάτες μέλη τοῦ κόμματος καὶ τοὺς ἄλλους. Ἦταν ἐπικίνδυνον, ἀλλὰ δὲν ἦταν σίγουρα ἡ σκέψη τοῦ Ζηγνόδιεφ, αὐτὲ τοῦ Συνέδριου.

● Ἡ 2η θέση ἐξηγεῖ ὅτι πρὶν ἀπὸ τὴν κατάχτηση τῆς ἐξουσίας, τὸ κόμμα δὲν μπορεῖ νὰ ὀργανώσῃ μέσα τοὺς κόλπους του παρὰ μιὰ μ ε ι ο ψ η φ ι α τῆς ἐργατικῆς τάξης. Προτοῦ ὅλοι οἱ ἐργάτες καταφέρουν νὰ εἶναι στὸ κόμμα, θὰ πρέπει ἡ νικηφόρα ἐπανάσταση ν ἄ ῥ χ ε ι κ α τ α σ τ ρ ἔ ψ ε ι ὅλες τίς μπουρζουάδικες γάγγραινες : τὸν τύπο, τὸ σχολεῖο, τὸ κοινοβούλιο, τὴν ἐκκλησίαν, τὴ διοίκηση τοῦ Κράτους.

● Ἡ 3η θέση διευκρινίζει τίς ἔννοιες τοῦ κόμματος καὶ τῆς ἐργατικῆς τάξης, δείχνοντας ὅτι δὲν πρέπει ποτὲ νὰ συγχέονται. Ἦταν οἱ μενσεβίκοι πού ὑποστήριζαν ὅτι τὸ κόμμα ἔπρεπε ν' ἀκολουθεῖ πάντοτε τὴν τάση τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργαζόμενων καί, παραδείγματος χάριν, νὰ μὴ τεθεῖ τὸ ζήτημα τῆς πολιτικῆς πάλης ἐνάντια στὸν τσαρισμὸ, ἀλλὰ μονάχα ἐκεῖνο τῆς οἰκονομικῆς πάλης ἐνάντια τοὺς βιομήχανους. Ἡ διατύπωση εἶναι ἐντελῶς ἱκανοποιητικὴ: τὸ καθήκον τοῦ κόμματος τοῦ προλεταριάτου εἶναι ν' ἀντιδρᾷ ἐνάντια στὴν τρέχουσα ἐργατικὴ νοστοπρία καὶ νὰ ὑπερασπίζει ἐνάντια σ' ὅλους τὰ ἱστορικὰ συμφέροντα τοῦ προλεταριάτου. Εἶναι μιὰ σαφὴς θέση, ἀν καὶ θὰ θέλαμε νὰ διευκρινιστεῖ ὅτι εἶναι μόνον μὲ τὴ γέννηση τοῦ ἐπαναστατικοῦ κόμματος πού μπορεῖ νὰ εἰπωθεῖ ὅτι τὸ προλεταριάτο ὑπάρχει ἱστορικὰ σὰν τάξη, καὶ ὅτι τὸ κόμμα εἶναι τὸ ὄργανον τῆς τάξης τοῦ προλεταριάτου.

● Ἡ 4η θέση σκοπεύει στοὺς ἀναρχικοὺς καὶ συνοδοιπόρους, πού ἰσχυρίζονταν ὅτι ἡ χρεωκοπία τῆς Πῆς Διεθνούς ἀντιπροσώπευε ἱστορικὰ καὶ τὴ χρεωκοπία τῆς μορφῆς κόμμα. Ἀλλὰ στὴν ἀλήθεια ἐπρόκειτο γιὰ τὰ προδοτικὰ σοσιαλ-συνδικαλιστικὰ κόμματα πού κατέρρευσαν, ἐνῶ τὸ ἐπαναστατικὸ κόμμα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου χιζότανε.

● Ἡ 5η θέση διακηρύσσει ὅτι ἡ προλεταριακὴ ἐπανάσταση εἶναι ἀδύνατη χωρὶς τὴ μορφή «κόμμα». Ἐπιβεβαιώνει τὴν ἀρχὴ τῆς συγκέντρωσης τοῦ ὄργανου - κόμμα, κριτικᾶροντας τὸν βιομηχανικὸ συνδικαλισμὸ, πού διαιρεῖ τοὺς ἐργάτες μέσα σὲ μικροὺς τοπικοὺς καὶ κατηγοριακοὺς ὀργανισμοὺς. Ὑπενθυμίζει τὴν μενσεβίκικη ἰδέαν ἐνὸς ἐργατικοῦ συνέδριου, πού θὰ ἦταν πάνω ἀπὸ τὸ κόμμα («κίτρινο: ἐργατικοί»⁽¹⁾). Κριτικᾶρει ἐπίσης τὴν κενὴ διατύπωση τοῦ γερμανικοῦ ΚΕΚΓ, πού διακήρυξε ὅτι δὲν ἦταν ἓ ν α κόμμα «μὲ τὴ συνηθισμένη σημασία τῆς λέξης» καὶ χαρακτηρίζει αὐτὴ τὴ θέση σὰν ἐντελῶς ἀντιδραστικὴ. Σιχετικά μὲ

(1) Οἱ λαμπουριστὲς τῆς ἀκρας δεξιᾶς καὶ ἀκόμα καὶ οἱ χριστιανοί, πού δὲν ἀντιλαμβάνοντοσαν ἄλλη μορφή ὀργάνωσης τῆς ἐργατικῆς τάξης ἔξω ἀπὸ τὴν ἄ μ ε σ η τῆς οἰκονομικῆς ὑπεράσπισης, ἢ ἔ μ μ ε σ η, ἀλλὰ ὁ π ε ρ τ α ξ ι κ ῆ, τῆς κοινοβουλευτικῆς δράσης.

τις αδυναμίες του συνδικαλισμού, διαβεβαιώνει ότι η γενική απεργία με την έννοια μιας παθητικής στάσης είναι ανεπαρκής, κι ότι χρειάζεται μια ένοπλη εξέγερση με όργανό της ένα πολιτικό όργανο, συγκεντρωτικό και πειθαρχημένο. Έξ' άλλου, οι ίδιοι οι επαναστάτες - συνδικαλιστές μιλάνε για μια αποφασισμένη μειοψηφία : αυτή δεν μπορεί παρά να είναι το κόμμα.

● Η 6η θέση διακηρύσσει ότι το κόμμα έχει σαν καθήκον να εργάζεται συστηματικά μέσα σε οργανώσεις πιδ πλατιές, σαν τα συνδικάτα ή κι άλλους τύπους, ακόμα κι εφήμερες, όπως μπορούσαν να είναι εκείνη την εποχή οι «επιτροπές για την υπεράσπιση της Ρωσίας». Είναι ολοφάνερο ότι αυτή η δουλειά είναι προετοιμασμένη από το ίδιο το κόμμα, κι ότι η οργάνωσή της δεν είναι ποτέ υποταγμένη στις ιεραρχίες ξένων οργανώσεων.

● Η 7η θέση αφορά ένα βασικό σημείο μεθόδου : αντικρούει το μπούκοτάρισμα των «κίτριων» συνδικάτων υπό την ηγεσία των ρεφορμιστών και, όπως το λέει το κείμενο, ακόμα κι αυτών των χριστιανικών συνδικάτων. Δεν πρόκειται για ένα ζήτημα καθαρής όρολογίας, αλλά είναι καλό να υπενθυμιστεί ότι οι Ιταλοί σοσιαλιστές θεωρούσαν σαν «κίτρινες» τις καθολικές οργανώσεις μέσα στις οποίες δεν δουλεύανε, αλλά προσπαθούσαν ν' αποσπάσουν τους παδούς τους, σαν προλετάρους, ώστε να τους εντάξουν στις κόκκινες οργανώσεις. Αυτή η θέση (έξ' άλλου επεξηγημένη στις συνδικαλιστικές θέσεις) σημαίνει, ότι απέναντι στα συνδικάτα που διευθύνονται από σοσιαλιστές της δεξιάς, δεν ρίχνουμε συνθήματα εξόδου από τα συνδικάτα, αλλά ότι προσπαθούμε να τα κατακτήσουμε παλεύοντας από το έσωτερικό τους.

● Η 8η θέση είναι σημαντική εξαιτίας της καταδίκης του περιφρημού τριαδικού τύπου που έθετε την ισοδυναμία κόμματος - συνδικάτου - κουπερατίδας, και που είχε γίνει αίσθητή στον καιρό της Πης Διεθνούς, κι ακόμα και στην Ιταλία, πριν και μετά τον πόλεμο του 1914, κάτω από διάφορες μορφές (συνθήκη ισότητας ανάμεσα στο κόμμα και στην Συνομοσπονδία Εργασίας κι άλλες προτάσεις του ίδιου τύπου). Η διατύπωση του Ζηνόδιεφ καθορίζει αντίθετα μια τάξη προτίμησης ξεκάθαρη : 1) κόμμα, 2) σοβιέτ, 3) συνδικάτο. Αν λοιπόν το σοβιέτ είναι μια καινούργια ιστορική μορφή, ιδιαίτερη στο μεταβατικό Κράτος, δεν αντικαθιστά διό-

λου το κόμμα και δεν του αποσπά τον ηγετικό ρόλο. Έξ' ίσου σημαντική είναι κι η καταδίκη μιας άλλης διατύπωσης του ΚΕΚΙ, που διακηρύσσει ότι «το κόμμα πρέπει να προσαρμόζεται στη σοβιετίζικη ιδέα και να προλεταροποιείται». Η ιδέα ότι το κόμμα πρέπει να αφομοιωθεί μέσα στα σοβιέτ κι ότι αυτά πρέπει να το αντικαταστήσουν, είναι λαθεμένη κι αντιδραστική. Όπως το δήλωνε πάντοτε ο Λένιν, είναι ιστορικά πιθανόν να πέσουν τα σοβιέτ κάτω από την επιρροή της μπουρζουαζίας και των όππορουνιστών : σ' αυτή την περίπτωση, το κόμμα θα πρέπει να κατακτήσει την εξουσία ενάντια σ' αυτούς.

● Η 9η θέση υπενθυμίζει ότι το κόμμα έχει ακόμα να εκπληρώσει αξιόσημαντα καθήκοντα μετά την κατάκτηση της εξουσίας.

● Η 10η θέση απαρριθμίζει αυτά τα καθήκοντα : αγώνας όχι μόνο ενάντια στη μπουρζουαζία αλλά ακόμα κι ενάντια στους σοσιαλιστές (κατάργηση όλων αυτών των κομμάτων κι αυτών που αντιμετωπίζονται στο κομμουνιστικό κόμμα). Το κομμουνιστικό κόμμα οργανώνει τον κόκκινο στρατό, αγωνίζεται ενάντια σ' όλες τις συντεχνιακές τάσεις που διασπάνε την ενότητα του προλεταριάτου, ενάντια στον τοπικό πατριωτισμό και στην τοπικίστικη νοστορπία, που απειλούν την ενότητα του διχτατορικού Κράτους.

● Σύμφωνα με την 11η θέση, το κόμμα δεν θα εξαφανιστεί παρά μόνον όταν οι κοινωνικές τάξεις θα έχουν εξαφανιστεί (ολοκληρωτική κομμουνιστική κοινωνία).

Όταν ο κομμουνισμός δεν θα είναι πλέον ένας σκοπός, όταν όλη η εργατική τάξη θα έχει γίνει κομμουνιστική, τότε το κόμμα θα μπορέσει ν' αφομοιωθεί μέσα στην εργατική τάξη. Η διατύπωση του Μάρξ που μιλάει για ανθρωπότητα κι όχι για εργατική τάξη, είναι πιο ακριβής. Πράγματι, όταν η κομμουνιστική κοινωνία θα είναι έντελως αναπτυγμένη, το προλεταριάτο καταργεί όχι μόνο τις άλλες τάξεις, αλλά ιδίως καταργείται αυτό το ίδιο. Το κόμμα θα έχει ένα καθήκον να εκτελέσει εφόσον όλες οι επικίνδυνες παραδόσεις των ταξικών κοινωνιών δεν θα έχουν ξεριζωθεί.

● Η 13η θέση διαβεβαιώνει ακόμα μια φορά την αναγκαιότητα της συγκέντρωσης και μιας σιδηράς πειθαρχίας, μιας πολεμικής πειθαρχίας, στην εποχή του εμφύλιου πολέμου.

• Η 14η θέση ορίζει με τούς εξής όρους τόν δ η μ ο κ ρ α - τ ι κ ό σ υ γ κ ε ν τ ρ ω τ ι σ μ ό : Έκλογή τών δευτερευόντων επιτροπών από τις πρωτεύουσες επιτροπές, υποχρεωτική υποταγή κάθε επιτροπής στην ανώτερή της επιτροπή, κέντρο έφοδισμένο με πλήρη εξουσία και πού τό κύρος του δέν μπορεί νά τεθεί υπό άμφισβήτηση από κανένα στο ένδιάμεσο τών συνέδριων τού κόμματος. Άς παρατηρήσουμε μόνο ότι μέσα στην αντίληψη τού δ ρ γ α ν ι κ ο υ σ υ γ κ ε ν τ ρ ω τ ι σ μ ο υ , ιδιαίτερη στην Άριστερά, ό ρόλος τών ίδιων τών συνέδριων δέν είναι νά κρίνουν τή δραστηριότητα τού κέντρου, ούτε νά αναδεικνύουν αντιπροσώπους, αλλά ν' αποφασίζουν πάνω σέ ζητήματα προσανατολισμού, σύμφωνα με τήν αμετάβλητη ιστορική θεωρία τού παγκόσμιου κόμματος. Άλλά σέ κάθε περίπτωση μακριά από κάθε σκέψη, ή εισηγήση αυτής τής θέσης είναι ξένη πρós κάθε είδος δημοκρατικής ή εκλογικής διαδικασίας.

• Η 15η θέση προβλέπει τήν αναβολή τών έσωτερικών δημοκρατικών έγγυήσεων στις περιόδους παράνομου άγώνα.

• Η 16η θέση διαβεβαιώνει με έμφαση αυτή τή δ α σ ι - κ ή ιδέα ότι ή αυτονομία δέν είναι παρά μιá παραχώρηση στόν μικρο-αστικό άναρχισμό.

• Η 17η θέση καθαρίζει τήν αναγκαιότητα νά συνδυάζεται ή νόμιμη δράση με τήν παράνομη δράση, καθώς και τήν αναγκαιότητα ένός έλεγχου τού κέντρου τού κόμματος — άκόμα κι όταν ή δράση είναι παράνομη — πάνω σέ μιá ένδεχόμενη κοινοδοουλευτική όμάδα.

• Η 18η θέση προβλέπει ότι τό δίκτυο τών κομμουνιστικών ομάδων μέσα στα συνδικάτα κι άλλες οργανώσεις πρέπει νά είναι παντού ύποταγμένο στο κομμουνιστικό κόμμα. Στα έπόμενα χρόνια, ή Άριστερά καταπολέμησε δίκαια τήν όργάνωση σέ κυφέλη, σύμφωνα με τή διατύπωση τής μ π ο λ σ ε β ι κ ο π ο ί η σ η ς , πού έτεινε νά είναι όχι ένα όργανο τού κόμματος άλλ' αυτή ή ιδέα ή βάση του.

• Η 19η θέση θεβαιώνει ότι τό κόμμα πρέπει νά υπάρχει τόσο στην ύπαιθρο όσο και μέσα στις πόλεις. Έξ άλλου, ήτανε μιá παράδοση τού επαναστατικού κινήματος στην Ίταλία, πού στηριζόταν πολύ πάνω στο άγροτικό προλεταριάτο, αυτόν τόν άξιο άδελ-

φó τού διομηχανικού προλεταριάτου.

Μιá άλλη θέση πού ή Άριστερά, πού έμεινε πιστή στις αρχές τής Διεθνούς, υπερασπίστηκε κατά τή διάρκεια τών επόμενων χρόνων, ήτανε : πρέπει νά υπάρχει σέ κάθε χώρα ένα κόμμα κι ένα μόνο, πράγμα πού αποκλείει τή διφορούμενη διατύπωση τού σ υ μ π α θ ο υ γ τ ο ς κόμματος. Τό τέλος τής θέσης, πού διευκρινίζει ότι πρέπει νά υπάρχουν κομμουνιστικοί πυρήνες σ' όλες τις ά π ο λ ι τ ι κ έ ς οργανώσεις αποκλείει — κι έδω άκόμα ή σύγκλιση με τήν Άριστερά είναι όλική — τή δημιουργία πυρήνων μέσα σ' άλλα κόμματα. Η τελική θέση συμπεραίνει, διεκδικώντας τήν επαφή ανάμεσα στο κόμμα και τις μάζες, πού πάντοτε ύποστηρίχτηκε από τήν Άριστερά, και άρνούμενη τόσο τό σ ε - χ τ α ρ ι σ μ ό όσο και τήν έ λ λ ε ι ψ η ά ρ χ ω ν .

νονται με τή μεγαλύτερη αὐστηρότητα. Τὰ μέλη τῶν «χριστιανικών» καὶ φιλελεύθερων συνδικάτων τῆς Γερμανίας, τῆς Ἀγγλίας καὶ ἄλλων χωρῶν ἀνῆλθον ἀναμφισβήτητα στὴν ἐργατικὴ τάξη. Οἱ ἐργατικὲς ἐνώσεις περισσότερο ἢ λιγότερο σημαντικὲς ποὺ ἀκολουθοῦν ἀκόμα τοὺς Σνάιντεμαν, Γκόμπερς καὶ τοὺς ὁμοίους τους, ἀνῆλθον ἀναμφισβήτητα στὴν ἐργατικὴ τάξη. Σὲ δεδομένες ἱστορικὲς καταστάσεις εἶναι πολὺ πιθανὸν ἡ ἐργατικὴ τάξη νὰ περιλαμβάνει πολυάριθμα ἀντιδραστικὰ στρώματα. Τὸ καθήκον τοῦ κομμουνισμοῦ δὲν εἶναι νὰ προσαρμόζεται σ' αὐτὰ τὰ καθυστερημένα στοιχεῖα τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἀλλὰ ν' ἀνυψώνει ὅλη τὴν ἐργατικὴ τάξη στὸ ἐπίπεδο τῆς κομμουνιστικῆς πρωτοπορίας. Ἡ σύγχυση ἀνάμεσα σ' αὐτὲς τὲς δυὸ ἔννοιες, τοῦ **κ ό μ μ α τ ο ς** καὶ τῆς **τ ά ξ η ς**, μπορεῖ νὰ ὀδηγήσει στὰ πιὸ σοβαρὰ λάθη καὶ παρεξηγήσεις. Εἶναι, παραδείγματος χάρη, προφανὲς ὅτι τὸ Ἐργατικὸ Κόμμα ἔπρεπε, παρ' ὅλες τὲς προκαταλήψεις καὶ τὴ νοστορπία ἐνὸς μέρους τῆς ἐργατικῆς τάξης κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ἱμπεριαλιστικοῦ πολέμου, νὰ ἐναντιωθεῖ μὲ κάθε θυσία σ' αὐτὲς τὲς προκαταλήψεις καὶ σ' αὐτὴ τὴ νοστορπία, στ' ὄνομα τῶν ἱστορικῶν συμπεριόντων τοῦ προλεταριάτου ποὺ ἐπέβαλαν στὸ Κόμμα του νὰ κηρύξει πόλεμο κόντρα στὸν πόλεμο.

Ἔτσι, π.χ., στὴν ἀρχὴ τοῦ ἱμπεριαλιστικοῦ πολέμου τοῦ 1914 τὰ σοσιαλ-προδοτικὰ κόμματα ὅλων τῶν χωρῶν, ὑποστηρίζοντας τὲς ἀντίστοιχες «τους» μπουρζουαζίες, δὲν ἔχαναν τὴν εὐκαιρία νὰ δικαιολογοῦν τὴ στάση τους ἐπικαλούμενα τὴ θέληση τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ξεχνοῦν, κάνοντας ἔτσι, ὅτι ἀκόμα καὶ ἂν ἡ κατάσταση ἦταν τέτοια, τὸ καθήκον τοῦ προλεταριακοῦ κόμματος μέσα σὲ μιὰ τέτοια κατάσταση, θὰ ἔπρεπε νὰ ἦταν νὰ ἐναντιωθεῖ στὴ νοστορπία τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν καὶ νὰ ὑπερασπίσει παρὰ καὶ ἐνάντια σ' ὅλους τὰ ἱστορικὰ συμφέροντα τοῦ προλεταριάτου. Ἔτσι στὴν ἀρχὴ τοῦ 20οῦ αἰῶνα οἱ μενσεβίκοι τῆς ἐποχῆς (αὐτοὺς ποὺ ἀποκαλοῦσαν «οἰκονομιστές») ἀπέρριπταν τὴν ἀνοιχτὴ πολιτικὴ πάλη ἐνάντια στὸν τσαρισμὸ γιὰτὶ, ὅπως ἔλεγαν, ἡ ἐργατικὴ τάξη στὸ σύνολό της δὲν ἦταν ἀκόμα ἀρκετὰ ὥριμη ὥστε νὰ καταλάβει τὴν ἀναγκαιότητα τῆς πολιτικῆς πάλης.

Μὲ τὸν ἴδιο τρόπο, οἱ ἀνεξάρτητοι τῆς δεξιᾶς στὴ Γερμανία δικαιολογοῦσαν τοὺς δισταγμοὺς τους καὶ τὰ ἡμίμετρα ἀπὸ τὲς «ἐ-

πιθυμίες τῶν μαζῶν», χωρὶς νὰ καταλαβαίνουν ὅτι τὸ Κόμμα εἶναι ἐδῶ ἀκριβῶς γιὰ νὰ προπορεύεται τὲς μάζες καὶ γιὰ νὰ τὲς δείχνει τὸ δρόμο.

4. Ἡ Κ. Δ. ἔχει τὴν ἀπόλυτη πεποίθηση, ὅτι ἡ χρεωκοπία τῶν παλαιῶν «σοσιαλ-δημοκρατικῶν» κομμάτων τῆς Πῆς Διεθνούς, δὲν μπορεῖ σὲ καμμιά περίπτωσιν νὰ θεωρηθεῖ ὡς χρεωκοπία τῶν προλεταριακῶν κομμάτων γενικά. Ἡ ἐποχὴ τῆς ἄμεσης πάλης γιὰ τὴ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου δίνει ζωὴ σ' ἓνα καινούργιο παγκόσμιο προλεταριακὸ Κόμμα, τὸ Κ.Κ.

5. Ἡ Κ. Δ. ἀπορρίπτει μὲ τὸν πιὸ κατηγορηματικὸ τρόπο τὴ γνῶμη, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία τὸ προλεταριάτο μπορεῖ νὰ κάνει τὴν ἐπανάστασή του χωρὶς αὐτόνομο πολιτικὸ Κόμμα. Κάθε ταξικὸς ἀγώνας εἶναι ἓνας πολιτικὸς ἀγώνας. Ὁ σκοπὸς αὐτοῦ τοῦ ἀγώνα, ποὺ τείνει ἀναπόφευκτα νὰ μετασχηματιστεῖ σὲ ἐμφύλιο πόλεμο, εἶναι ἡ κατάχτηση τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας. Ἄρα ἡ πολιτικὴ ἐξουσία δὲν μπορεῖ νὰ παρθεῖ, νὰ ὀργανωθεῖ καὶ νὰ ὀδηγηθεῖ παρὰ ἀπὸ ἓνα πολιτικὸ κόμμα. Δὲν εἶναι παρὰ ἡ περίπτωσιν ὅπου τὸ προλεταριάτο ὀδηγεῖται ἀπὸ ἓνα ὀργανωμένο καὶ δοκιμασμένο Κόμμα, ποὺ ἐπιδιώκει σκοποὺς ἐντελῶς προσδιορισμένους, καὶ ποὺ κατέχει ἓνα πρόγραμμα ἄμεσων μέτρων, καλὰ καθορισμένων τόσο ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐσωτερικὴν πολιτικὴν ὅσο καὶ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν, δὲν εἶναι παρὰ σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσιν ποὺ ἡ κατάχτηση τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας μπορεῖ νὰ εἶναι ὄχι ἓνα τυχαῖο ἐπιεσόδιον, ἀλλὰ τὸ ξεκίνημα μιᾶς διαρκοῦς δουλειᾶς γιὰ τὸ κομμουνιστικὸ χτίσιμο τῆς κοινωνίας ἀπὸ τὸ προλεταριάτο.

Αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ ταξικὴ πάλη ἀπαιτεῖ ἐπίσης τὴ συγκέντρωση καὶ τὴ μοναδικὴ ἡγεσία τῶν διαφορῶν μορφῶν τοῦ προλεταριακοῦ κινήματος (συνδικάτα, κουπερατίβες, ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπές, παιδεῖα, ἐκλογές κλπ.).

Τὸ ὀργανωτικὸ καὶ ἡγετικὸ κέντρο δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι παρὰ ἓνα πολιτικὸ Κόμμα. Ἡ ἄρνηση νὰ τὸ χτίσουμε, νὰ τὸ δυναμώσουμε καὶ νὰ πειθαρχοῦμε σ' αὐτό, ἰσοδυναμεῖ μὲ τὴν ἀντίθεσή μας στὴ μοναδικὴ διοίκηση τῶν ἀποσπασμάτων τοῦ προλεταριάτου ποὺ ἐνεργοῦν στὰ διάφορα σημεῖα τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Ἡ ταξικὴ πάλη τοῦ προλεταριάτου ἀπαιτεῖ μιὰ συγκεντρωτικὴ δράσιν ποὺ νὰ φωτίζει μ' ἓνα μοναδικὸν τρόπο τὰ διάφορα στάδια τῆς πάλης καὶ νὰ

τραβάει, σὲ κάθε ιδιαίτερη στιγμή, τὴν προσοχὴ τοῦ προλεταριάτου πάνω σὲ σαφὴ καθήκοντα ποὺ ἀφοροῦν τὸ σύνολο τῆς τάξης. Αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθεῖ χωρὶς ἓνα συγκεντρωτικὸ πολιτικὸ ὄργανο, δηλαδή ἔξω ἀπ' ἓνα πολιτικὸ Κόμμα.

Ἡ προπαγάνδα τῶν ἐπαναστατῶν - συνδικαλιστῶν καὶ τῶν ὁπαδῶν τῶν «Βιομηχανικῶν ἐργατῶν τοῦ Κόσμου» (INDUSTRIAL WORKERS OF THE WORLD, I.W.W.) ἐνάντια στὴν ἀναγκαιότητα τοῦ αὐτόνομου πολιτικοῦ Κόμματος τοῦ προλεταριάτου δὲν χρησίμευσε καὶ δὲν χρησιμεύει ἀντικειμενικὰ παρὰ στὴ μπουρζουαζία καὶ στοὺς ἀντεπαναστάτες «σοσιαλδημοκράτες». Στὴν προπαγάνδα τοὺς ἐνάντια στὸ Κ.Κ., ποὺ θὰ ἤθελαν ν' ἀντικαταστήσουν μὲ τὰ συνδικάτα μόνο, ἢ ἀπὸ δὲν ξέρεи κανεὶς τί εἶδους ἄμορφες «γενικὲς» ἐργατικὲς ἐνώσεις, οἱ συνδικαλιστὲς κι οἱ βιομηχανιστὲς κατανοοῦν νὰ συνοδοιπορεῦνται μὲ τοὺς ἀναγνωρισμένους ὁππορτουμιστὲς.

Μετὰ τὴν ἥττα τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905, οἱ ρῶσσοι μενσεβίκοι προπαγάνδιζαν κάμποσα χρόνια τὴν ἰδέα αὐτοῦ ποὺ ἀποκαλοῦσαν τὸ Ἐργατικὸ Συνέδριο, ποὺ θὰ ἔπρεπε ν' ἀντικαταστήσει, σύμφωνα μ' αὐτοὺς, τὸ ἐπαναστατικὸ Κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης. Οἱ κάθε λογῆς «κίτρινοι ἐργατιστὲς» τῆς Ἀγγλίας ἢ τῆς Ἀμερικῆς προπαγανδίζουν στοὺς ἐργάτες τὴ δημιουργία ἁμορφῶν ἐνώσεων ἢ ἀόριστων ὁργανώσεων ἐντελῶς κοινοβουλευτικῶν ἀντὶ ἐνὸς πραγματικὰ πολιτικοῦ Κόμματος, ἐνῶ ἀσκοῦν ταυτόχρονα μιὰ πολιτικὴ κατὰ θάθος ἀστική. Οἱ ἐπαναστάτες συνδικαλιστὲς κι οἱ βιομηχανιστὲς θέλουν νὰ καταπολεμήσουν τὴν ἀστικὴ δικτατορία, ἀλλὰ δὲν ξέρουν πῶς νὰ τὸ κάνουν. Δὲν βλέπουν ὅτι ἡ ἐργατικὴ τάξη χωρὶς αὐτόνομο πολιτικὸ Κόμμα εἶναι ἓνα σῶμα χωρὶς κεφάλι.

Ὁ ἐπαναστατικὸς συνδικαλισμὸς κι ὁ βιομηχανισμὸς εἶναι ἓνα ἐπὶ πρὸς τὰ μπρός, ἀλλὰ μόνο σχετικὰ μὲ τὴν παλιὰ ἀδρανῆ κι ἀντεπαναστατικὴ ἰδεολογία τῆς Πῆς Διεθνούς. Σχετικὰ μὲ τὸν ἐπαναστατικὸ μαρξισμό, δηλ. σχετικὰ μὲ τὸν κομμουνισμό, ὁ συνδικαλισμὸς κι ὁ βιομηχανισμὸς εἶναι ἓνα ἐπὶ πρὸς τὰ πίσω. Ἡ διακήρυξη τῶν κομμουνιστῶν τῆς «ἀριστερᾶς» στὴ Γερμανία (Κ. Ε.Κ.Γ.) στὸ ἱδρυτικὸ Συνέδριο τοῦ Ἀπρίλη, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ἱδρύνουν θέβαια ἓνα κόμμα, ἀλλ' «ὄχι ἓνα κόμμα μὲ τὴ συνηθισμένη σημασία τῆς λέξης», εἶναι μιὰ ἰδεολογικὴ ὑποταγὴ στὶς

ἀντιδραστικὲς ἀπόψεις τοῦ συνδικαλισμοῦ καὶ τοῦ βιομηχανισμοῦ.

Δὲν εἶναι δυνατό μόνο μὲ μιὰ γενικὴ ἀπεργία, μὲ τὴν ἀπλὴ ταχικὴ τῶν «σταυρωμένων χειρῶν», ποὺ ἡ ἐργατικὴ τάξη μπορεῖ νὰ ἐπιβληθεῖ στὴ μπουρζουαζία. Τὸ προλεταριάτο πρέπει νὰ φτάσει μέχρι τὴν ἐνοπλὴ ἐξέγερση. Ὅποιος τὸ κατάλαβε αὐτό, δὲν μπορεῖ ν' ἂ μὴ καταλάβει ἐπίσης τὴν ἀναγκαιότητα γι' αὐτὸ τὸ καθήκον, ἐνὸς ὁργανωμένου πολιτικοῦ κόμματος, καὶ τὴν ἀνεπάρκεια τῶν ἁμορφῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων.

Οἱ συνδικαλιστὲς ἐπαναστάτες μιλάνε συχνὰ γιὰ τὸ μεγάλο ρόλο ποὺ πρέπει νὰ παίξει μιὰ ἀποφασισμένη ἐπαναστατικὴ κοινωνία. Ἄρα στὴν πραγματικότητα, αὐτὴ ἡ πραγματικὰ ἀποφασισμένη μειοψηφία τῆς ἐργατικῆς τάξης, αὐτὴ ἡ κομμουνιστικὴ μειοψηφία, ἀποφασισμένη νὰ δράσει, ποὺ κατέχει ἓνα πρόγραμμα, ἐτοιμὴ νὰ ὁργανώσει τὴν πάλιν τῶν μαζῶν, εἶναι ὁ Κ. Κ.

6. Τὸ πιὸ σημαντικό καθήκον ἐνὸς Κόμματος πραγματικὰ κομμουνιστικοῦ εἶναι νὰ παραμένει πάντοτε σὲ σ τ ε ν ἢ ἐ π α φ ἢ μὲ τὰ πιὸ πλατιά στρώματα τοῦ προλεταριάτου. Γιὰ νὰ φτάσει σ' αὐτό, οἱ κομμουνιστὲς μποροῦν καὶ ὀφείλουν νὰ ἐργάζονται ἐπίσης μέσα στὶς ὁργανώσεις, ποὺ, χωρὶς νὰ εἶναι ὁργανώσεις τοῦ κόμματος, περιλαμβάνουν πλατιά προλεταριακὰ στρώματα, ὅπως π.χ. οἱ ὁργανώσεις ἀναπήρων πολέμου τῶν διαφόρων χωρῶν, οἱ ἐπιτροπὲς «HANDS OFF RUSSIA» («Κάτω τὰ χέρια ἀπὸ τὴ Ρωσία») στὴν Ἀγγλία, οἱ προλεταριακὲς ἐνώσεις ἐνοικιαστῶν κλπ. Ἐνα παράδειγμα ιδιαίτερα σημαντικό εἶναι οἱ συνδιασκέψεις τῶν ἐργατῶν καὶ ἀγροτῶν «χωρὶς κόμμα» στὴ Ρωσία. Σ' ὅλες περίπου τίς πόλεις, στὶς ἐργατικὲς συνοικίες, κι ἐπίσης στὴν ὑπαίθρο ὁργανώνονται συνδιασκέψεις αὐτοῦ τοῦ τύπου. Οἱ πιὸ πλατιεῖς μάζες, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν καθυστερημένων ἐργατῶν, συμμετέχουν στὶς ἐκλογές γι' αὐτὲς τίς συνδιασκέψεις. Ἐκεῖ συζητιοῦνται φλέγοντα ζητήματα ἐπικαιρότητας: ὁ ἐπισιτισμὸς, ἡ κατοικία, στρατιωτικὰ ζητήματα, ἡ ἐκπαίδευση, τὰ πολιτικὰ καθήκοντα ποὺ εἶναι στὴν ἡμερήσια διάταξη κλπ. Οἱ κομμουνιστὲς προσπαθοῦν μ' ὅλες τοὺς τὶς δυνάμεις νὰ ἐπηρεάσουν αὐτὲς τίς συνδιασκέψεις τῶν «χωρὶς κόμμα», μὲ τὰ πιὸ εὐνοϊκὰ ἀποτελέσματα γιὰ τὸ Κόμμα.

Οἱ κομμουνιστὲς θεωροῦν σὰν τὸ κυριώτερο καθήκον, τῇ συστηματικῇ δουλειᾷ ὀργάνωσης καὶ ἐκπαίδευσης μέσα στὸ πλαίσιο αὐτῶν τῶν ἐργατικῶν μαζικῶν ὀργανώσεων. Ἄλλ' ἀκριβῶς γιὰ νὰ εἶναι γόνιμη αὐτὴ ἡ δουλειά, γιὰ νὰ ἐμποδιστοῦν οἱ ἐχθροὶ τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου νὰ καταχτήσουν αὐτὲς τὲς μαζικὲς ἐργατικὲς ὀργανώσεις, οἱ πρὶν προχωρημένοι ἐργάτες, οἱ κομμουνιστὲς, πρέπει νὰ εἶναι διαρκῶς σ υ σ π ε ι ρ ω μ έ ν ο ι μέσα στὸ δικό τους Κ.Κ., αὐτόνομο καὶ «κλειστό», πού δρᾷ συνεχῶς ὀργανωμένα, καὶ ἱκανό, ὅποιεσδήποτε καὶ νὰ εἶναι οἱ περιστάσεις καὶ ὅποιαδήποτε μορφή παίρνει τὸ κίνημα, νὰ υπερασπίζον τὰ γενικά συμφέροντα τοῦ κομμουνισμοῦ.

7. Οἱ κομμουνιστὲς δὲν ἀποφεύγουν μὲ κανένα τρόπο τὲς μαζικὲς ἐργατικὲς ὀργανώσεις. Σὲ μερικὲς περιπτώσεις, δὲν φοβοῦνται νὰ μποῦν σ' αὐτὲς καὶ νὰ τὲς χρησιμοποιήσουν, ἀκόμα καὶ ἂν ἔχουν ἓνα χαρακτηριστὴρα καθαρὰ ἀντιδραστικὸ (κίτρινες ἐνώσεις, χριστιανικὲς ἐνώσεις κ.τ.λ.). Τὸ Κ.Κ. κάνει μιὰ σταθερὴ δουλειά μέσα σ' αὐτὲς τὲς ὀργανώσεις καὶ ἀποδεικνύει ἀκούραστα στοὺς ἐργάτες ὅτι ἡ ἰδέα τῆς πολιτικῆς οὐδετερότητας εἶναι μιὰ ἀρχὴ πού σ κ ὀ π ι μ α καλλιεργεῖται μεταξύ τους ἀπὸ τὴ μπουρζουαζία καὶ ἀπὸ τοὺς λακέδες γιὰ νὰ παραπλανήσῃ τὸ προλεταριάτο ἀπὸ τὸν ὀργανωμένο ἀγῶνα του γιὰ τὸ σοσιαλισμό.

8. Ἡ παλιά «κλασσικὴ» διαίρεση τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος σὲ τρεῖς μορφές — Κόμμα, συνδικάτα, κουπερατίδες — εἶναι φανερά ξεπερασμένη. Ἡ προλεταριακὴ ἐπανάσταση στὴ Ρωσσία δημιούργησε τὴ βασικὴ μορφή τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου: τὰ σοβιετ. Ἡ καινούργια ἄρθρωση πού θὰ παρουσιαστῇ τώρα παντοῦ, εἶναι: 1. τὸ Κόμμα, 2. τὰ σοβιετ, 3. οἱ ἐνώσεις παραγωγῆς (τὰ συνδικάτα). Ἀλλὰ τόσο οἱ ἐργατικὲς ἐπιτροπές, ὅσο καὶ τὰ συνδικάτα πού κέρδισε ἡ ἐπανάσταση πρέπει νὰ εἶναι διαρκῶς καὶ συστηματικὰ ὑπὸ τὴν καθοδήγηση τοῦ Κόμματος τοῦ προλεταριάτου, δηλαδή τοῦ Κ.Κ. Ἡ ὀργανωμένη πρωτοπορία τῆς ἐργατικῆς τάξης — τὸ ΚΚ — πού, σὲ τομεῖς ὅπως ὁ οἰκονομικός, ὁ πολιτικός καὶ ἄκόμα καὶ ὁ πολιτιστικός, πρέπει νὰ ὀ δ ὀ η γ ε ῖ, τοὺς ἀγῶνες τοῦ συνόλου τῆς ἐργατικῆς τάξης, πρέπει ἐπίσης νὰ εἶναι ἡ ψυχὴ τῶν συνδικάτων καὶ τῶν ἐργατικῶν ἐπιτροπῶν ὅπως καὶ κάθε ἄλλης μορφῆς προλεταριακῆς ὀργάνωσης.

Ἡ ἐμφάνιση τῶν σοβιετ σὰν βασικὴ ἱστορικὴ μορφή τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου δὲν μειώνει καθόλου τὸν ἡγετικὸ ρόλο τοῦ Κ.Κ. μέσα στὴν προλεταριακὴ ἐπανάσταση. Ὅταν οἱ γερμανοὶ κομμουνιστὲς «τῆς ἀριστερᾶς» (βλέπε τὸ Μανιφέστο τοὺς πρὸς τὸ γερμανικὸ προλεταριάτο τῆς 14ης τοῦ Ἀπριλίου 1920, πού ὑπογράφεται «Κομμουνιστικὸ Ἐργατικὸ Κόμμα Γερμανίας») διακηρύσσουν ὅτι «τὸ Κόμμα πρέπει, καὶ αὐτὸ ἐπίσης, νὰ προσαρμόζεται ὁλοένα περισσότερο στὴν ἰδέα τῶν ἐπιτροπῶν καὶ νὰ πάρῃ ἓνα προλεταριακὸ χαρακτηριστὴρα («KOMMUNISTISCHE ARBEITERZEITUNG» Νο 54), αὐτὸ σημαίνει, μὲ ἀμφίβολο τρόπο, ὅτι τὸ ΚΚ ἔπρεπε νὰ ἀφομοιωθεῖ μέσα στὲς ἐπιτροπές, ὅτι οἱ ἐργατικὲς ἐπιτροπές θὰ μπορούσαν ν' ἀντικαταστήσουν τὸ ΚΚ.

Αὐτὴ ἡ ἰδέα εἶναι ἐντελῶς λαθεμένη καὶ ἀντιδραστικὴ.

Στὴν ἱστορία τῆς ρώσικης ἐπανάστασης, γνωρίσαμε μιὰ δολοκλήρη φάση στὴ διάρκεια τῆς ὁποίας τὰ σοβιετ στάθηκαν ἐνάντια στὸ προλεταριακὸ Κόμμα καὶ ὑποστήριζαν τὴν πολιτικὴ τῶν πρακτόρων τῆς μπουρζουαζίας. Μπορέσαμε καὶ παρατηρήσαμε τὸ ἴδιο πρᾶγμα στὴ Γερμανία. Αὐτὸ μπορεῖ νὰ ξαναγίνει καὶ σ' ἄλλες χώρες.

Ἀντίθετα γιὰ νὰ μπορέσουν τὰ σοβιετ νὰ ἐκπληρώσουν τὴν ἱστορικὴ τους ἀποστολή, εἶναι ἀπαραίτητο νὰ ὑπάρχει ἓνα ἰσχυρὸ ΚΚ, πού δὲν «προσαρμόζεται» ἀπλᾶ στὰ σοβιετ, ἀλλὰ πού εἶναι ἱκανὸ νὰ ἐξασκεῖ πάνω σ' αὐτὰ ἀποφασιστικὴ ἐπιρροή ὥστε ν' ἀρνοῦνται κάθε «προσαρμογὴ» στὴ μπουρζουαζία καὶ στὴ λευκὴ σοσιαλδημοκρατικὴ φρουρά καὶ πού νὰ μπορεῖ, διαμέσου τῶν κομμουνιστικῶν του πυρήνων μέσα στὰ σοβιετ, νὰ παρασύρῃ τὰ σοβιετ μέσα στὴ δίνη του.

Αὐτὸς πού συμβουλεύει τὸ ΚΚ νὰ «προσαρμοστῇ» στὰ σοβιετ, αὐτὸς πού βλέπει σὲ μιὰ τέτοια προσαρμογὴ τὸ δυνάμωμα τοῦ «προλεταριακοῦ χαρακτηριστὴρα τοῦ κόμματος», αὐτὸς ἐκτελεῖ πρὸς τὸ Κόμμα ὅπως καὶ πρὸς τὰ σοβιετ μιὰ ὑπηρεσία ἀπὸ τὲς πρὶν ἀμφίβολες καὶ δὲν κατάλαβε οὔτε τὴν ἔννοια τοῦ Κόμματος οὔτε ἐκείνη τῶν σοβιετ. «Ἡ σοβιετικὴ ἰδέα» θὰ νικήσῃ τόσο πρὶν γρήγορα ὅσο θὰ εἴμαστε ἱκανοὶ ν' ἀναπτύξουμε στὲς διάφορες χώρες ΚΚ ὅσο τὸ δυνατὸ ἰσχυρότερα. Σήμερα πολλοὶ «Ἀνεξάρτητοι» καὶ ἀκόμα καὶ σοσιαλιστὲς τῆς δεξιᾶς ἀποδέχονται στὴν ἄκρη τοῦ στόματος τὴ «σο-

βιαιτική ιδέα». Δέν μπορούμε νά ἐμποδίσουμε αὐτὰ τὰ στοιχεῖα ν' ἀλλοιώσουν τή σοβιετική ιδέα παρὰ ἂν ἔχουμε ἓνα ἰσχυρὸ ΚΚ, ἱκανὸ νά ἐπηρεάξει μὲ ἀποφασιστικὸ τρόπο τὴν πολιτική τῶν σοβιετ καὶ νά τὰ καθοδηγεί.

9. Τὸ ΚΚ δέν εἶναι μόνο ἀπαραίτητο στὴν ἐργατική τάξη π ρ ὶ ν καὶ κ α τ ἁ τὴ διάρκεια τῆς κατάκτησης τῆς ἐξουσίας, ἀλλὰ ἀκόμα καὶ μ ε τ ἁ τὸ πέρασμα τῆς ἐξουσίας στὰ χέρια τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἡ ἱστορία τοῦ ΚΚ τῆς Ρωσίας, ποὺ κρατᾷ ἐδῶ καὶ τρία χρόνια τὴν ἐξουσία, δείχνει ὅτι ὁ ρόλος τοῦ ΚΚ, μακριὰ ἀπὸ τὸ νά μειώνεται μετὰ τὴν κατάκτηση τῆς ἐξουσίας ἀπὸ τὴν ἐργατική τάξη, ἀντίθετα αὐξάνεται θεαματικά.

10. Τὴν ἐπόμενη τῆς κατάκτησης τῆς ἐξουσίας ἀπὸ τὸ προλεταριάτο, τὸ Κόμμα τοῦ ἀποτελεῖ ἀκόμα πάντοτε, ὅπως πρῶτα, μιὰ φράξια τῆς ἐργατικῆς τάξης. Μὰ εἶναι ἀκριβὲς ἡ φράξια ποὺ ὀργάνωσε τὴ νίκη: ἐδῶ καὶ δύο δεκαετίες στὴ Ρωσία, ἀπὸ πολλὰ χρόνια στὴ Γερμανία, τὸ ΚΚ ἀ γ ω ν ὶ ζ ε τ α ἰ ὄχι μόνο ἐνάντια στὴ μπουρζουαζία ἀλλὰ καὶ ἐνάντια σὲ αὐτοὺς τοὺς «σοσιαλιστὲς» ποὺ εἶναι οἱ πράχτορες τῆς μπουρζουαζίας μέσα στὸ προλεταριάτο· ἀνασυγκέντρωσε μέσα στὶς τάξεις του τοὺς πιδ μαχητικούς, τοὺς πιδ διορατικούς, τοὺς πιδ προχωρημένους ἀγωνιστὲς τῆς ἐργατικῆς τάξης. Κι εἶναι μόνο ἡ ὑπαρξὴ μιᾶς τέτοιας συμπαγοῦς ὀργάνωσης ἀπὸ τὰ πιδ διακεκριμένα στοιχεῖα τῆς ἐργατικῆς τάξης ποὺ ἐπιτρέπει νά ὑπερνικῶνται ὅλες οἱ δυσκολίες στὶς ὁποῖες προσκρούει ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου τὴν ἐπόμενη τῆς νίκης.

Ἡ ὀργάνωση ἑνὸς καινούργιου στρατοῦ, τοῦ Κόκκινου προλεταριακοῦ Στρατοῦ, ἡ πραγματική καταστροφὴ ὅλης τῆς Κρατικῆς ἀστικῆς μηχανῆς καὶ ἡ ἀντικατάστασή της ἀπὸ τὰ πρῶτα ἔχνη μιᾶς καινούργιας Κρατικῆς Μηχανῆς, τοῦ προλεταριακοῦ Κράτους, ἡ πάλι ἐνάντια στὶς συντεχνιακὲς τάσεις μερικῶν ομάδων ἐργατῶν, ὁ ἀγῶνας ἐνάντια στὸν τοπικίστικο «πατριωτισμὸ» καὶ στὴν κλειστή χωριάτικη νοοτροπία, οἱ προσπάθειες μὲ τὸ σκοπὸ νά προστρέφουν μιὰ καινούργια πειθαρχία ἐργασίας — τόσοι τομεῖς ὅπου ἀπόκειται στὸ Κ.Κ. νά πεῖ τὴν τελευταία λέξη. Τὰ μέλη του, μὲ τὸ ζωντανό τους παράδειγμα, πρέπει νά παρασύρουν καὶ νά καθοδηγοῦν τὴν πλειοψηφία τῆς ἐργατικῆς τάξης.

11. Ἡ ἀναγκαιότητα ἑνὸς πολιτικοῦ κόμματος τοῦ προλεταριάτου δέν θὰ ἐξαφανιστεῖ παρὰ μόνο μὲ τὴν ολοκληρωτική κατάργηση τῶν κοινωνικῶν τάξεων. Στὴν πορεία πρὸς αὐτὴ τὴν τελικὴ νίκη τοῦ κομμουνισμοῦ, εἶναι πιθανὸ νά τροποποιηθεῖ ἡ ἱστορικὴ σημασία τῶν τριῶν βασικῶν μορφῶν τῆς σημερινῆς προλεταριακῆς ὀργάνωσης (κόμμα, σοβιέτ καὶ συνδικάτα), καὶ ἕνας ἐνιαῖος συνθετικὸς τύπος ἐργατικῆς ὀργάνωσης ν' ἀποκρυσταλλωθεῖ σιγά - σιγά. Ἀλλὰ τὸ Κ.Κ. δέν θὰ διαλυθεῖ ολοκληρωτικά μ ε σ α σ τ ῆ ν ἔ ρ γ α τ ι κ ῆ τ ἁ ξ ῆ παρὰ ὅταν ὁ κομμουνισμὸς θὰ ἔχει πάψει νά εἶναι ὁ σκοπὸς τοῦ ἀγῶνα, καὶ ὅταν ἡ ἐργατικὴ τάξη γίνει ὁλόκληρη κομμουνιστική.

12. Τὸ Ἰο Συνέδριο τῆς Κ.Δ. ὄχι μόνο διαβεβαιώνει τὸν ἱστορικὸ ρόλο τοῦ Κ.Κ. γενικά, ἀλλ' ἀκόμα δείχνει στὸ διεθνὲς προλεταριάτο, τουλάχιστον στὶς μεγάλες του γραμμές, ποιανοῦ τύπου Κ.Κ. ἔχουμε ἀνάγκη.

13. Ἡ Κ.Δ. εἶναι τῆς γνώμης, ὅτι, ἰδιαίτερα στὴν περίοδο τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου, τὸ Κ.Κ. πρέπει νά εἶναι ὀργανωμένο πάνω στὴ θάση μιᾶς σιδερένιας προλεταριακῆς συγκεντρωτικότητας. Γιὰ νά καθοδηγήσει μ' ἐπιτυχία τὴν ἐργατικὴ τάξη μέσα στὸν μακρὸ καὶ ἐπίπονο ἐμφύλιο πόλεμο ποὺ ἀνοίχτηκε, τὸ Κ.Κ. πρέπει νά ἐπιβάλλει στοὺς κόλπους του μιὰ σιδερένια πειθαρχία, μιὰ στρατιωτικὴ πειθαρχία. Ἡ ἐμπειρία τοῦ Κ.Κ. ποὺ κατὰ τὴ διάρκεια χρόνων καθοδήγησε τὴν ἐργατικὴ τάξη ἀνάμεσα ἀπὸ τίς περιπέτειες τοῦ ἐμφύλιου πολέμου στὴ Ρωσία, κατέδειξε ὅτι χωρὶς μιὰ αὐστηρὴ πειθαρχία, δίχως ἓνα ολοκληρωτικὸ συγκεντρωτισμὸ, χωρὶς μιὰ ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη ὅλων τῶν ὀργανώσεων τοῦ κόμματος πρὸς τὸ καθοδηγητικὸ κέντρο τοῦ κόμματος, ἡ νίκη τῶν ἐργαζόμενων εἶναι ἀδύνατη.

14. Τὸ Κ.Κ. πρέπει νά εἶναι ὀργανωμένο πάνω στὴν ἀρχὴ τοῦ δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ. Ἡ ἐκλογιμότητα τῶν ἀνωτάτων ὀργάνων ἀπὸ τὰ κατώτερα ὄργανα, ὁ χαρακτηρὸς ἐντελῶς ὑποχρεωτικὸς τῶν ὁδηγῶν ποὺ δίνονται ἀπὸ τὰ ἀνώτερα ὄργανα πρὸς τὰ κατώτερα, ἡ ὑπαρξὴ ἑνὸς ἰσχυροῦ κέντρου ποὺ τὸ κῦρος του εἶναι ἀναγνωρισμένο ἀνάμεσα σὲ δύο συνέδρια ἀπ' ὅλους τοὺς συντρόφους ποὺ διευθύνουν, αὐτὲς εἶναι οἱ βασικὲς ἀρχές τοῦ δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ.

15. Μια σειρά από Κ.Κ. της Ευρώπης και της Αμερικής είναι αναγκασμένα σε μια παράνομη ύπαρξη εξ αιτίας της κατάστασης πολιορκίας κηρυγμένης από τη μπουρζουαζία ενάντια στους κομμουνιστές. Πρέπει να γίνει καταληπτό ότι σ' αυτές τις περιστάσεις η άρχη να εκλέγονται τα διευθύνοντα όργανα δεν μπορεί πάντοτε να εφαρμοστεί κατά γράμμα κι ότι πρέπει να δοθεί στα διευθύνοντα όργανα του κόμματος το δικαίωμα να έχουν την ευθύνη να γράφουν νέα μέλη, όπως γινόταν άλλοτε στη Ρωσία. Κατά τη διάρκεια της κατάστασης πολιορκίας, το Κ.Κ. δεν μπορεί προφανώς να προσφύγει (όπως το πρότεινε μια ομάδα αμερικανών κομμουνιστών) στο δημοκρατικό δημοψήφισμα κάθε φορά που του παρουσιάζεται ένα πρόβλημα, αλλά πρέπει αντίθετα να αναγνωρίζει στο διευθύνον κέντρο το δικαίωμα να παίρνει σημαντικές αποφάσεις στην κατάλληλη στιγμή σ' όνομα όλων των μελών του κόμματος.

16. Η διεκδίκηση μιας πλατιάς «αυτονομίας» για τις τοπικές οργανώσεις του κόμματος δεν μπορεί αυτή τη στιγμή παρά να αδυνατίσει τις τάξεις του Κ.Κ., να ελαττώσει την ικανότητα δράσης του και να ευνόησει τις μικρο-αστικές, αναρχικές και άποσυνθετικές τάσεις.

17. Στις χώρες όπου η εξουσία είναι ακόμα στα χέρια της μπουρζουαζίας ή της αντεπαναστατικής σοσιαλ-δημοκρατίας, τα Κ.Κ. πρέπει να μάθουν να συνδυάζουν τη νόμιμη δράση με την παράνομη δράση. Ιδιαίτερα η νόμιμη δουλειά πρέπει πάντοτε να είναι τοποθετημένη κάτω από τον πραγματικό έλεγχο του παράνομου κόμματος. Οι κοινοβουλευτικές κομμουνιστικές ομάδες, στους κεντρικούς οργανισμούς του Κράτους, όπως κι οι τοπικά εκλεγμένοι των Λάντερ ή των δήμων, πρέπει να είναι εντελώς υπαταγμένοι στο κόμμα στην ολότητά τους — είτε είναι νόμιμο είτε παράνομο. Οι βουλευτές, που, μ' ένα τρόπο ή μ' έναν άλλον, αρνούνται να υπακούουν στο κόμμα, πρέπει να διώχονται από τις επαναστατικές τάξεις. Ο νόμιμος τύπος (έφημερίδες, εκδόσεις) πρέπει να εξαρτάται εντελώς από την ολότητα του κόμματος και την κεντρική επιτροπή του.

18. Η δράση όλης της οργανωτικής δουλειάς του Κ.Κ. πρέπει να είναι να χτίζει παντού κομμουνιστικούς πυρήνες, ακόμα κι εκεί όπου ο αριθμός των προλετάρων και μισο-προλετάρων είναι

περιορισμένος. Σε κάθε σοδιέτ, σε κάθε συνδικάτο, σε κάθε κουπερατίδα, σε κάθε εργαστήριο, σε κάθε επιτροπή ένοικιαστών, παντού όπου βρίσκονται έστω και τρία πρόσωπα που συμπαθούν τον κομμουνισμό, πρέπει να οργανώνεται άμέσως ένας κομμουνιστικός πυρήνας. Μόνο η οργανωτική συνοχή των κομμουνιστών επιτρέπει στην πρωτοπορία της εργατικής τάξης να διευθύνει το σύνολο της τάξης. Όλοι οι κομμουνιστικοί πυρήνες που δρούν μέσα στις οργανώσεις «χωρίς κόμμα», πρέπει να είναι αυστηρά υπαταγμένοι στην ολότητα της οργάνωσης του κόμματος, είτε νόμιμη, είτε παράνομη είναι η δράση τους. Οι κομμουνιστικοί πυρήνες όλων των ειδών πρέπει να κατατάσσονται σύμφωνα με την πιο αυστηρή και την πιο απόλυτα καθορισμένη ιεραρχική δομή.

19. Το Κ.Κ. γεννιέται σχεδόν παντού σαν κόμμα της πόλης, σαν κόμμα των εργαζόμενων της βιομηχανίας, που ζούν στην πλειοψηφία τους στις πόλεις. Για να γίνει πιο εύκολη και για να επιταχυνθεί η νίκη της εργατικής τάξης είναι απαραίτητο το Κ.Κ. να μη μείνει μόνο ένα κόμμα της πόλης, αλλά να δικτυωθεί επίσης και στα χωριά. Το Κ.Κ. πρέπει να αναπτύξει την προπαγάνδα του και την οργανωτική του δράση ανάμεσα στους αγροτικούς εργαζόμενους και στους μικρούς και μεσαίους χωρικούς. Το Κ.Κ. πρέπει να προσπαθήσει με ιδιαίτερη φροντίδα να οργανώσει τη δικτύωση κομμουνιστικών πυρήνων στην ύπαιθρο.

Η διεθνής οργάνωση του προλεταριάτου δεν μπορεί να είναι δυνατή παρά μόνο αν οι θέσεις που διατυπώθηκαν πιο πάνω σχετικά με το ρόλο του Κ.Κ. επιβληθούν σ' όλες τις χώρες όπου υπάρχουν κι αγωνίζονται οι κομμουνιστές. Η Κ.Δ. προσκάλεσε στο Συνέδριό της όλα τα συνδικάτα που αποδέχονται τις αρχές της Πίης Διεθνούς κι είναι έτοιμα να διακόψουν με την κίτρινη Διεθνή. Η Κ.Δ. θα οργανώσει ένα διεθνές τμήμα κόκκινων συνδικάτων που θα τοποθετούνται στον χώρο του κομμουνισμού. Η Κ.Δ. δεν θα αρνηθεί να εργασθεί με κάθε εργατική οργάνωση «χωρίς κόμμα», που είναι πρόθυμη να διεξαγάγει ένα σοβαρό επαναστατικό αγώνα ενάντια στην μπουρζουαζία. Άλ-

λά ή Κ.Δ., κάνοντας έτσι, δέν θά σταματήσει: νά υπεθυνίξει στούς προλετάριους όλου τοῦ κόσμου τίς ἐπόμενες ἀρχές :

1. Τό Κ.Κ. εἶναι τὸ κυριώτερο καὶ βασικώτερο ὄπλο τῆς χειραφέτησης τῆς ἐργατικῆς τάξεως. Σὲ κάθε χώρα δέν μπορούμε νά ἀρκούμαστε πλέον σὲ ὁμάδες ἢ σὲ τάσεις, ἀλλὰ πρέπει νά ἔχουμε ἓνα Κ.Κ.

2. Σὲ κάθε χώρα δέν πρέπει νά ὑπάρχει παρὰ μόνο ἓνα καὶ μοναδικό Κ.Κ.

3. Τό Κ.Κ. πρέπει νά ἔχει ἰδρυθεῖ ἀποκλειστικά πάνω στὴν ἀρχή τῆς πιδ αὐστηρῆς συγκέντρωσης καὶ στὴν ἐποχή τοῦ ἐμφύλιου πολέμου νά ἐπικρατεῖ μέσα στίς τάξεις του μιὰ στρατιωτικὴ πειθαρχία.

4. Παντοῦ ὅπου εἶναι συγκεντρωμένοι ἔστω καὶ μιὰ δεκάδα προλετάρων ἢ μισο-προλετάρων, τὸ Κ.Κ. πρέπει νά ἔχει ἓνα ὁλοκληρωμένο πυρήνα.

5. Σὲ κάθε ὀργάνωση «χωρὶς κόμμα» πρέπει νά ὑπάρχει ἓνας κομμουνιστικὸς πυρήνας αὐστηρὰ ὑποταγμένος στὴν ὁλότητα τοῦ κόμματος.

6. Ὑποστηρίζοντας μὲ σταθερότητα καὶ ἐπιμονή τὸ πρόγραμμα καὶ τὴν ἐπαναστατικὴ ταχτική τοῦ κομμουνισμοῦ, τὸ Κ.Κ. πρέπει πάντοτε νά εἶναι ἐπίσης ὅσο τὸ δυνατό στενότερα συνδεδεμένο μὲ τίς μαζικὲς ἐργατικὲς ὀργανώσεις καὶ νά φυλάγεται τόσο ἀπὸ τὸν σεχταρισμὸ ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν ἔλλειψη ἀρχῶν.

ΚΟΜΜΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΤΑΞΗ

Οἱ θέσεις πάνω στὸ ρόλο τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος μέσα στὴν προλεταριακὴ ἐπανάσταση, ποὺ ἔγιναν δεχτὲς ἀπὸ τὸ Δεύτερο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνούς καὶ ποὺ εἶναι: *βασιὰ καὶ πραγματικὰ ἐμπνευσμένες ἀπὸ τὴ μαρξιστικὴ ντοκτρίνα*, *basίζονται* στὸν ὀρισμὸ τῶν σχέσεων μεταξὺ *κόμματος* καὶ *τάξεως*, καὶ καθορίζουν ὅτι τὸ ταξικὸ κόμμα δέν μπορεῖ νά συμπεριλάβει στοὺς κόλπους του παρὰ μόνο *ἓνα μέρος* τῆς τάξεως, ποτὲ τὴν ὁλότητά της, καὶ ἴσως οὔτε τὴν πλειοψηφία της.

Αὐτὴ ἡ προφανὴς ἀλήθεια θά ἦταν ἀκόμα πιδ ἀνάγλυφη, ἂν εἶχαμε διευκρινίσει ὅτι δέν μπορεῖ κανεὶς νά μιλά γιὰ *τάξη*, ὅσο δέν προϋπάρχει μιὰ μειοψηφία αὐτῆς τῆς τάξεως, ποὺ τείνει νά ὀργανωθεῖ σὲ πολιτικὸ κόμμα.

Τί εἶναι: ἀκριβῶς, σύμφωνα μὲ τὴν κριτικὴ μας μέθοδο, μιὰ κοινωνικὴ *τάξη*; Μήπως ἀρκεῖ γιὰ νά ὀριστεῖ μὲ μιὰ ἐντελῶς ἀντικειμενικὴ καὶ τυπικὴ διαπίστωση μιᾶς ἀναλογίας στὴν κοινωνικὴ καὶ οἰκονομικὴ κατάσταση ἐνὸς μεγάλου ἀριθμοῦ ἀτόμων, μιᾶς ἀναλογίας στὴν τοποθέτησή τους στὸ προτσὲς τῆς παραγωγῆς; Θὰ ἦταν πολὺ λίγο. Ἡ μέθοδός μας δέν περιορίζεται νά περιγράψει τὸ κοινωνικὸ σύνολο ἔτσι ὅπως ὑπάρχει: σὲ μιὰ δεδομένη στιγμή, νά διαγράψει μὲ ἀφηρημένο τρόπο μιὰ γραμμὴ ποὺ διαιρεῖ σὲ δύο μέρη τ' ἄτομα ποὺ τὴν ἀποτελοῦν, ὅπως στίς σχολαστικὲς ταξινομήσεις τῶν φυσιοκρατῶν⁽¹⁾. Ἡ μαρξιστικὴ κριτικὴ βλέπει τὴν ἀνθρώπινη κοινωνία σὲ κίνηση, στὴν ἀνάπτυξή της μέσα στὸ χρόνο, σύμφωνα μ' ἓνα κριτήριον οὐσιαστικὰ ἱστορικὸ καὶ διαλεκτικόν, δηλαδὴ μελετώντας τὸ συσχετισμὸ τῶν γεγονότων μέσα στίς ἀμοιβαῖες ἀλληλοεπιδράσεις τους.

Ἀντὶ τῆς παλαιᾶς μεταφυσικῆς μεθόδου ποὺ παίρνει ἓνα στιγμιαῖο κλισὲ τῆς κοινωνίας σὲ μιὰ δεδομένη στιγμή, καὶ τὸ μελετᾷ γιὰ ν' ἀναγνωρίσει τίς διαφορὲς κατηγορίες μέσα στίς ὁποῖες πρέπει νά ταξινομηθοῦν τ' ἄτομα ποὺ τὴν ἀποτελοῦν, ἡ διαλεκτικὴ

(1) Μέθοδος ποὺ χρησιμοποιοῦν οἱ φυσικὲς ἐπιστῆμες γιὰ νά ταξινομοῦν σὲ γένη καὶ εἶδη τὰ ζῶα καὶ φυτὰ σύμφωνα μὲ κοινὰ χαρακτηριστικὰ διαπιστωμένα ἐμπειρικά.

Πηγή: «Partito e classe», Rassegna Comunista, χρόνος I, Νο 2, 15 Ἀπριλίου 1921.

μέθοδος βλέπει την ιστορία σαν ένα φιλμ που ξετυλίγει τις εικόνες του τη μία μετά την άλλη· είναι μέσα στις προεξέχουσες εκδηλώσεις της κίνησής τους που πρέπει να ψάξει κανείς και ν' αναγνωρίσει την τ ά ξ η.

Στήν πρώτη περίπτωση, χίλιες δυο αντιρρήσεις θα μπορούσαν να διατυπωθούν από τους στατιστικολόγους, τους δημογράφους, απ' όλους αυτούς δηλαδή που έχουν μια στενή αντίληψη των πραγμάτων και που θα ξαναμετρούσαν τις διαιρέσεις παρατηρώντας ότι δεν υπάρχουν δυο τάξεις, ούτε τρεις, ούτε τέσσερις, αλλά ότι μπορούν να υπάρξουν δέκα, ή εκατό, ή χίλιες, χωρισμένες από αλληλεπάλληλες διαβαθμίσεις κι από ενδιάμεσες ακαθόριστες ζώνες. Στη δεύτερη περίπτωση, έχουμε πολλά άλλα στοιχεία για ν' αναγνωρίσουμε τον πρωταγωνιστή της ιστορικής τραγωδίας που είναι η τάξη, τους επιδιωκόμενους σκοπούς, που συγκεκριμενοποιούνται στα χαρακτηριστικά μιας προφανούς ομοιομορφίας, ανάμεσα στην αλλαγή πλήθους γεγονότων που ο καημένος ο φωτογράφος της στατιστικής θα κατέγραφε σε μια παγερή σειρά από δεδομένα χωρίς ζωή.

Για να ισχυριστεί κανείς ότι μια τάξη υπάρχει και δρα σε μια δριμύνη στιγμή της ιστορίας, δεν αρκεί λοιπόν να είναι γνωστό, παραδείγματος χάρη, πόσοι ήταν οι έμποροι του Παρισιού επί Λουδοβίκου 16ου, ή πόσοι ήταν οι Άγγλοι λόρδοι - γαιοκτήμονες του 18ου αιώνα, ή πόσοι ήταν οι εργάτες της βέλγικης χειροτεχνικής βιομηχανίας (2) στις αρχές του 19ου αιώνα.

Πρέπει να υποβάλουμε στη λογική μας διερεύνηση μια ολόκληρη περίοδο, ν' ανακαλύψουμε μέσα σ' αυτήν ένα κοινωνικό κίνημα κι άρα πολιτικό, που ξέχωρα απ' τις εξάρσεις ή την αδράνειά του, τά λάθη και τις αποτυχίες διαμέσου των οποίων ψάχνει το δρόμο του, συνδέεται: ωστόσο, μ' ένα προφανή τρόπο, με το σύστη-

(2) Ο όρος αποδίδει τη σημασία που χρησιμοποιεί ο Μάρξ στο XII κεφάλαιο του I βιβλίου του Κεφαλαίου (Καταμερισμός εργασίας και χειροτεχνία), σαν π ρ ω τ ο στάδιο του περάσματος α π ο τ ο βιοτεχνικό εργαστήριο, σ τ ο καπιταλιστικό εργοστάσιο (συνδυασμός διάφορων βιοτεχνικών επαγγελμάτων, ή κουπερατίβα βιοτεχνών του ίδιου κλάδου, σ' ένα μ ό ν ο κατάστημα ή κάτω από την κυριαρχία ενός μ ό ν ο κεφαλαίου).

μα των συμφερόντων ενός συνόλου ανθρώπων που είναι τοποθετημένοι σε μια δεδομένη θέση από το σύστημα παραγωγής κι από την ανάπτυξή του.

Μ' αυτόν τον τρόπο ο Φρειδερίκος Ένγκελς, μέσα σ' ένα από τα πρώτα του κλασσικά κείμενα που έγραψε, ακολουθώντας αυτή τη μέθοδο, έβγαζε από την ιστορία των εργαζόμενων αγγλικών τάξεων την εξήγηση μιας σειράς πολιτικών κινήματων κι αποδεικνυε την ύπαρξη μιας ταξικής πάλης.

Αυτή η διαλεκτική άποψη της τάξης μας τοποθετεί εκτός πεδίου βολής των ισχυρών αντιλογιών του στατιστικολόγου. Αυτός χάνει το δικαίωμα να βλέπει τις αντίπαλες τάξεις καθαρά διαχωρισμένες στη σκηνή της ιστορίας, όπως οι ομάδες μιας χορωδίας πάνω στη θεατρική σκηνή. Δεν μπορεί πλέον να μας αντιπαραβάλλει ακαθόριστα στρώματα διαμέσου των οποίων γίνεται μια όσμωση ατόμων, έφ'όσον η ιστορική φυσιογνωμία στις υπάρχουσες τάξεις δεν έχει μεταβληθεί.

* * *

Η έννοια της τάξης δεν πρέπει λοιπόν να μας γεννάει εικόνα στατική, αλλά δυναμική. Όταν ανακαλύπτουμε μια κοινωνική τάση, μια κίνηση που οδηγείται σ' ένα δεδομένο σκοπό, τότε μπορούμε ν' αναγνωρίσουμε την ύπαρξη μιας τάξης με την αληθινή σημασία της λέξης. Αλλά τότε υπάρχει, μ' ένα ουσιαστικό τρόπο, αν όχι ακόμα τυπικό, το ταξικό κόμμα.

Ένα κόμμα ζει, όταν ζούν μια ντοκτρίνα και μια μέθοδος δράσης. Ένα κόμμα είναι μια σχολή πολιτικής σκέψης κι άρα μια μαχητική οργάνωση. Το πρώτο χαρακτηριστικό είναι ένα γεγονός της συνείδησης, το δεύτερο είναι ένα γεγονός της θέλησης και για την ακρίβεια μια προσπάθεια προς ένα σκοπό.

Σε περίπτωση απουσίας αυτών των δύο χαρακτηριστικών, δεν κατέχουμε ακόμα τον ορισμό μιας τ ά ξ η ς. Μια ψυχρή καταγραφή, μπορεί κάλλιστα, το επαναλαμβάνουμε, να διαπιστώσει σχέσεις στους όρους ζωής λιγότερο ή περισσότερο μεγάλων ομάδων, αλλά κανένα σημάδι δεν διαφαίνεται όσον αφορά την ιστορική τους εξέλιξη.

Άρα αυτά τα δυο χαρακτηριστικά δεν μπορούν να βρεθούν συμπυκνωμένα, συγκεκριμενοποιημένα, παρά μέσα στο ταξικό κόμ-

μα. Όπως ή τάξη σχηματίζεται, ενώ προωθούνται μερικές προϋποθέσεις και μερικές σχέσεις, που είναι αποτέλεσμα της ανάπτυξης ενός νέου συστήματος παραγωγής, π.χ. ή εμφάνιση μεγάλων εργοστασίων που χρησιμοποιούν την κινητική ενέργεια, και που προσλαμβάνουν και σχηματίζουν μια εργατική μάζα, έτσι και τα συμφέροντα αυτού του συνόλου αρχίζουν σιγά - σιγά να συγκεκριμενοποιούνται σε μια συνείδηση πιο καθαρή, που αρχίζει να διαγράφεται μέσα σε μικρές ομάδες αυτού του συνόλου. Όταν ή μάζα προωθείται στη δράση, είναι αυτές οι πρώτες ομάδες που αντιλαμβάνονται το σκοπό που πρέπει να επιτευχθεί, που υποστηρίζουν και διευθύνουν το σύνολο.

Η σύλληψη αυτού του προτάσεως πρέπει να γίνει, όταν αναφερόμαστε στη σύγχρονη προλεταριακή τάξη, όχι για μια επαγγελματική κατηγορία, αλλά για το σύνολο της τάξης. Είναι φανερό τότε, πως μια συνείδηση πιο καθαρή της ταύτισης των συμφερόντων κάνει την εμφάνισή της, αλλά' επίσης ότι αυτή ή συνείδηση είναι το αποτέλεσμα ενός τόσο μεγάλου συνόλου πείρας κι έννοιων που δεν μπορεί ν' απαντηθεί παρά μόνο σε περιορισμένες ομάδες, που αποτελούνται από στοιχεία διαλεγμένα απ' όλες τις κατηγορίες. Κι ή συνείδηση μιας συλλογικής δράσης, που τείνει σε γενικούς σκοπούς που ενδιαφέρουν ολόκληρη την τάξη και που συγκεντρώνονται μέσα στο σχέδιο αλλαγής ολόκληρου του κοινωνικού καθεστώτος, δεν μπορεί να είναι καθαρή παρά μόνο σε μια προχωρημένη μειοψηφία.

Αυτές οι ομάδες, αυτές οι μειοψηφίες δεν είναι τίποτε άλλο παρά το Κόμμα. Όταν λοιπόν ο σχηματισμός του έχει φτάσει σ' ένα ορισμένο στάδιο — που δεν μπορεί να γίνει χωρίς διακοπές, κρίσεις κι εσωτερικές διαμάχες — τότε μπορούμε να ισχυριστούμε ότι έχουμε μια τάξη σε δράση. Αν και δεν περιέχει παρά ένα μέρος της τάξης, το κόμμα είναι το μόνο που της δίνει ένδοξη δράση και κίνησης διότι ανασυγκεντρώνει άτομα, που ξεπερνώντας τα όρια της κατηγορίας και του τοπικισμού, αίσθανονται κι αντισπρωπεύουν την τάξη.

Αυτό φωτίζει την έννοια αυτής της βασικής αλήθειας: το κόμμα δεν είναι παρά ένα μέρος της τάξης. Αυτός που έχοντας υπόψη του τη στατική κι αφηρημένη εικόνα της κοινωνίας, θα έδλε-

πε μέσα σ' αυτή να εμφανίζονται μια ζώνη, ή τάξη, και μέσα στην τάξη ένα μικρό πυρήνα, το κόμμα, θα κατέληγε εύκολα, σ' αυτό το συμπέρασμα, δηλαδή ότι όλο το μέρος της τάξης — περίπου πάντοτε ή πλειοψηφία — που είναι έξω από το κόμμα, θα μπορούσε να έχει ένα θάρος πιο μεγάλο, ένα δικαίωμα πιο μεγάλο. Αλλά αν προϋποθέσουμε ότι τα άτομα αυτής της μεγάλης μάζας δεν έχουν ακόμα μια συνείδηση και μια θέληση ταξική, ότι συμπεριφέρονται εγωϊστικά, ή υπερασπίζονται τ' ατομικά ή κατηγοριακά τους συμφέροντα, ή το έθνος, θα δούμε ότι για να εξασφαλίσει στο ιστορικό κίνημα τη δράση του συνόλου της τάξης, είναι αναγκαίος ένας οργανισμός που τη ζωντανεύει, τη τσιμεντώνει, την προοδίζει, με μια λέξη τη σ τ ε λ ε χ ώ ν ε ι. Θα δούμε ότι το κόμμα είναι στην πραγματικότητα ο ζωτικός πυρήνας που δίχως αυτό δεν θα υπήρχε πλέον καμιά αίτια να θεωρεί κανείς δλη τη μάζα που απομένει σαν μια δέσμη από συγκλίνουσες δυνάμεις.

Η τάξη προϋποθέτει το κόμμα, διότι για να υπάρξει και να δρσ στην ιστορία, ή τάξη πρέπει να κατέχει μια κριτική ντοκρίνα της ιστορίας κι ένα στόχο να πετύχει μέσα σ' αυτή.

Η μοναδική και πραγματική επαναστατική άποψη της ταξικής δράσης διορίζει τη δειύθυνσή της στο κόμμα. Η ανάλυση της ντοκρίνας και μια ολόκληρη σειρά από ιστορικές έμπειρίες μας επιτρέπουν ν' αποδώσουμε στις μικρο-αστικές κι αντεπαναστατικές ιδεολογίες κάθε τάση που αρνείται και που καταπολεμά την αναγκαιότητα και τα πρωτεία του ρόλου του κόμματος.

Αν ή άμφισβήτηση γίνεται από μια δ η μ ο κ ρ α τ ι κ ή πλευρά, πρέπει να υποβάλλεται σ' αυτή την ίδια κριτική που ο μαρξισμός χρησιμοποιεί για να καταστρέψει τα θεωρήματα φασορί του άστικού φιλελευθερισμού.

Άρκει γι' αυτό να υπενθυμίσουμε ότι αν ή συνείδηση των ανθρώπων είναι το αποτέλεσμα κι όχι ή αίτια των χαρακτηριστικών του περιβάλλοντος που είναι υποχρεωμένοι να ζούν και να δρουν, τότε ποτέ ο εκμεταλλεύόμενος, ο πεινασμένος, ο ταλαιπωρημένος, δεν θα μπορέσουν να μεταπειστούν ότι οφείλουν ν' ανατρέψουν και

ν' αντικαταστήσουν τὸν καλοθρεμμένο ἐκμεταλλευτὴ κι ὀπλισμένο μ' ὅλα τὰ μέσα καὶ μ' ὅλες τὶς ἐξουσίες.

Αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι παρὰ μόνο ἡ ἐξαίρεση. Ἡ κοινοβουλευτικὴ ἀστικὴ δημοκρατία χρησιμοποιεῖ τὴ γνώμη τῶν μαζῶν, γιατί γνωρίζει ὅτι ἡ πλειοψηφία θ' ἀπαντήσῃ πάντοτε ὑπὲρ τῆς προνομιούχας τάξης καὶ θὰ τῆς ἀναγνωρίσῃ (μὲ τὴ θέλησή της) τὸ δίκαιωμα νὰ κυβερνᾷ καὶ νὰ διαιωνίζει τὴν ἐκμετάλλευση.

Δὲν εἶναι καθόλου τὸ γεγονὸς τῆς πρόσθεσης ἢ τῆς ἀφαίρεσης τῆς μικρῆς μειοψηφίας τῶν ἀστῶν ψηφοφόρων ἀπὸ τὸν ἐκλογικὸ ὑπολογισμό, ποὺ θὰ μετατρέψῃ τὶς σχέσεις. Ἡ ἀστικὴ τάξη κυβερνᾷ μὲ τὴν πλειοψηφία ὅχι μόνο τῶν πολιτῶν, ἀλλὰ καὶ μ' αὐτὴ μονάχα τῶν ἐργαζόμενων.

Ἄν λοιπὸν τὸ κόμμα ὀρίζῃ κριτὴ στὶς πράξεις καὶ στὶς πρωτοβουλίες ποὺ ἰδιαίτερα τοῦ ἀνήκουν, ὅλη τὴν προλεταριακὴ μάζα, τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἦταν περίπου σίγουρα εὐνοϊκὸ γιὰ τὴν ἀστικὴ τάξη καὶ σὲ κάθε περίπτωση λιγότερο διαφωτιστικὸ, λιγότερο προχωρημένο, λιγότερο ἐπαναστατικὸ κι ἰδίως λιγότερο ὑπαγορευμένο ἀπὸ τὴ συνείδηση τῶν πραγματικῶν συλλογικῶν συμφερόντων τῶν ἐργαζόμενων καὶ τοῦ τελικοῦ σκοποῦ τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης, παρὰ αὐτοῦ ποὺ προέρχεται ἀποκλειστικὰ ἀπὸ τὴν ὀργάνωση τοῦ κόμματος.

Ἡ ἰδέα τοῦ δικαίωματος τοῦ προλεταριάτου νὰ δρᾷ ταξικὰ δὲν εἶναι παρὰ μιὰ ἀφαίρεση χωρὶς κανένα μαρξιστικὸ περιεχόμενο, καὶ ποὺ κρύβει τὴν ἐπιθυμία νὰ σπρώξῃ τὸ ἐπαναστατικὸ κόμμα σ' ἓνα ἄνοιγμα σὲ στρώματα λιγότερο ὥριμα, διότι ἐνὸς αὐτοῦ γίνεται, οἱ ἀποφάσεις ποὺ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα (αὐτοῦ τοῦ φαινομένου) πλησιάζουν ὅλο καὶ περισσότερο τὶς ἀστικές καὶ συντηρητικὲς ἀπόψεις.

Ἄν θελήσουμε ἐπιθεδαιώσῃς αὐτῆς τῆς ἀλήθειας, ὅχι μόνο μέσα στὸ θεωρητικὸ τομέα, ἀλλὰ μέσα στὶς ἐμπειρίες θγαλμένες ἀπὸ τὴν ἱστορία, ἡ σοδιὰ θὰ ἦταν πλούσια. Ἄς ὑπενθυμίσουμε ὅτι εἶναι μιὰ κοινοτυπία ἀστικὴ ἡ ἀντιπαράταξη τοῦ «ῥοθὸ λόγου» τῆς μάζας στὶς «κακὲς πράξεις» μιᾶς «μειοψηφίας ὑποκινητῶν», ὅπως κι ἡ προσποίηση τῶν καλύτερων διαθέσεων πρὸς τοὺς ἐργαζόμενους ὑποθάλλοντας τὴ χειρότερη ἔχθρα ἐνάντια στὸ κόμμα, ποὺ

εἶναι τὸ μοναδικὸ τους μέσο γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ χτυπήσουν τὰ συμφέροντα τῶν ἐκμεταλλευτῶν. Οἱ δεξιὲς τάσεις τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, οἱ σοσιαλδημοκρατικὲς σχολὲς ποὺ ἡ ἱστορία κατέδειξε τὸ ἀντιδραστικὸ περιεχόμενο, ἀντιπαράβαλλον συνεχῶς τὴ μάζα στὸ κόμμα καὶ θὰ ἤθελαν ν' ἀναγνωρίσουν τὴν τάξη μὲ ἐκλογικοῦ τύπου διαδικασίες ποὺ ξεπερνοῦν τὸ στενὸ πλαίσιο τοῦ κόμματος. Ὅταν δὲν μποροῦν νὰ διευρύνουν αὐτὸ τὸ πλαίσιο, πέρα ἀπὸ κάθε ἀποσαφηνισμένο ὄριο ντοκτρίνας καὶ πειθαρχίας στὶς ἀποφάσεις γιὰ δράση, προσπαθοῦν νὰ καθορίσουν ὅτι τὰ κυριώτερα ὄργανά του, δὲν πρέπει νὰ εἶναι αὐτὰ ποὺ ἔχουν ὑποδείξει τὰ στελέχη του, ἀλλ' αὐτὰ ποὺ τὰ μέλη του ἔχουν ὑποδεχθεῖ ἀπὸ ἓνα σῶμα πιὸ μεγάλο, γιὰ ν' ἀσκήσουν τὰ κοινοβουλευτικὰ καθήκοντα. Καὶ στὴν πραγματικότητά, οἱ κοινοβουλευτικὲς ομάδες εἶναι πάντοτε στὴν ἄκρα δεξιὰ τῶν κομμάτων ποὺ προέρχονται.

Ὅλος ὁ ἐκφυλισμὸς τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων τῆς Πιῆς Διεθνούς καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι ἔγιναν φαινομενικὰ λιγότερο ἐπαναστατικὰ σχετικὰ μὲ τὴν ἀνοργάνωτη μάζα, προήλθαν ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἔχαναν κάθε μέρα τὴν κομματικὴ φυσιογνωμία τους, ἀκριβῶς διότι ἔκαναν «ἐργατισμό», «λαμπουρισμό», δηλαδὴ διότι λειτούργησαν ὅχι πλέον σὰν πρωτοπορίες προπορευόμενες ἀπὸ τὴν τάξη, ἀλλὰ σὰν ἡ μηχανικὴ τῆς ἔκφραση σ' ἓνα ἐκλογικὸ καὶ συντεχνιακὸ σύστημα, ὅπου δινόταν τὸ ἴδιο θάρος κι ἀναγνωρίζονταν ἡ ἴδια ἐπιρροή σὲ στρώματα τῆς τάξης, ποὺ ἦταν λιγότερο συνειδητὰ καὶ τὰ πιὸ ὑποταγμένα σὲ κατηγοριακοὺς ἐγώτισμούς. Ἡ ἀντίδραση σ' αὐτὴ τὴν καταστροφικὴ ταχτικὴ ἀναπτύχθηκε ἤδη πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο, κι ἰδιαίτερα στὴν Ἰταλία, μὲ τὴν ἔγνοια τῆς ὑπεράσπισης τῆς ἐσωτερικῆς πειθαρχίας τοῦ κόμματος, μιᾶς κατηγορικῆς ἄρνησης εἰσόδου στοιχείων ποὺ δὲν ὀρυσκόντουσαν ὀλοκληρωτικὰ μέσα στὸν ἐπαναστατικὸ χῶρο τῆς ντοκτρίνας μας καὶ συμπληρωνόταν μὲ μιὰ ἐναντίωση στὴν αὐτονομία τῆς κοινοβουλευτικῆς ομάδας καὶ τῶν τοπικῶν ὀργάνων καὶ μὲ μιὰ κάθαρση τοῦ κόμματος ἀπὸ τὰ ἀμφίβολα στοιχεία. Αὐτὴ ἡ μέθοδος εἶναι ἐκεῖνη ποὺ ἀποδείχθηκε σὰν τὸ πραγματικὸ ἀντίδοτο τοῦ ρεφορμισμού· ἀποτελεῖ δὲ τὶς θέσεις τῆς ντοκτρίνας καὶ τῆς πραχτικῆς τῆς Πιῆς Διεθνούς, ποὺ τοποθετεῖ στὸ πρῶτο πλάνο τὴ λειτουργία τοῦ συγκεντρωτικοῦ, πειθαρχημένου καὶ καθαρὰ προσανατολισμένου κόμ-

ματος πάνω στα προβλήματα αρχής και ταχτικής και για την δ-
ποία «ή χρεωκοπία των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων της Πης
Διεθνούς δεν ήταν εκείνη των προλεταριακών κομμάτων γενικά»,
αλλά, ως επιτραπεί ή έκφραση, εκείνη των οργανισμών που είχαν
ξεχάσει ότι ήταν κόμματα διότι είχαν πάψει πλέον να είναι.

Υπάρχει ακόμα ένα άλλο είδος αντίρρησης στην κομμουνι-
στική άποψη της λειτουργίας του κόμματος, συνδεδεμένη με μια
άλλη μορφή κριτικής αντίδρασης στο ρεφορμιστικό εκφυλισμό. Εί-
ναι οι αντιρρήσεις της συνδικαλιστικής σχολής, που αναγνωρίζει
την τάξη στα οικονομικά συνδικάτα και βεβαιώνει ότι είναι αυτά
που αποτελούν τα ικανά όργανα που θα την οδηγήσουν στην επα-
νάσταση.

Αυτές οι αντιρρήσεις, φαινομενικά άριστερές, δρῆκαν μετά την
κλασική περίοδο του γαλλικού, ιταλικού κι αμερικάνικου συνδι-
καλισμού, νέες διατυπώσεις μέσα στις τάξεις που τοποθετούνται στο
περιθώριο της Πης Διεθνούς. Είναι εύκολο να ταυτιστούν στις
μυσοαδικές ιδεολογίες, τόσο από την πλευρά της κριτικής των άρ-
χών, όσο κι από τη διαπίστωση των αποτελεσμάτων που έφεραν.

Θέλησαν να προσωποποιήσουν την τάξη μέσα σε μια όργανω-
ση που είναι δικιά της και χωρίς αμφιβολία, χαρακτηριστική και
σημαντική: τα επαγγελματικά συνδικάτα, τα κατηγορικά, που έμ-
φανίζονται πριν από το πολιτικό κόμμα, που αγκαλιάζουν μάζες
πολύ πιο πλατιές κι αντιπροσωπεύουν περισσότερο την ολότητα της
εργατικής τάξης. Από μια άφηρημένη πλευρά, ένα τέτοιο κριτή-
ριο το μόνο που κάνει είναι ν' αποκαλύπτει ένα ασυνείδητο σεβασμό
αυτού του ίδιου δημοκρατικού ψέμματος που η αστική τάξη υπο-
λογίζει για να εξασφαλίσει την εξουσία της, καλώντας την πλει-
οψηφία του λαού να διαλέξει ποιός θα την κυβερνήσει. Από μια
άλλη θεωρητική πλευρά, αυτή η μέθοδος συναντιέται με τις αστι-
κές απόψεις, όταν εμπιστεύεται στα συνδικάτα την οργάνωση της
καινούργιας κοινωνίας, διεκδικώντας την ιδέα της αυτονομίας και
της αποκέντρωσης των παραγωγικών λειτουργιών, ακριβώς όπως
οι αντιδραστικοί οικονομολόγοι. Αλλά η πρόθεσή μας δεν είναι ν'
αναπτύξουμε εδώ μια ολοκληρωτική κριτική εξέταση των συνδι-

καλιστικών θεωριών. Αρκεί να διαπιστώσουμε, εξετάζοντας τ' α-
ποτελέσματα της έμπειρίας, ότι τα άκροδεξιά στοιχεία του προλε-
ταριακού κινήματος υπερασπίστηκαν πάντοτε την ίδια άποψη που
συνίσταται στην προδοχή της συνδικαλιστικής αντιπροσωπείας της
εργατικής τάξης, γνωρίζοντας καλά ότι μέλωναν κι έσθηναν μ' αυ-
τό τον τρόπο τον χαρακτήρα του κινήματος για τους άπλους λό-
γους που προαναφέραμε. Η ίδια η αστική τάξη αντιμετώπιζει στην
εποχή μας με συμπάθεια και με πάκτ διόλου παράλογο τη συνδι-
καλιστική έκφραση της εργατικής τάξης, έτσι που η φράξια της,
ή πιο έξυπνη θα δεχόταν, θεληματικά, ν' ανασχηματίσει τον κρα-
τικό κι αντιπροσωπευτικό μηχανισμό για ν' αφήσει μια πλατιά θέ-
ση στα «ά-πολιτικά» συνδικάτα κι ακόμα μάλιστα στις διεκδικήσεις
για τον έλεγχο του παραγωγικού συστήματος. Η αστική τάξη αι-
σθάνεται ότι όσο μπορεί να συγκρατεί το προλεταριάτο πάνω στο
έπίπεδο των άμεσων κι οικονομικών απαιτήσεων που το ενδιαφέ-
ρουν από κατηγορία σε κατηγορία, κάνει έργο συντήρησης, απο-
φεύγοντας τη δημιουργία αυτής της επικίνδυνης «πολιτικής» συ-
νείδησης, που μόνη είναι επαναστατική, διότι σκοπεύει το σημείο
πιο πρώτο του αντίπαλου, την κατοχή της εξουσίας.

Αλλά δεν ξέφυγε από τους παλιούς και μοντέρνους συνδικα-
λιστές το γεγονός ότι τα περισσότερα συνδικάτα ήταν κάτω από
την επιρροή δεξιών στοιχείων, κι ότι η διχτατορία των μικροαστών
ήγετων πάνω στις μάζες ήταν βασισμένη περισσότερο πάνω στη
συνδικαλιστική γραφειοκρατία παρά στον έκλογικό μηχανισμό των
σοσιαλδημοκρατικών ψευδο - κομμάτων. Και τότε οι συνδικαλιστές
και μαζί τους πάρα πολλά στοιχεία σπρωγμένα από ένα πνεύμα αν-
τίδρασης στη ρεφορμιστική πραχτική, βάλθηκαν να μελετούν, νέ-
ους τύπους συνδικαλιστικής οργάνωσης και σχημάτισαν καινούρ-
για συνδικάτα ανεξάρτητα από τα παραδοσιακά συνδικάτα. Αυτό
το μέσο ήταν λαθεμένο στο θεωρητικό επίπεδο, διότι αφ' ενός μὲν
δὲν ξεπερνούσε το βασικό κριτήριο της οικονομικής οργάνωσης —
δηλαδή της αυτόματης εισόδου όλων αυτών που είναι σε δεδομένες
καταστάσεις, ένεκα της συμμετοχής τους στην παραγωγή, χωρίς να
τους ζητούνται ειδικές πολιτικές απόψεις, ούτε ειδική συμφωνία
για ενέργειες που απαιτούν ως τη θυσία της ζωής του — αφ' ετέ-
ρου δὲ διότι αναζητώντας τον «παραγωγό» δὲν μπορούσε να υπερ-

νικήσει τὰ ὅρια τῶν «κατηγοριῶν», ἐνῶ τὸ ταξικὸν κόμμα, ποῦ θεωρεῖ τὸν «προλετάριο» μέσα στὴν πλατιά γκάμμα τῶν καταστάσεων τοῦ καὶ τῶν ἐνεργειῶν του, μόνο αὐτὸ πετυχαίνει νὰ ξυπνάει τὸ ἐπαναστατικὸ πνεῦμα τῆς τάξης· καὶ μὲ τὸν ἴδιον τρόπο ποῦ ἀποδεικνύεται θεωρητικὰ ἐσφαλμένο, αὐτὸ τὸ μέσο δὲν ἔχει κανένα ἀποτέλεσμα στὴν πραγματικότητα.

Δὲν σταματᾶνε ὁμως παρ' ὅλ' αὐτά, ἀκόμα σήμερα, ν' ἀναζητοῦν μιὰ ρετσέτα αὐτοῦ τοῦ τύπου. Μιὰ ἐντελῶς λαθεμένη ἐρμηνεία τοῦ μαρξιστικοῦ προσδιορισμοῦ⁽³⁾, μιὰ περιορισμένη ἀντίληψη τοῦ ρόλου ποῦ παίζουν τὰ γεγονότα τῆς θέλησης καὶ τῆς συνειδήσεως μέσα στὸ σχηματισμὸ τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων, κάτω ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ ἐπιρροή τῶν οἰκονομικῶν παραγόντων, οδηγοῦν ἐνα μεγάλο ἀριθμὸ ἀνθρώπων στὴν ἀναζήτησιν ἑνὸς «μηχανικοῦ»

(3) Σύμφωνα μὲ τὸ μαρξιστικὸ προσδιορισμὸς ἡ διαλεκτικὸς δόξισμός, «ὁ τρόπος παραγωγῆς τῆς ὁλικῆς ζωῆς προσδιορίζει τὸ προτὸς τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς πνευματικῆς γενικῆς. Δὲν εἶναι ἡ συνειδήσις τῶν ἀνθρώπων ποῦ προσδιορίζει τὴν κοινωνικὴν τους ὑπαρξιν, ἀλλ' ἀντίθετα εἶναι ἡ κοινωνικὴ τους ὑπαρξιν ποῦ προσδιορίζει τὴν συνειδήσιν τους» (Μάρξ, Πρόλογος στὴν Κριτικὴ τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας, 1859). Ἀλλὰ παρατηροῦσε δ' Ἐνγκελς: «ἂν εἶναι ἀλήθεια ὅτι ὁ προσδιοριστικὸς παράγοντας σὲ τὴν ἐλευθερίαν ἀνάλυσιν εἶναι ἡ παραγωγὴ καὶ ἡ ἀναπαραγωγὴ τῆς πραγματικῆς ζωῆς», εἶναι ἐπὶ πλέον ἀλήθεια ὅτι «ἂν κανεὶς διαστρεβλώσει τὸ ζήτημα διακηρύσσοντας ὅτι ὁ οἰκονομικὸς παράγοντας εἶναι ὁ μοναδικός, αὐτὸς μετασχηματίζει αὐτὴ τὴν πρότασιν σὲ μιὰ φράσιν ἀόριστη, ἄλογη, ποῦ δὲν λείπει τίποτα. Ἡ οἰκονομικὴ κατὰστασις εἶναι ἡ βάση, ἀλλὰ τὰ διάφορα στοιχεῖα τῆς ὑπερδομῆς — πολιτικὰ σχήματα τῆς ταξικῆς πάλης καὶ τὰ ἀποτελέσματά της, συντάγματα ποῦ εἰσέγαγε ἡ νικητρία τάξις, νομικὰ σχήματα, ἀκόμα καὶ ἀντανάκλασεις ὅλων αὐτῶν τῶν πραγματικῶν ἀγώνων στὸ μυαλὸ αὐτοῦ ποῦ συμμετέχει, πολιτικὲς θεωρίαι, νομικῆς, φιλοσοφικῆς — ἀσχοῦν ἐπίσης τὴν ἐπιρροήν τους στὴν πορεία τῶν ἱστορικῶν ἀγώνων, καὶ σὲ πολλὰς περιπτώσεις προσδιορίζουν μὲ πρωταρχικὸν τρόπο τὴν μορφήν» (Γράμμα στὸν J. BLOCH, 21.9.1890). Ὁ διαλεκτικὸς προσδιορισμὸς δὲν σημαίνει λοιπὸν μὴ καὶ νῆστωσιν ὅτι τὰ γεγονότα τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς θέλησεως ἀπὸ τὰ «οἰκονομικὰ γεγονότα», ἀλλὰ ὁράσιν καὶ ἀντίδρασιν μεταξὺ τους στὸ πλαίσιο ἑνὸς προτὸς ποῦ ἡ βάση του θὰ πρέπει νὰ διερευνηθεῖ σὲ «τελευταῖο βαθμὸν» στοὺς τρόπους καὶ σχέσεις παραγωγῆς. Σ' αὐτὸ ἔγκειται ἡ ἀντίθεσιν τοῦ μὲ τὸν ὀρθολογιστικὸν προσδιορισμὸν καὶ μὲ τὸ μηχανιστικισμὸν.

συστήματος ὀργάνωσης. Αὐτὸ τὸ σύστημα στελεχώνοντας σχεδὸν αὐτόματα τὴ μάζα, ἀνάλογα μὲ τὴ θέσιν τῶν ἀτόμων ποῦ τὴν ἀποτελοῦν ἀπέναντι στὴν παραγωγὴ, θ' ἀρκοῦσε νὰ τὴν προετοιμάσει γιὰ νὰ ἐνεργήσει γιὰ τὴν ἐπανάστασιν μὲ τὴν πιὸ μεγάλη ἐπαναστατικὴ ἀποτελεσματικότητα. Ἔτσι ξαναεμφανίζεται ἡ ὁνειροπόλα λύσις ποῦ συνίσταται στὸ νὰ ὑπολογίζει κανεὶς πάνω σὲ μιὰ ὀργανωτικὴ φόρμουλα γιὰ νὰ λύσει τὸ παλιὸ πρόβλημα τῆς ἀντίθεσεως μεταξὺ τῶν περιορισμένων καὶ σταδιακῶν καταχτήσεων καὶ τῆς ὑπέρτατης πραγματοποιήσεως τοῦ ἐπαναστατικοῦ προγράμματος, συνδέοντας τὴν καθημερινὴν ἱκανοποίησιν τῶν οἰκονομικῶν ἀναγκῶν μὲ τὸ τελικὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀνατροπῆς τοῦ κοινωνικοῦ συστήματος. Ἀλλ' ὅπως τὸ διαβεβαίωνε ὀρθὰ μέσα σὲ μιὰ ἀπόφασίν του ἡ πλειοψηφία τοῦ γερμανικοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος, σὲ μιὰ στιγμὴ ὅπου αὐτὰ τὰ ζητήματα ἦσαν ἰδιαίτερα καυτὰ στὴ Γερμανία (καὶ ποῦ πῆγαιναν νὰ προσδιορίσουν τὸν ἀποχωρισμὸ τοῦ ΚΕΚΓ), ἡ ἐπανάστασις δὲν εἶναι ζήτημα ὀργάνωσης.

Ἡ ἐπανάστασις ἀπαιτεῖ μιὰ ὀργάνωσιν ζωτικῶν καὶ θετικῶν δυνάμεων ἐνωμένων μὲ μιὰ ντοκτρίνα καὶ ἑνα σκοπὸ. Σημαντικὲς τάσεις καὶ ἀμέτρητα στοιχεῖα ποῦ ἀνήκουν ματεριαλιστικὰ στὴν ἐργατικὴ τάξιν, γιὰ τὸ συμφέρον τῆς ὁποίας ἡ ἐπανάστασις θὰ θριαμβεύσει, θρῖσκονται ἔξω ἀπ' αὐτὴ τὴν ὀργάνωσιν. Ἀλλὰ ἡ τάξις ζεῖ, πολεμᾷ, προχωρᾷ, νικᾷ χάριν στὸ ἔργο δυνάμεων ποῦ γέννησε μέσα στοὺς πόνοὺς τῆς ἱστορίας. Ἡ τάξις ξεκινᾷ ἀπὸ μιὰ ἄμεση ὁμοιογένεια τῆς οἰκονομικῆς κατὰστασεως ποῦ, κατὰ τὴ γνώμην μας, ἐμφανίζεται σὰν ἡ πρώτη κινήτρια δύναμις τῆς τάσεως ποῦ προσπαθεῖ νὰ ξεπεράσει, νὰ σπάσει τὸ σημερινὸν σύστημα παραγωγῆς· ἀλλὰ γιὰ ν' ἀναλάβει ὑπεύθυνα αὐτὸ τὸ μεγάλο καθήκον πρέπει νὰ ἔχει τρόπο σκέψεως δικό της, μιὰ θέλησιν δικιά της ποῦ ν' ἀποδύσκει ἀκριβῶς νὰ φτάσουν τοὺς σκοποὺς ποῦ ἡ ἔρευνα καὶ ἡ κριτικὴ ὥρισαν: σὲ μιὰ ὀργάνωσιν μάχης δικιά της ποῦ προσανατολίζει καὶ χρησιμοποιοῖ μὲ τὴν καλύτερη ἀπόδοσιν τίς προσπάθειες καὶ τίς θυσίες. Ὅλα αὐτά, εἶναι τὸ κόμμα.

ΚΟΜΜΑ ΚΑΙ ΤΑΞΙΚΗ ΔΡΑΣΗ

Έκθέτοντας σ' ένα προηγούμενο άρθρο μερικές βασικές θεωρητικές έννοιες, δείξαμε ότι, όχι μονάχα, δεν υπάρχει τίποτε το αντιφατικό στο γεγονός ότι το πολιτικό κόμμα της εργατικής τάξης, απαραίτητο όργανο της πάλης της για χειραφέτηση, δεν μετρά στις τάξεις του παρά ένα μέρος, μια μειοψηφία της τάξης, αλλά ακόμα ότι δεν μπορούμε να μιλάμε για μια τάξη που έχει ένα ιστορικό κίνημα, χωρίς να υπάρχει το κόμμα που έχει μια σαφή συνείδηση του κινήματος και των σκοπών του, και που τοποθετείται στην πρωτοπορία του κινήματος μέσα στη δράση.

Ένας έλεγχος και λεπτομερής των ιστορικών καθηκόντων της εργαζόμενης τάξης μέσα στην επαναστατική πορεία της, τόσο πριν, όσο και μετά την ανατροπή της εξουσίας των εκμεταλλευτών, άλλο δεν κάνει παρά να επιβεβαιώνει αυτή την επιτακτική αναγκαιότητα του πολιτικού κόμματος, που πρέπει να διευθύνει όλο τον αγώνα της εργατικής τάξης.

Για να δώσουμε μια σαφή ιδέα, χειροπιαστή θα λέγαμε, της «τεχνικής» αναγκαιότητας του κόμματος, θα ήταν ίσως σωστό, έστω κι αν δεν μπορεί να φανεί λογικό για την απόδειξή μας, να θεωρήσουμε **π ρ ω τ α** το καθήκον που το προλεταριάτο πρέπει να εκπληρώσει **α φ ό τ ο υ** θα έχει πάρει την εξουσία, και θα έχει αποσπάσει με τη βία από τη μπουρζουαζία τη διεύθυνση της κοινωνικής μηχανής.

Το προλεταριάτο αφού θα έχει κατακτήσει τη διεύθυνση του Κράτους, πρώτιστο καθήκον του θα είναι ν' αναλάβει υπεύθυνα πολύπλοκες λειτουργίες. Όφείλει όχι μόνο ν' αντικαταστήσει τη μπουρζουαζία στη διεύθυνση και στη διοίκηση των δημοσίων πραγμάτων, αλλά να χτίσει μια διοικητική και κυβερνητική μηχανή, έντελως καινούργια και διαφορετική, με σκοπούς περισσότερο πολύπλοκους απ' αυτούς που αποδίδει το αντικείμενο της σημερινής κυβερνητικής τέχνης. Αυτές οι λειτουργίες απαιτούν μια στελέχωση, μια πειθαρχημένη οργάνωση ατόμων ικανών να εκτελούν τα διαφορετικά καθήκοντα, να μελετούν τα διάφορα προβλήματα, να εφαρμό-

ζουν στους διάφορους τομείς της συλλογικής ζωής τα κριτήρια που απορρέουν από τις γενικές επαναστατικές αρχές και που αντιστοιχούν στην αναγκαιότητα που σπρώχνει την προλεταριακή τάξη να σπάει τα εμπόδια του παλιού καθεστώτος για να χτίσει νέες κοινωνικές σχέσεις.

Θα ήταν βασικό λάθος να νομίζει κανείς ότι ένας τέτοιος βαθμός προετοιμασίας, ένα τέτοιο σύνολο ειδικοτήτων, μπορούν να εξασφαλιστούν με μια απλή επαγγελματική στελέχωση των εργαζομένων σύμφωνα με τα παραδοσιακά καθήκοντα που εκτελούσαν μέσα στο παλιό καθεστώς. Δεν πρόκειται πράγματι να χρησιμοποιηθεί ή επαγγελματική μόρφωση των καλύτερων εργατών για να αντικατασταθεί σε μια επιχείρηση μετά από την άλλη, ή τεχνική ικανότητα που ήταν εφοδιασμένος ο καπιταλιστής, ή στοιχείο που τον πλαισίωναν και να διαγραφεί μ' αυτό τον τρόπο ή συνδρομή τους. Πρόκειται απεναντίας να αντιμετωπιστούν καθήκοντα μιας φύσης πολύ πιο συνθετικής, που απαιτούν μια κατάρτιση, ταυτόχρονα πολιτική, διοικητική και στρατιωτική. Μια τέτοια κατάρτιση που αντιστοιχεί ακριβώς στα σαφή ιστορικά καθήκοντα της προλεταριακής επανάστασης, δεν μπορεί να εγγυηθεί παρά ένας οργανισμός που, όπως το πολιτικό κόμμα, κατέχει από τη μια μεριά μια γενική ιστορική αντίληψη του επαναστατικού προτσές και των απαιτήσεών του κι από την άλλη μεριά μια αυστηρή οργανωτική πειθαρχία που εξασφαλίζει την υποταγή όλων των ιδιαίτερων λειτουργιών στο γενικό σκοπό της τάξης.

Ένα κόμμα είναι: ένα σύνολο ανθρώπων που έχουν την ίδια γενική άποψη της ιστορικής εξέλιξης, μια σαφή αντίληψη του τελικού σκοπού της τάξης που αντιπροσωπεύουν και που κατέχουν από την αρχή ένα σύστημα λύσεων των διαφόρων προβλημάτων που το προλεταριάτο θα έχει ν' αντιμετωπίσει όταν θα γίνει κυρίαρχη τάξη. Γι' αυτό ακριβώς η κυβέρνηση της τάξης δεν μπορεί να είναι παρά μια κυβέρνηση του κόμματος. Άρκοιμένοι να υπενθυμίσουμε σύντομα αυτές τις σκέψεις που ακόμα και μια επιφανειακή μελέτη της ρώσικης επανάστασης, θα τις επιβεβαιώνει πρόδηλα, θ' αναφερθούμε τώρα στη φάση, που προηγείται της κατάληψης της εξουσίας, για να αποδείξουμε ότι η επαναστατική ταξική δράση ενάντια στην αστική εξουσία δεν μπορεί, κι αυτή ακόμα, να είναι παρά μια δράση του κόμματος.

Πηγή: «Partito e azione di classe», Rassegna Comunista, χρόνος I, Νο 4, Μάης 1921.

Κατ' ἀρχάς είναι ολοφάνερο ότι το προλεταριάτο δεν θα ήταν ώριμο ν' αντιμετωπίσει τα εξαιρετικά δύσκολα προβλήματα της περιόδου της διχτατορίας του αν το απαραίτητο όργανο για να τα λύσει, το κόμμα, δεν θα έχει κωδικοποιήσει πολύ πιό μπροστά θεωρίες κι εμπειρίες.

Μά κι ακόμα για τις άμεσες ανάγκες του αγώνα που πρέπει να φτάσει στο πιό ψηλό σημείο του, που είναι η επαναστατική ανατροπή της αστικής τάξης, το κόμμα είναι το απαραίτητο όργανο οποιασδήποτε δράσης της τάξης. Λογικά, δεν μπορούμε ούτε καν να μιλάμε για μιὰ πραγματική ταξική δράση (δηλαδή για μιὰ δράση που ξεπερνά τα όρια των κατηγοριακών συμφερόντων ή των ένδεχόμενων μικροπροβλημάτων) όταν δεν έχουμε μπροστά μας τή ζωντανή δράση του κόμματος.

Το καθήκον του προλεταριακού κόμματος μέσα στο ιστορικό προτσές, στις γενικές του γραμμές, παρουσιάζεται ως εξής.

Οί προλετάριοι νοιώθουν τις οικονομικές και κοινωνικές σχέσεις του καπιταλισμού αφόρητες σέ κάθε στιγμή που τους προωθούν έτσι ώστε να δοκιμάζουν να τις ξεπεράσουν. Ἀνάμεσα από πολύπλοκες αντιξοότητες τα θύματα αὐτῶν τῶν σχέσεων διαπιστώνουν τήν ανεπάρκεια τῶν ἀτομικῶν μέσων μέσα σ' αὐτό τόν ἐνστικτώδη ἀγῶνα ἐνάντια στά παθήματα καί στίς κοινές στερήσεις ἐνός μεγάλου ἀριθμοῦ ἀτόμων, καί πειραματίζονται σέ μορφές συλλογικῆς δράσης, ὥστε ν' αὐξήσουν διὰ μέσου τοῦ συνεταιρισμοῦ τὸ θάρος τῆς ἐπιρροῆς τους, πάνω στήν κοινωνική κατάσταση που τοὺς ἔχει ἐπιβληθεῖ. Μά ἡ διαδοχή αὐτῶν τῶν ἐμπειριῶν, που καθορίζουν ὅλη τήν ἀνάπτυξη τῆς παρούσας κοινωνικῆς καπιταλιστικῆς μορφῆς, ὁδηγεῖ στή διαπίστωση ὅτι οἱ ἐργαζόμενοι δὲν πρόκειται νὰ ἔχουν μιὰ πραγματική ἐπιρροή πάνω στή τύχη τους, ὅσο δὲν ἐνώνουν τίς προσπάθειές τους πάνω ἀπὸ κάθε ὅριο τοπικό, ἐθνικό ἢ κατηγοριακό, κι ὅσο δὲν τίς κατευθύνουν πρὸς ἓνα γενικό κι ὁλοκληρωμένο σκοπό, που συγκεκριμενοποιεῖται μὲ τήν ἀνατροπή τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας τῆς μπουρζουαζίας, διότι ὅσο θὰ εἶναι ὅρθιες οἱ σημερινές πολιτικές δομές, ὁ ρόλος τους θὰ εἶναι πάντοτε νὰ ἐκμηδενίζουν ὅλες τίς προσπάθειες που κάνει ἡ προλεταρι-

ακή τάξη ὥστε νὰ γλυτώσει ἀπὸ τήν ἐκμετάλλευση.

Οἱ πρώτες ὁμάδες ἀπὸ προλετάριους που φτάνουν σ' αὐτὴ τὴ συνείδηση εἶναι ἐκεῖνοι που ἐπεμβαίνουν μέσα στά κινήματα τῶν συντρόφων τῆς τάξης τους, καί μὲ πῆν κριτική που ἀσκοῦν πάνω στίς προσπάθειές τους, πάνω στά ἐπιτεύγματά τους, πάνω στά λάθη καί στίς ἀπογοητεύσεις, φέρνουν ἓναν πάντα μεγαλύτερο ἀριθμὸ πάνω στὸ πεδίο αὐτὸ τοῦ γενικοῦ καί τελικοῦ ἀγῶνα που εἶναι ὁ ἀγῶνας γιὰ τήν ἐξουσία, ὁ πολιτικὸς ἀγῶνας, ὁ ἐπαναστατικὸς ἀγῶνας.

Κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο μεγαλώνει, κατ' ἀρχάς, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐργαζόμενων που εἶναι πεισμένοι ὅτι μόνο ὁ τελικὸς ἐπαναστατικὸς ἀγῶνας θὰ λύσει τὸ πρόβλημα τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς τους, ἐνῶ τὴν ἴδια στιγμή, πληθαίνουν οἱ τάξεις αὐτῶν που εἶναι πρόθυμοι ν' ἀντιμετωπίσουν τίς στερήσεις καί τίς ἀναπόφευκτες θυσίες τοῦ ἀγῶνα, μπαίνοντας ἐπικεφαλῆς στίς μάζες που τὰ παθήματά τους τίς ὠθοῦν στήν ἐξέγερση, ὥστε νὰ χρησιμοποιήσουν κατὰ τὸν καλύτερο δυνατὸ τρόπο τίς προσπάθειές τους καί γιὰ νὰ τίς ἐξασφαλίσουν πλήρη ἀποτελεσματικότητα.

Τὸ ἀναντικατάστατο καθήκον τοῦ κόμματος παρουσιάζεται λοιπὸν κατὰ δύο τρόπους: κατ' ἀρχάς σὰν γεγονὸς τῆς συνείδησης καί κατόπιν σὰν γεγονὸς τῆς θέλησης. Τὸ πρῶτο μεταφράζεται σέ μιὰ θεωρητική ἀντίληψη τοῦ ἐπαναστατικοῦ προτσές που πρέπει νὰ εἶναι κοινὸ σ' ὅλα τὰ μέλη τὸ δεύτερο στήν ἀποδοχή μιᾶς αὐστηρῆς πειθαρχίας που ἐξασφαλίζει τὸν προγραμματισμὸ κι ἄρα τὴν ἐπιτυχία τῆς δράσης.

Φυσικά αὐτὴ ἡ ἐνίσχυση τῶν ἐνεργειῶν τῆς τάξης δὲν ἦταν ποτὲ καί δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἓνα προτσές συνεχές, ἐξαιρῶντας κάθε ὀπισθοχώρηση. Ὑπάρχουν διαλείμματα, πισωγυρίσματα, διαταραχές, ἔτσι που τὰ προλεταριακά κόμματα ἀλλοιώνονται ὅσο ἀφορὰ βασικά χαρακτηριστικά που ἔχουν ἀποκτήσει καί τὴν ἴδια στιγμή χάνουν τὴν ικανότητα νὰ πραγματοποιοῦν τὰ ἱστορικά τους καθήκοντα. Γενικά, κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίδραση ἰδιαιτέρων φαινομένων τοῦ καπιταλιστικοῦ κόσμου, τὰ κόμματα ἐγκαταλείπουν συχνὰ τὸν κύριο ρόλο τους που εἶναι νὰ συγκεντρώνουν ὅλες τίς ὠθήσεις που ἔρχονται ἀπὸ τὴν κίνηση διαφορετικῶν ὁμάδων καί νὰ τίς προσανατολίζουν πρὸς τὸν τελικὸ καί μοναδικὸ σκοπὸ τῆς ἐπανάστασης.

Ἀρκοῦνται νὰ τίς βοηθοῦν στήν εὕρεση λύσεων καί ἱκανοποιήσεων τῶν αἰτημάτων τους τῶν πιδ ἄμεσων καί μεταδατικῶν, ἔτσι πού νὰ ἐκφυλίζονται πάνω στό πεδίο τῆς ντοκτρίνας καί τῆς πρακτικῆς μέχρι τὸ σημεῖο ν' ἀποδέχονται ὅτι τὸ προλεταριάτο μπορεῖ νὰ βρεῖ συνθήκες μιᾶς χρήσιμης ἰσορροπίας μέσα στό πλαίσιο τοῦ καπιταλιστικοῦ καθεστῶτος καί νὰ θάλουν σάν σκοπὸ τῆς πολιτικῆς τους συμπτωματικούς καί μερικοὺς στόχους, βαδίζοντας ἔτσι πρὸς τὸν κατήφορο τῆς ταξικῆς συνεργασίας.

Αὐτὰ τὰ φαινόμενα τοῦ ἐκφυλισμοῦ, πού ἔφτασαν στό ψηλότερο σημεῖο τους μετὰ τὸ μεγάλο παγκόσμιο πόλεμο, ἀκολοιούθησαν ἀπὸ μιὰ περίοδο ὑγιᾶς ἀντίδρασης: τὰ ταξικά κόμματα ἐμπνευσμένα ἀπὸ ἐπαναστατικὲς κατευθύνσεις — πού εἶναι: τὰ μοναδικὰ ἀληθινὰ ταξικά κόμματα — ἀνασυγκροτήθηκαν παντοῦ καὶ ὁργανώνονται μέσα στὴν III Διεθνή, πού ἡ ντοκτρίνα τῆς καὶ ἡ δράση τῆς εἶναι σαφῶς ἐπαναστατικὴ καί «μαξιμαλιστικὴ» (1).

Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο διαπιστώνεται ἡ ἀναγέννηση, γύρω ἀπὸ τὰ κομμουνιστικὰ κόμματα, τοῦ κινήματος τῆς ἐπαναστατικῆς ἐνοποίησης τῶν μαζῶν καί τῆς στελέχωσης τῶν δυνάμεων τῆς γιὰ τίς τελικὲς ἐπαναστατικὲς ἐνέργειες, σὲ μιὰ φάση πού ὅλες οἱ ἐνδείξεις ἐπιτρέπουν νὰ χαρακτηριστεῖ ἀποφασιστικὴ. Μὰ ἀκόμα μιὰ φορά, μακριὰ ἀπὸ κάθε ἄμεση ἀπλότητα ἐνὸς κανόνα, αὐτὸ τὸ προτσές θέτει: δύσκολα προβλήματα ταχτικῆς, δὲν ἐξαιρεῖ μερικὲς ἀποτυχίες, μάλιστα σοβαρές, καί διεγείρει ζητήματα πού ἐνδιαφέρουν στό μεγαλύτερο βαθμὸ τὰ στελέχη τῆς παγκόσμιας ἐπαναστατικῆς ὁργάνωσης.

Τώρα πού ξανάφτιαξε τὸ πλαίσιο τῆς θεωρίας τῆς, ἡ καινούργια Διεθνὴς ἔχει ἀκόμα νὰ χαράξει ἕνα γενικὸ σχέδιο τῶν ταχτικῶν μεθόδων τῆς. Τὸ κομμουνιστικὸ κίνημα τῶν διαφόρων χωρῶν ἀναρωτιέται πάνω σὲ μιὰ σειρά ἀπὸ σημεῖα καί τὰ ταχτικὰ ζητήματα εἶναι στήν ἡμερήσια διάταξη.

Ἀφοῦ ἔγινε ἀποδεκτὸ ὅτι τὸ πολιτικὸ κόμμα εἶναι τὸ ἀπα-

(1) Προσανατολισμὸς πρὸς τοὺς ὑπέρτατους (μάξιμουμ) σκοποὺς τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

ραίτητο ὄργανο τῆς ἐπανάστασης, καὶ ἀφοῦ τέθηκε πέρα ἀπὸ κάθε συζήτηση μετὰ τίς θεωρητικὲς θέσεις τοῦ IIου παγκόσμιου συνέδριου, πάνω στίς ὁποῖες βασίζεται τὸ προηγούμενο ἄρθρο, ὅτι τὸ κόμμα δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι παρὰ μιὰ φράξια τῆς τάξης, τώρα ἀπομένει νὰ ὁριστεῖ μετὰ μεγαλύτερη σαφήνεια ποιά ἔκταση πρέπει νὰ ἔχει ἡ ὁργάνωση τοῦ κόμματος, ποιὲς σχέσεις πρέπει νὰ ὑπάρχουν μεταξὺ τῶν δικῶν του δυνάμεων καί τῶν μαζῶν πού πλαισιώνει.

Ὑπάρχει — τοῦλάχιστον ὅπως λέγεται — μιὰ τάση πού θὰ ἤθελε νὰ ἔχει «μικρὰ κόμματα» ἐντελῶς καθαρὰ, καί πού θὰ τῆς ἄρεσε ν' ἀποφεύγει τὴν ἐπαφή μετὰ τίς μεγάλες μάζες, πού τίς κατηγοροῦν ὅτι εἶναι λιγώτερο συνειδητοποιημένες καὶ ἐπαναστατικὰ ἱκανές. Ἐπικρίνεται αὕτη ἡ τάση καὶ ὁρίζεται σάν ἕνας «ἀριστερὸς ὀππορτουניσμὸς». Ἡ διατύπωση μᾶς φαίνεται περισσότερο δημαγωγικὴ παρὰ τεκμηριωμένη, διότι θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι προσορισμένη στίς τάσεις πού ἀρνοῦνται τὸ ρόλο τοῦ πολιτικοῦ κόμματος καί πού ὑποστηρίζουν ὅτι μπορεῖ νὰ ὑπάρξει ἕνα πλατὺ ἐπαναστατικὸ πλαισίωμα τῶν μαζῶν μέσα σὲ ὁργανωτικὲς μορφές ἐντελῶς οἰκονομικῆς, ἐντελῶς συνδικαλιστικῆς.

Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐξεταστεῖ πιδ θαυότερα αὐτὸ τὸ ζήτημα τῶν σχέσεων τοῦ κόμματος μετὰ τίς μάζες. Τὸ κόμμα εἶναι μιὰ φράξια τῆς τάξης, εἴμαστε σύμφωνοι, ἀλλὰ πῶς νὰ ὁριστεῖ ἡ ἀριθμητικὴ σημασία αὐτῆς τῆς φράξιας; Ἐμεῖς ὑποστηρίζουμε ὅτι αὐτὸ πού εἶναι ἀπόδειξη «βολουνταρισμοῦ» (2) καὶ ἄρα χαρακτηρισμένου ἀντιμαρξιστικοῦ «ὀππορτουניσμοῦ» (ἀπ' ἐδῶ καί πέρα ὀππορτουניσμὸς σημαίνει αἵρεση), εἶναι τὸ γεγονὸς τοῦ νὰ θελήσει, κανεὶς νὰ ὁρίσει ἀ π ὀ τ ἄ π ρ ί ν, αὕτη τὴν ἀριθμητικὴ σχέση σάν ὁργανωτικὸ κανόνα, τὸ νὰ θελήσει νὰ καθορίσει ὅτι τὸ κομμουνιστικὸ κόμμα πρέπει νὰ ἔχει ἀνάμεσα στοὺς ὀπαδοὺς του ἢ τοὺς συμπαθοῦντες ἕναν ἀριθμὸ ἐργαζόμενων, πού νὰ εἶναι ἀνώτερος ἢ κατώτερος ἀπὸ ἕνα δεδομένο μέρος τῆς προλεταριακῆς μάζας.

Τὸ νὰ θελήσει κανεὶς νὰ κρίνει τὸ προτσές τοῦ σχηματισμοῦ τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων, πού προκύπτει ἀπὸ ἀποσχίσεις καί

(2) Β ο λ ο υ ν τ α ρ ι σ μ ὸ ς: Ἡ πρόθεση τῆς ἀναπλήρωσης, μετὰ τὴν καθαρὴ καὶ ἀπλὴ θέληση, τῶν ἀ ν τ ι κ ε ι μ ε ν ι κ ῶ ν συνθηκῶν τοῦ κινήματος ἢ τοῦ ὁργανικοῦ προτσές τῆς ἀνάπτυξης τοῦ κόμματος.

συγχωνεύσεις, σχετικὰ μ' ἓνα ἀριθμητικὸ κριτήριον, δηλαδή κόβοντας μέσα στὰ μεγάλα κόμματα καὶ προσθέτοντας μὲ τὴ θία κομμουνιστικὰ στὰ μικρὰ κόμματα, θὰ ἦταν ἓνα γελοῖο λάθος, θὰ ἦταν σὰν νὰ μὴν ἔχει γίνεи καταληπτὸ ὅτι αὐτὸ τὸ προτσές πρέπει νὰ ἔχει ὑπαγορευτεῖ ἀπὸ ποιοτικούς καὶ πολιτικούς κανόνες κι ὅτι παρασκευάζεται μετὰ ἀπὸ μακρὰ ἐργασία στὸ μεγαλύτερό του μέρος ἀνάμεσα στὶς διαλεχτικὲς συνέπειες τῆς ἱστορίας, ξεφεύγοντας ἔτσι ἀπὸ μιὰ ὀργανωτικὴ νομοθεσία ποὺ θὰ πέρναγε τὰ κόμματα μέσα ἀπὸ ἓνα καλούπι ὥστε νὰ βγαίνουν μὲ τὶς διαστάσεις ποὺ ἔχουν θεωρηθεῖ σὰν ἐπιθυμητὲς καὶ κατάλληλες.

Αὐτὸ ποὺ μπορούμε νὰ πάρουμε σὰν παραδεκτὴ θάση αὐτῆς τῆς ταχικῆς συζήτησης, εἶναι ὅτι εἶναι προτιμώτερον τὰ κόμματα νὰ ἔχουν ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερα μέλη καὶ νὰ πετυχαίνουν νὰ παρασύρουν πίσω τους τὰ πιὸ πλατιά στρώματα τῶν μαζῶν. Δὲν ὑπάρχει κανένας μεταξὺ τῶν κομμουνιστῶν ποὺ νὰ κάνει ἀρχὴ τὸ γεγονός ὅτι πρέπει νάμαστε λίγοι καὶ καλὰ κλεισμένοι: στὸν ἀμύλυντο ἀτσαλένιο πύργο τῆς ἀγνότητος. Εἶναι πέρα ἀπὸ κάθε συζήτηση ὅτι ἡ ἀριθμητικὴ δύναμη τοῦ κόμματος κι ὁ ζήλος τοῦ προλεταριάτου, ποὺ εἶναι συγκεντρωμένο γύρω ἀπ' αὐτό, εἶναι οἱ εὐνοϊκὲς ἐπαναστατικὲς συνθήκες, σίγουρες ἐνδείξεις τῆς ὀριμότητος τῆς ἀνάπτυξης τῶν προλεταριακῶν ἐνεργειῶν καὶ δὲν ὑπάρχει κανένας ποὺ νὰ μὴν εὐχεται ὥστε τὰ κομμουνιστικὰ κόμματα νὰ προοδεύουν πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση.

Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν σχέση ποὺ ἔχει ὀριστεῖ ἢ ποὺ νὰ μπορεῖ νὰ ὀριστεῖ ἀνάμεσα στὶς δυνάμεις τοῦ κόμματος καὶ τῆς μεγάλης μάζας τῶν ἐργαζόμενων. Ἐφόσον λοιπὸν εἴμαστε σύμφωνοι ὅτι τὸ κόμμα ἀναλαμβάνει ὑπεύθυνα τὸ ρόλο του σὰν μιὰ μειοψηφία τοῦ προλεταριάτου, θὰ ἦταν βυζαντινισμὸς τὸ ν' ἀναρωτιέται κανεὶς ἂν αὐτὴ ἡ μειοψηφία πρέπει νὰ εἶναι μικρὴ ἢ μεγάλη. Εἶναι βέβαιον ὅτι ὅταν οἱ ἀντιθέσεις κι οἱ ἐσωτερικὲς ἀντιφάσεις τοῦ καπιταλισμοῦ, κύρια αἰτία τῶν ἐπαναστατικῶν τάσεων, ἀρχίζουν ν' ἀναπτύσσονται, ὅταν ἡ ἐπανάσταση ἀναφαίνεται σὰν μιὰ μακρινὴ προοπτική, τὸ ταξικὸ κόμμα, τὸ κομμουνιστικὸ κόμμα, δὲν μπορεῖ ν' ἀποτελεῖται παρὰ ἀπὸ μικρὲς ομάδες προδρόμων ποὺ κατέχουν μιὰ εἰδικὴ ἱκανότητα νὰ κατανοοῦν τὶς ἱστορικὲς προοπτικὲς κι ὅτι τὸ μέρος τῶν μαζῶν ποὺ τὸ καταλαβαίνουν καὶ τὸ ἀκολουθοῦν δὲν μπο-

ρεῖ νὰ εἶναι πλατὺ. Ὅταν ἀντίθετα ἡ ἐπαναστατικὴ κρίση εἶναι ἔτοιμη νὰ ξεσπάσει, ὅταν οἱ ἀστικές σχέσεις παραγωγῆς καταντᾶνε περισσότερο ἀνυπόφορες, τὸ κόμμα βλέπει ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν του αὐξάνεται, ὅπως κι ἡ ἐπιρροή του μέσα στὸ προλεταριάτο.

Ἄν ἡ σημερινὴ ἐποχὴ εἶναι μιὰ ἐπαναστατικὴ ἐποχὴ, ὅπως ὅλοι οἱ κομμουνιστὲς εἶναι βέβαιοι, ἔπεται ὅτι πρέπει νὰ ἔχουμε σ' ὅλες τὶς χώρες κόμματα μὲ πολλὰ μέλη καὶ ποὺ ἀσχοῦν μιὰ ἰσχυρὴ ἐπιρροή πάνω σὲ πλατιά στρώματα τοῦ προλεταριάτου. Ἀλλὰ ἐκεῖ ὅπου αὐτὸ δὲν ἔχει ἀκόμα ἐπιτευχθεῖ παρ' ὅλες τὶς ἀδιάψευστες ἀποδείξεις τῆς δεξυτέρας τῆς κρίσης καὶ τοῦ ἐπικείμενου ξεσπάσματος τῆς, οἱ αἰτίες αὐτῆς τῆς ἀνεπάρκειας εἶναι τόσο πολὺπλοκες, ποὺ θὰ ἦταν πραγματικὴ ἐλαφρότητα τὸ νὰ συμπεράνει κανεὶς ὅτι ἂν τὸ κόμμα εἶναι πολὺ μικρὸ κι ἔχει λίγη ἐπιρροή, πρέπει νὰ διευρυνθεῖ τεχνητὰ μὲ τὴν προσκόληση ἄλλων κομμάτων ἢ φραξιῶν κομμάτων, ποὺ τὰ μέλη τους θὰ ἦταν συνδεδεμένα μὲ τὶς μάζες. Γιὰ ν' ἀποφασιστεῖ ἡ καιροσκοπία τῆς ἀποδοχῆς ἄλλων στοιχείων μέσα στὶς γραμμὲς αὐτοῦ τοῦ κόμματος ἢ ἀντίθετα τῆς ἀποκοπῆς ἑνὸς μέρους μελῶν τῶν πληθωρικῶν κομμάτων, δὲν πρέπει νὰ ξεκινήσουμε ἀπὸ ἀριθμητικὲς ἐκτιμήσεις, οὔτε ἀπὸ παιδαριώδεις στατιστικὲς ἀπογοητεύσεις.

* * *

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ρώσικο μπολσεβίκικο κόμμα, ὁ σχηματισμὸς τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων στὴν Εὐρώπη κι ἔξω ἀπὸ τὴν Εὐρώπη, ἔγινε μ' ἓνα πολὺ ἐπιταχυμένο ρυθμὸ, διότι ὁ πόλεμος ἀνοιξε τὶς πόρτες στὴ κρίση τοῦ καθεστώτος, μ' ἓνα πολὺ γρήγορο ρυθμὸ. Οἱ προλεταριακὲς μάζες δὲν μποροῦν νὰ σχηματίσουν μιὰ βέβαια πολιτικὴ συνείδηση μ' ἓνα σταδιακὸ τρόπο ἀλλὰ ταλαντεύονται μεταξὺ τῶν ἀπαιτήσεων τῆς ἐπαναστατικῆς δράσης ὅπως τὰ κύματα μιᾶς τρικυμιώδους θάλασσας. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ ζεῖ ἀκόμα ἡ παραδοσιακὴ ἐπιρροή τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν μεθόδων καὶ τὰ ἴδια τὰ σοσιαλδημοκρατικὰ κόμματα παραμένουν στὴ σκηνή γιὰ νὰ σαμποτάρουν τὸ προτσές τῆς διαφώτισης πρὸς ὄφελος τῆς μπουρζουαζίας.

Στὶς στιγμὲς ὅπου τὸ πρόβλημα τῆς ἐκβάσης τῆς κρίσης φτάνει στὸ ἀποκορύφωμα τῆς δεξυτέρας κι ὅπου τὸ πρόβλημα τῆς ἐ-

ξουσίας τίθεται για τις μάζες το παιχνίδι των σοσιαλδημοκρατών γίνεται έντελως ξεκάθαρο, διότι μπροστά στο δίλημα διχτατορία του προλεταριάτου ή διχτατορία της μπουρζουαζίας, όταν δεν μπορεί κανείς ν' αποφύγει την έκλογη, διαλέγουν τη σύμπραξη με τη μπουρζουαζία. 'Αλλ' ωριμάζοντας ή κατάσταση, όταν δεν έχει ακόμα φτάσει σ' αυτό το σημείο, ένα σημαντικό μέρος των μαζών παραμένει υποταγμένο στην παλιά επιρροή των σοσιαλπροδοτών. Κι όταν οι πιθανότητες επιτυχίας της επανάστασης δίνουν την εντύπωση, έστω και φαινομενικά, ότι μειώνονται ή όταν η μπουρζουαζία αρχίζει να ξεδιπλώνει απρόσμενες ικανότητες αντίστασης, είναι αναπόφευκτο τα κομμουνιστικά κόμματα να χάνουν στιγμιαία έδαφος στον τομέα της οργάνωσης όπως και σ' εκείνον της στελέχωσης των μαζών.

Δεδομένης της αστάθειας της παρούσας κατάστασης, είναι δυνατό να είμαστε θεατές τέτοιων διακυμάνσεων μέσα στο γενικό πλαίσιο της σίγουρης ανάπτυξης της επαναστατικής Διεθνούς. "Αν είναι έξω από κάθε συζήτηση το γεγονός ότι η κομμουνιστική ταχτική πρέπει ν' ανταποκρίνεται σ' αυτές τις δυσμενείς περιστάσεις, τότε θα ήταν έξυπνο παράλογο να έλπιζε κανείς να τις εξαλείψει με ταχτικές φόρμουλες, όπως θα ήταν υπερβολικό ν' αφηθεί έντελως σ' άπαισιόδοξα συμπεράσματα.

"Αν παραδεχτούμε την άφηρημένη υπόθεση μιας συνεχούς ανάπτυξης των επαναστατικών ενεργειών της μάζας, τότε το κόμμα θα δει ν' αυξάνονται οι αριθμητικές και πολιτικές δυνάμεις του συνεχώς και να μεγαλώνει ποσοτικά παραμένοντας ποιοτικά ίσο με τον έαυτό του, αφού θα έχει μεγαλώσει ο αριθμός των κομμουνιστών σε σχέση με τους προλετάρους. Στην πραγματικότητα όμως όπου οι διάφοροι ευκολομετάβλητοι παράγοντες του κοινωνικού περιβάλλοντος ενεργούν με τρόπο πολύπλοκο πάνω στις προθέσεις της μάζας τα πράγματα είναι διαφορετικά: αν το κομμουνιστικό κόμμα είναι σχηματισμένο από το σύνολο αυτών που γνωρίζουν και κατανοούν τους χαρακτήρες της εξέλιξης καλύτερα απ' ότι το υπόλοιπο της μάζας, δεν είναι λιγώτερο κι αυτό το ίδιο ένα προϊόν αυτής της εξέλιξης. Δεν μπορεί λοιπόν να μὴν υφίσταται τον αντίκτυπο αυτών των εναλλαγών· κι ενώ ενεργεί διαρκώς σαν ένας πα-

ράγοντας επαναστατικής επιτάχυνσης, καμμιά μέθοδος, όσο τέλεια και να είναι δεν το κάνει ικανό να διάσει ή να ανατρέψει τις καταστάσεις ουσιαστικά.

'Αλλά το χειρότερο απ' όλα τα αντίδοτα που θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει κανείς για να ξεφύγει τα δυσμενή αποτελέσματα των καταστάσεων θα ήταν να επιχειρεί περιοδικά μια επανεξέταση στις θεωρητικές κι οργανωτικές αρχές πάνω στις οποίες το κόμμα είναι χτισμένο, με σκοπό ν' αλλάξει την έκταση της ζώνης επαφής με τη μάζα. Στις καταστάσεις όπου οι επαναστατικές διαθέσεις των μαζών ελαττώνονται, αυτό που μερικοί αποκαλούν το πλησίασμα του κόμματος προς τις μάζες ισοδυναμεί πολύ συχνά με την αλλοίωση των βασικών χαρακτηριστικών του κόμματος, δηλαδή με τη στέρηση του από τις ιδιότητες που άκριτως μπορούν να το κάνουν ένα καταλύτη ικανό να επιρρεάξει τις μάζες ώστε να ξανακινήθουν προς τα μπροστά.

Τα συμπεράσματα που η ντοκτρίνα κι η ιστορική έμπειρία επιτρέπουν να διατυπωθούν για τους άκριβεις χαρακτήρες του επαναστατικού προτάσεως δεν μπορούν παρά να είναι διεθνείς κι άρα δεν μπορούν παρά να παράγουν διεθνείς κανόνες. 'Αφότου τα κομμουνιστικά κόμματα είναι: γερά βασισμένα πάνω σ' αυτά τα συμπεράσματα, πρέπει να θεωρηθεί ή οργανωτική τους φυσιογνωμία σαν καθωρισμένη, και να γίνει καταληπτό ότι ή ιδιότητά τους να τραβάνε τις μάζες και να τις δίνουν όλη τους την ταξική δύναμη, εξαρτᾶται από τότε κι έπειτα από την πιστότητά τους σε μια στενή προγραμματική κι έσωτερική οργανωτική πειθαρχία.

'Απ' όταν το κομμουνιστικό κόμμα είναι όπλισμένο με μια θεωρητική συνείδηση, που έχει επιβεβαιωθεί από τις διεθνείς έμπειρίες του κινήματος, που το προετοιμάζει ν' αντιμετώπισει τις άπαιτήσεις του επαναστατικού αγώνα, έχει την εγγύηση ότι, ακόμα κι αν οι μάζες απομακρύνονται μερικά απ' αυτό σε μερικές φάσεις της ζωής τους, θα τις έχει γύρω του όταν θα τεθούν αυτά τα επαναστατικά προβλήματα που δεν αποδέχονται άλλη λύση παρ' αυτή που είναι γραμμένη στο πρόγραμμά του. "Όταν οι άπαιτήσεις της δράσης θα δείξουν την αναγκαιότητα ενός διευθύνοντος μηχανισμού συγκεντρωτικού και πειθαρχημένου, το κομμουνιστικό κόμμα, που από τη σύστασή του υπακούει σ' αυτά τα κριτήρια, θα μπει

ἐπικεφαλῆς τῶν μαζῶν ποὺ κινοῦνται.

Τὸ συμπέρασμα ποὺ θέλουμε νὰ θγάλουμε, εἶναι ὅτι τὰ κριτήρια πάνω στὰ ὁποῖα πρέπει νὰ στηριχτοῦμε γιὰ νὰ κρίνουμε τὴν ἀποτελεσματικότητα τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων δὲν ἔχουν καμμιὰ σχέση μὲ τὸν ἐκτελεστικὸν ἔλεγχον τῶν ἀριθμητικῶν τῶν δυνάμεων ὅταν συγκρίνονται μ' αὐτὲς τῶν ἄλλων κομμάτων ποὺ ἀναφέρονται στὸ προλεταριάτο. Αὐτὰ τὰ κριτήρια δὲν μποροῦν ν' ἀπορρέουν παρὰ ἀπὸ ἓναν ἀκριβῆ ὁρισμὸ τῶν θεωρητικῶν θέσεων τοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος καὶ μιᾶς ἀκαμπτῆς ἐσωτερικῆς πειθαρχίας ὅλων τῶν ὁργανώσεων του καὶ ὅλων τῶν μελῶν του γιὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὴ χρησιμοποίηση ὅλων, γιὰ τὴν καλύτερη ἐπιτυχία τῆς ἐπαναστατικῆς ὑπόθεσης. Κάθε μορφὴ ἐπέμβασης στὴ σύνθεση τῶν κομμάτων ποὺ δὲν προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀκριβῆ ἐφαρμογὴ αὐτῶν τῶν κανόνων δὲν ὁδηγεῖ παρὰ σὲ ἀπατηλὰ ἀποτελέσματα, καὶ στερεῖ τὸ ταξικὸ κόμμα ἀπὸ τὴν πρωταρχικὴ ἐπαναστατικὴ δύναμη, ποὺ ἔγκειται ἀκριβῶς στὴ θεωρητικὴ καὶ ὁργανωτικὴ συνέχεια ὅλης τῆς προπαγάνδας του καὶ ὅλου τοῦ ἔργου του, στὸ γεγονός ὅτι ἤξερε «νὰ λείει προκαταβολικὰ» πῶς θὰ παρουσιαστεῖ τὸ προτσὲς τῆς ταξικῆς πάλης μεταξὺ τῶν τάξεων, καὶ στὸ ὅτι εἶχε θωρακιστεῖ μὲ τὸν ὁργανωτικὸ τύπο ποὺ ἀντιστοιχεῖ ἀκριβῶς στὶς ἀπαιτήσεις τῆς ἀποφασιστικῆς περιόδου.

Στὰ χρόνια τοῦ πολέμου αὐτὴ ἡ συνέχεια ράγισε ἀνεπανόρθωτα παντοῦ, καὶ δὲν ἀπόμεινε παρὰ τὸ ξεκίνημα ἀπὸ τὸ μηδέν. Ἀλλὰ ἡ γέννηση τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς σὰν ἱστορικῆς δύναμης ὑλοποίησε, πάνω στὴ βάση ἐπαναστατικῶν ἐμπειριῶν ἀποφασιστικῶν καὶ ἀπόλυτα σαφῶν, τὶς γραμμὲς πάνω στὶς ὁποῖες τὸ προλεταριακὸ κίνημα μποροῦσε νὰ ξαναοργανωθεῖ σ' ὅλες τὶς χώρες. Μία πρώτη προϋπόθεση μιᾶς ἐπαναστατικῆς νίκης τοῦ παγκόσμιου προλεταριάτου εἶναι λοιπὸν νὰ φτάσει ἡ Διεθνὴς σὲ μιὰ ὁργανωτικὴ σταθερότητα ποὺ δίνει παντοῦ στὶς μάζες μιὰ αἰσθησὴ ἀποφασιστικότητας καὶ σιγουριᾶς, νὰ ξέρει νὰ τὶς κερδίζει περιμένοντας τὴ μελλοντικὴ δραστηριοποίησή τους ἐκεῖ ὅπου εἶναι ἀπαραιτήτο, ὥστε ἡ ἐξέλιξη τῆς κρίσης νὰ προβάλλει πάνω τους τὶς ἐπενεργειές της, ἐκεῖ ὅπου δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ ἀποφευχτεῖ νὰ δοκιμάσουν ἀκόμα μερικὲς ἐμπειρίες κάτω ἀπὸ τὴν καθοδήγησιν τῶν σοσιαλ - δημοκρατῶν. Δὲν ὑπάρχει καλύτερη συνταγὴ γιὰ νὰ ξε-

φύγει κανεὶς ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀναγκαιότητα.

Τὸ δεῦτερο συνέδριο τῆς Διεθνοῦς κατανόησε καλὰ αὐτὲς τὶς ἀναγκαιότητες. Τὴν αὐγὴ μιᾶς καινούργιας ἐποχῆς ὅπου ἔπρεπε νὰ καταλήξει στὴν ἐπανάστασιν, ἐπρόκειτο νὰ ὁριστοῦν τὰ σημεῖα γιὰ τὸ ξεκίνημα μιᾶς διεθνοῦς ἐπαναστατικῆς ὁργάνωσης καὶ προετοιμασίας. Ἴσως θὰ ἦταν προτιμώτερο ἀντὶ ν' ἀναπτύξει τὰ διάφορα θέματα μὲ τὴ σειρά ποὺ τὰ ἀνέπτυξε, ὅλα θεωρητικὰ - τακτικά, τὸ συνέδριο θὰ ἔπρεπε νὰ καθορίσει πρῶτα - πρῶτα τὶς θεμελιώδεις θέσεις τῆς θεωρητικῆς καὶ προγραμματικῆς ἀντίληψης τοῦ κομμουνισμοῦ, πάνω στὴν ἀποδοχὴ τῶν ὁποίων ἔπρεπε νὰ εἶναι βασισμένη ἡ ὁργάνωση ὅλων τῶν μελῶν - κομμάτων· καὶ μετὰ μόνον νὰ διατυπώσει τοὺς βασικοὺς κανόνες δράσης ποὺ ὅλοι ἐκεῖνοι ποὺ θὰ προσχωροῦν πρέπει νὰ τηροῦν μὲ πειθαρχημένον τρόπο στὸ συνδικαλιστικὸ ζήτημα, στὸ ἀγροτικόν, στὸ ἀποικιακόν, κλπ. Ἀλλ' ὅλ' αὐτὰ ὑπάρχουν στὸ σῶμα τῶν ἀποφάσεων ποὺ πάρθηκαν ἀπὸ τὸ δεῦτερο συνέδριον, καὶ θρίσκειται περιληπτικὰ μ' ἕξοχο τρόπο μέσα στὶς θέσεις γιὰ τοὺς ὅρους ἀποδοχῆς τῶν κομμάτων.

Τὸ οὐσιώδες εἶναι νὰ θεωρηθεῖ ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ὁρων ἀποδοχῆς σὰν τὸ ἰδρυτικὸ καὶ ὁργανωτικὸ σημεῖο ἐκκίνησης τῆς Διεθνοῦς, σὰν μιὰ πράξη ποὺ ἔγινε μιὰ φορὰ γιὰ πάντα ὥστε νὰ ἀναδυθοῦν ὅλες οἱ ὁργανωμέναι ἡ ὁργανώσιμες δυνάμεις ἀπὸ τὸ χάος μέσα στὸ ὁποῖο τὸ πολιτικὸ κίνημα τοῦ προλεταριάτου εἶχε πέσει καὶ νὰ τὶς στελεχώσει στὴν καινούργια Διεθνῇ.

Ἀλλὰ δὲν πραγματοποιήθηκε ἀρκετὰ γρήγορα ἡ ὁργάνωση τοῦ διεθνοῦς κινήματος πάνω στὴ βάση αὐτῶν τῶν ὑποχρεωτικῶν κανόνων, σὲ διεθνὴ κλίμακα. Πράγματι, ὅπως προαναφέραμε, αὐτὸ ποὺ ἀποτελεῖ τὴ μεγάλη δύναμη ποὺ πρέπει νὰ τὸ ὁδηγεῖ στὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ρόλου του στὰ πλαίσια τῆς προώθησης τῶν ἐπαναστατικῶν ἐνεργειῶν, εἶναι ἡ ἀπόδειξη τῆς συνέχειας τῆς σκέψης καὶ τῆς δράσης του πρὸς ἓνα ἀκριβῆ σκοπόν, ποὺ μιὰ μέρα θὰ φανεῖ καθαρά στὰ μάτια τῶν μαζῶν, προκαλώντας τὴ πόλωσή τους πρὸς τὸ πρωτοπόρο κόμμα καὶ δίνοντας ἔτσι τὶς μεγαλύτερες ἐλπίδες νίκης τῆς ἐπανάστασης.

Ἄν αὐτὴ ἡ ἀρχικὴ συστηματοποίηση —ἀλλὰ τελικὴ πάντως στὸν ὁργανωτικὸ τομέα— τοῦ κινήματος, δίνει ζωὴ σὲ μερικὲς χώρες, σὲ κόμματα μὲ ἀριθμητικὴ δύναμη φαινομενικὰ περιορισμένη,

θα μπορούσαμε με μεγάλη χρησιμότητα να μελετήσουμε τις αιτίες αυτού του φαινομένου. Άλλα θα ήταν παράλογο, το ν' άλλαχτούν οι κανόνες και να ξαναοριστεί ή εφαρμογή τους με σκοπό να μεταβληθεί ή αριθμητική σχέση του κόμματος σχετικά με τη μάζα ή με τ' άλλα κόμματα.

Ένεργώντας μ' αυτό τον τρόπο δεν θα καταφέραμε παρά να καταστήσουμε άχρηστη κι άναποτελεσματική όλη τη δουλειά που έχει γίνει στην πρώτη περίοδο της οργάνωσης, για να αποδυθούμε για πολλοστή φορά σ' ένα άγώνα προπαγανδευτικής, έτσι ώστε αντί να κερδηθεί καιρός, χάνεται σίγουρα.

Αυτό αποδεικνύεται ακόμα περισσότερο αν θεωρηθούν οι διεθνείς συνέπειες μιας τέτοιας μεθόδου: πράγματι, με το να καθιστούμε άνακλητους πάντοτε τους διεθνείς κανόνες οργάνωσης και δημιουργώντας προηγούμενα με περιπτώσεις όπου έγινε αποδεχτό το «ξανακτίσιμο» ενός κόμματος, όπως γίνεται με τα άποτυχημένα αγάλματα, με μια τέτοια έρμηνεία θα αφαιρούμε κάθε κύρος και γόητρο στους όρους, που ή Διεθνής θέτει στα κόμματα και στα άτομα που θέλουν να προσχωρήσουν σ' αυτήν· θ' ανέβαλε επ' άπειρο τη σταθερότητα των στελεχών του επαναστατικού στρατού, στην όποια νέοι αξιωματικοί θα είχαν τη πρόθεση να μπουν «διατηρώντας τα πλεονεκτήματα του βαθμού τους».

Δεν πρόκειται λοιπόν να θέσουμε το δίλημμα: μεγάλα ή μικρά κόμματα, δεν πρέπει ν' αναζητάμε ν' αναστρέφουμε όλες τις θέσεις πάνω στις όποιες μερικά κόμματα χτίστηκαν απ' άφορμή ότι δεν είναι «μαζικά κόμματα». Όφείλουμε ν' άπαιτούμε από τα κομμουνιστικά κόμματα να είναι παντού βασισμένα πάνω σε οργανωτικούς, προγραμματικούς και τακτικούς κλειστούς κανόνες, μέσα στους όποιους κρυσταλλώνονται τα άποτελέσματα των πιο μεγάλων έμπειριών της επαναστατικής πάλης, στη διεθνή κλίμακα.

Αν κι αυτό είναι δύσκολο να τονιστεί χωρίς μια έκτενή απόδειξη και χωρίς ν' άναφερθούμε σε μια σειρά από γεγονότα, δοσμένα από τη ζωή του προλεταριακού κινήματος, όλ' αυτά δεν άπορρέουν διόλου από την άφηρημένη και στείρα επιθυμία να έχουμε και να βλέπουμε κόμματα άγνά, τέλεια, ορθόδοξα, αλλά από την έγνοια της εκπλήρωσης των επαναστατικών καθηκόντων του κόμματος της τάξης με τον πιο άποτελεσματικό και σίγουρο τρόπο.

Το κόμμα δεν θα είναι ποτέ τόσο σίγουρα πλαισιωμένο από τις μάζες, οι μάζες δεν θα θρουν ποτέ στο κόμμα τον πιο σίγουρο έγγυητή της ταξικής τους συνείδησης και της δύναμής τους, παρά όταν το παρελθόν του κόμματος έχει αφήσει σημάδια της συνέχειας της κίνησής του προς τους επαναστατικούς σκοπούς, ακόμα και χωρίς τις μάζες κι ενάντια σ' αυτές σε μη εύνοϊκές στιγμές. Οι μάζες δεν θα κερδηθούν ποτέ άποτελεσματικά παρά ενά ν τ ι α στους άπορτουμιστές άρχηγούς τους· αυτό σημαίνει ότι πρέπει να κερδηθούν διαλύοντας το δίκτυο των μη κομμουνιστικών οργάνώσεων που έχουν ακόμα έπιρροή πάνω τους και προσελκύοντας τα προλεταριακά στοιχεία μέσα στο σταθερό και σ' άσπρη άρισμένο πλαίσιο της οργάνωσης του κομμουνιστικού κόμματος. Αυτή ή μέθοδος είναι ή μόνη που μπορεί να δώσει χρήσιμα άποτελέσματα και να έξασφαλίσει την έπιτυχία στην πρακτική. Άντιστοιχεί άκριδώς στη θέση του Μάρξ και του Ένγκελς άπέναντι στο σχισματικό κίνημα των λασαλικών⁽³⁾.

Γι' αυτό ή Κομμουνιστική Διεθνής έπρεπε να φανεί δύσπιστη άπέναντι σ' όλα τα στοιχεία κι ομάδες, που την πλησίαζαν έχοντας έπιφυλάξεις θεωρητικές και πρακτικές. Παραδεχόμαστε ότι αυτή ή έχτίμηση δεν μπορεί να είναι ά π ό λ υ τ α όμοιογενής στο διεθνές έπίπεδο, κι ότι δεν μπορούμε να μη λάβουμε υπ' όψη μας μερικές ειδικές καταστάσεις σε χώρες, όπου μόνες περιωρισμένες δυνάμεις βρίσκονται μέσα στον πραγματικό χώρο του κομμουνισμού. Παρ' όλ' αυτά για να κριθεί ή σκοπιμότητα της «έλαστικότητας» ή μη των κριτήριων άποδοχής στοιχείων ή στη χειρότε-

(3) Λ α σ α λ ι κ ο ί: Στην κριτική του Προγράμματος που υιοθετήθηκε στο Συνέδριο της Γκότα, στα 1875, από τη γερμανική σοσιαλδημοκρατία, ο Μάρξ κι ο Ένγκελς δήλωσαν ότι, για να γίνει δυνατή ή ένοποίηση των δύο κυριώτερων τάσεων του γερμανικού εργατικού κινήματος, θα έπρεπε να γίνουν θεωρητικές και προγραμματικές παραχωρήσεις στους άπαδούς του Λασάλλ (1826 - 1864), που πρωτοστατούσαν για τον άστικό κρατικό παρεμβατισμό στην οίκονομία και στην νομοθεσία της εργασίας σαν μέσο και σαν δρόμο για τη χειραφέτηση του προλεταριάτου, έξχνώντας ότι «ένα κόμμα άναφάνεται σαν νικητής όταν διασπάται και μπορεί ν' άντέξει στη διάσπαση, κι όχι όταν προσπαθεί να πετύχει και να διατηρήσει την ενότητά του έ κ ά θ ε τ ρ ό π ο.

ρη περίπτωση, ομάδων που δεν έχουν ακόμα κερδηθεί στις θέσεις και στις μεθόδους της Διεθνούς παρά μ' ένα τρόπο λίγο - πολύ ανεπαρκή, δεν πρέπει να δοθεί κανένα θάρρος στο γεγονός ότι το υπάρχον κόμμα είναι αριθμητικά περιορισμένο ή όχι. Με τέτοιου είδους στοιχεία ή ομάδες, δεν πρόκειται να κερδηθούν θετικές δυνάμεις· αντί να μάς φέρουν πιο πλατιές μάζες, αυτή ή ενέργεια κινδυνεύει να εκθέσει το σαφές προτσές της κατάκτησής τους από το κόμμα. Πρέπει να το θέλουμε ώστε αυτή ή κατάκτηση να είναι ή πιο γρήγορη δυνατή, αλλά αυτό δεν πρέπει να μάς παρακινεί σε απερισκεπτες ενέργειες, που θα έχουν σαν αποτέλεσμα να επιδράσουν στη σταθερή και τελική επιτυχία.

Είναι απαραίτητο ν' αφομοιωθεί στην ταχτική της Διεθνούς στα θεμελιακά κριτήρια, που υπαγορεύουν την εφαρμογή της, στη λύση πολύπλοκων προβλημάτων που παρουσιάζονται στην πρακτική, μερικοί κανόνες που έδωσαν πάντα τα καλύτερα αποτελέσματα: απόλυτη αδιαλλαξία απέναντι στ' άλλα κόμματα, ακόμα κι αν είναι συγγενή, θεωρώντας τις μελλοντικές συνέπειες και περτώντας πάνω από την ενδεχόμενη άποψη να επιταχυνθεί ή εξέλιξη μερικών καταστάσεων· ή τήρηση της απαιτούμενης πειθαρχίας των είσερχομένων μελών, πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψη όχι μόνο στο παρόν, αλλά κι στον άφορμα την προηγούμενη δράση τους κι αντιμετωπίζοντάς τους με τη μεγαλύτερη δυσπιστία· κριτήριο για την αποδοχή για άτομο κι ομάδες σχετικά με την υπευθυνότητά τους στο παρελθόν· αντί για το δικαίωμα να κάνουν σε κάθε στιγμή μια «συμφωνία» μέσα στο κομμουνιστικό στρατό ή να την ακυρώνουν. Ακόμα κι αν αυτό μπορεί παροδικά να δείχνει ότι το κόμμα κλείνεται σ' ένα κύκλο πολύ στενό, δεν πρόκειται σ' αυτή την περίπτωση για καμιά θεωρητική πολυτέλεια, αλλά για μια ταχτική μέθοδο μιας πολύ σίγουρης αποτελεσματικότητας για το μέλλον.

Χίλια παραδείγματα αποδεικνύουν σε πιο σημείο οι όψιμοι επαναστάτες, αυτοί που χτες ακολουθούσαν ρεφορμιστικό προσανατολισμό εξ αιτίας ειδικών συνθηκών και που σήμερα αποφασίζουν ν' ακολουθήσουν τις κύριες κομμουνιστικές κατευθύνσεις γιατί είναι επηρρεασμένοι από θεωρήσεις συχνά πολύ αισιόδοξες για το επικείμενο της επανάστασης, είναι ακατάλληλοι και λίγο χρήσιμοι για τις τάξεις μας.

Θ' άρκοῦσε μια νέα ταλάντευση της κατάστασης — και μέσα σ' ένα πόλεμο ποιος μπορεί να γνωρίζει από τα πριν πόσες πρόοδοι κι επιθοχωρήσεις προηγούνται της τελικής νίκης; — ώστε αυτά τα στοιχεία να ξαναπέσουν στον παλιό όππορτουισμό τους, άλλωστε, ώνοντας την ίδια στιγμή το περιεχόμενο της οργάνωσής μας.

Το διεθνές κομμουνιστικό κίνημα πρέπει ν' αποτελείται όχι μόνο από στελέχη τελείως αποφασισμένα για την ανάγκη της επανάστασης και διατεθειμένα ν' αγωνιστούν γι' αυτήν μ' όλες τις θυσίες που συνεπάγονται, αλλά στελέχη αποφασισμένα να δρουν πάνω στο επαναστατικό πεδίο ακόμα κι όταν οι δυσκολίες του αγώνα δείχνουν ότι ή νίκη είναι πιο δύσκολη και λιγότερο κοντινή απ' ότι πιστεύαγε.

Όταν ή επαναστατική κρίση θα έχει εξυνθεί, αντλώντας δύναμη από τη σταθερή βάση της διεθνούς οργάνωσής μας θα πολώσουμε γύρω από εμάς τα στοιχεία που ακόμα σήμερα είναι διστακτικά, και θα υπερισχύσουμε των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων όλων των αποχρώσεων.

Αν οι επαναστατικές πιθανότητες είναι λιγότερο άμεσες, δεν θα διατρέξουμε ούτε μια στιγμή τον κίνδυνο να εγκαταλείψουμε την επίμονη δουλειά προετοιμασίας για ν' αναδιπλωθούμε πάνω στη λύση συγκυριακών προβλημάτων, πράγμα που δεν ωφελεί παρά τη μπουρζουαζία.

Μια άλλη όψη του ταχτικού προβλήματος που τίθεται στα κομμουνιστικά κόμματα είναι εκείνο της έκλογής της στιγμής όπου πρέπει να λανσαστούν τα συνθήματα για δράση, προκειμένου για μια δευτερεύουσα δράση ή για την τελική δράση.

Γι' αυτό συζητιέται σήμερα με πάθος ή «επιθετική ταχτική» των κομμουνιστικών κομμάτων, που συνίσταται στην πραγματοποίηση μιας σχετικής στελέχωσης κι ενός σχετικού όπλισμού των στελεχών και των πιο στενά συμπαθόντων, και να τους ρίξει στη μάχη την κατάλληλη στιγμή είτε σε επιθετικές ενέργειες που έχουν στόχο να παρασύρουν τις μάζες σ' ένα γενικό κίνημα, ή ακόμα για να εκτελέσουν θεαματικές ενέργειες ανταποδίδοντας τις αντιδραστικές επιθέσεις της μπουρζουαζίας.

Κι ἐδῶ ἐπίσης, ἀντιτίθενται γενικά δύο θέσεις, πού ἀναμφιστότητα κανέναν κομμουνιστή δὲν θὰ δεχότανε τὴν πατρότητά τους.

Κανέναν κομμουνιστή δὲν μπορεῖ νὰ ἔχει ἀντιρρήσεις ἐναντίον τῆς χρήσης τῆς ἐνοπλῆς δράσης, τῶν ἀντιποίνων κι ἀκόμα καὶ τῆς τρομοκρατίας, καὶ ν' ἀρνεῖται ὅτι τὸ κομμουνιστικὸ κόμμα πρέπει αὐτὸ τὸ ἴδιο νὰ ὀδηγεῖ τὶς μορφές δράσης πού ἀπαιτοῦν πειθαρχία κι ὀργάνωση. Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο, θεωροῦμε σὰν παιδιὰ στικτὴ τὴν ἀντίληψη σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ἡ χρήση τῆς βίας καὶ οἱ ἐνοπλες ἐνέργειες εἶναι ἐφεδρικές γιὰ τὴ «μεγάλῃ μέρᾳ» ὅπου θὰ τεθεῖ σὲ κίνηση ὁ μηχανισμὸς γιὰ τὸν τελικὸ ἀγῶνα, γιὰ τὴν κατάληψη τῆς ἐξουσίας. Εἶναι μέσα στὴ φύση τοῦ πραγματικοῦ ἐπαναστατικοῦ προτοῦ νὰ γίνουν αἱματηρές συγκρούσεις ἀνάμεσα στὸ προλεταριάτο καὶ τὴ μπουρζουαζία, πρὶν ἀπὸ τὴν τελικὴ πάλῃ, καὶ μπορεῖ νὰ πρόκειται ὅχι μόνο γιὰ προλεταριακὲς ἀποπειρές πού δὲν στέφονται μ' ἐπιτυχία, ἀλλ' ἐπίσης ἀναπόφευκτες συγκρούσεις, μερικὲς καὶ μεταβατικές, ἀνάμεσα σὲ ὁμάδες προλετάρων πού εἶναι ἔτοιμοι νὰ ξεσηκωθοῦν καὶ τῶν δυνάμεων τῆς μπουρζουαδικῆς ἀμυνας, ἡ ἀκόμα ἀνάμεσα σὲ ὁμάδες ἀπὸ «λευκοὺς φρουροὺς» τῆς μπουρζουαζίας κι ἐργάτες τοὺς ὁποίους προκαλέσαν κι ἐπιτέθηκαν. Δὲν εἶναι σωστὸ νὰ λεχθεῖ ὅτι τὰ κομμουνιστικὰ κόμματα πρέπει ν' ἀποκηρύσσουν τέτοιες ἐνέργειες καὶ νὰ τὶς κρατοῦν ἐφεδρικές γιὰ τὴν τελικὴ στιγμὴ, διότι κάθε μάχη ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ μιὰ ἐξάσκηση καὶ μιὰ περίοδο ἐκπαίδευσης, κι εἶναι μέσα σ' αὐτὲς τὶς προκαταρκτικὲς ἐνέργειες πού ἡ ἱκανότητα ἐπαναστατικῆς στελέχωσης τοῦ κόμματος πρέπει ν' ἀρχίζει νὰ σφυρηλατεῖται καὶ νὰ δοκιμάζεται.

Θὰ εἶχαν ὅμως δυσερμηνευτεῖ οἱ θεωρήσεις πού προηγούνται, ἂν θεωρηθεῖ ἀπλᾶ καὶ μόνο ἡ δράση τοῦ ταξικοῦ πολιτικοῦ κόμματος, σὰν αὐτὴ ἑνὸς ἀρχηγείου, πού ἀπὸ τὴ θέλησή του καὶ μόνο θὰ μπορούσε ν' ἀποφασίζει τὴ μετακίνηση τῶν ἐνόπλων δυνάμεων καὶ τὴ χρήση τους· καὶ θὰ εἶχε ἐπινοηθεῖ μιὰ φανταστικὴ προοπτικὴ ταχτικῆς μὲ τὸ νὰ νομίζει κανεὶς ὅτι τὸ κόμμα μπορεῖ, ἀφοῦ ἔφτιαξε ἕνα στρατιωτικὸ δίκτυο, ν' ἀρχίσει τὴν ἐπίθεση σὲ μιὰ δεδομένη στιγμὴ, ὅταν τὴν κρίνει ἀρκετὰ ὥριμη γιὰ νὰ μπορέσει νὰ νικήσει τὶς δυνάμεις τῆς μπουρζουαδικῆς ἀμυνας.

Ἡ ἐπιθετικὴ δράση τοῦ κόμματος δὲν μπορεῖ νὰ νοηθεῖ παρὰ

ὅταν ἡ πραγματικότητα τῶν οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν καταστάσεων ὀδηγεῖ τὶς μάζες σὲ κίνηση γιὰ νὰ λυθοῦν τὰ προβλήματα πού δάζουν σὲ ἀμφισβήτηση ἄμεσα τὴν τύχη τους καὶ σὲ πῶς πλατιὰ κλίμακα, δημιουργώντας μιὰ ζύμωση πού δὲν μπορεῖ ν' ἀναπυχθεῖ σὲ μιὰ κατεύθυνση πραγματικὰ ἐπαναστατικὴ παρὰ μὲ τὸν ὅρο τῆς ἐπέμβασης τοῦ κόμματος πού καθορίζει· μὲ διαύγεια τοὺς γενικοὺς τοὺς σκοποὺς καὶ στελεχώνοντας τὴν σὲ μιὰ ὀρθολογιστικὴ καὶ καλὰ ὀργανωμένη δράση ἀφοῦ συμπεριληφθεῖ κι ὅτι ἀφορᾷ τὴ στρατιωτικὴ τεχνικὴ. Εἶναι σίγουρο ὅτι ἡ ἐπαναστατικὴ προετοιμασία τοῦ κόμματος μπορεῖ ν' ἀρχίζει νὰ μεταφράζεται στὴν πρακτικὴ μέσα σὲ προγραμματισμένες ἐνέργειες ἀκόμα καὶ στὰ μερικὰ κινήματα τῶν μαζῶν : ἔτσι, τ' ἀντίποινα ἐνάντια στὴν τρομοκρατία τῶν λευκῶν φρουρῶν πού ἀποδλέπει νὰ δώσει στὸ προλεταριάτο τὴν αἰσθηση ὅτι εἶναι ὀριστικὰ πῶς ἀδύναμο ἀπὸ τὸν ἀντίπαλό του καὶ νὰ τὸ κάνει νὰ παραιτηθεῖ ἀπὸ τὴν ἐπαναστατικὴ προετοιμασία, εἶναι ἕνα ἀπαραίτητο ταχτικὸ μέσο.

Ἀλλὰ ἡ θεώρηση ὅτι ἀπὸ τὸ παιχνίδι αὐτῶν τῶν δυνάμεων, ἀκόμα κι ἂν εἶναι ἐξαιρετικὰ καλὰ ὀργανωμένες καὶ σὲ μιὰ μεγάλη κλίμακα, μπορεῖ ν' ἀλλαχθοῦν οἱ καταστάσεις καὶ νὰ προκληθεῖ ἀπὸ μιὰ λιμνάζουσα κατάσταση, ἡ ἀπεμπλοκὴ τῆς γενικῆς ἐπαναστατικῆς πάλῃ, εἶναι ἀκόμα μιὰ βολουνταριστικὴ ἀντίληψη πού δὲν μπορεῖ οὔτε πρέπει νὰ ἔχει τὴ θέση τῆς στὶς μεθόδους τῆς μαρξιστικῆς Διεθνoῦς.

Δὲν δημιουργοῦνται οὔτε τὰ κόμματα, οὔτε οἱ ἐπαναστάσεις. Διευθύνονται τὰ κόμματα κι οἱ ἐπαναστάσεις, ἐνοποιώντας ὅλες τὶς χρήσιμες ἐπαναστατικὲς ἐμπειρίες στὴ διεθνῇ κλίμακα, ὥστε νὰ ἐξασφαλιστεῖ τὸ μάξιμουμ πιθανότητας νίκης τοῦ προλεταριάτου στὴ μάχη πού εἶναι ἡ ἀναπόφευκτη κατάληξη τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς πού ζοῦμε. Αὐτὸ πρέπει νὰ εἶναι, κατὰ τὴ γνώμη μας, τὸ συμπέρασμα.

Τὰ θεμελιώδη κριτήρια πού πρέπει νὰ καθοδηγοῦν τὴ δράση τῶν μαζῶν ἐκφράζονται στοὺς κανόνες ὀργάνωσης καὶ ταχτικῆς, πού ἡ Διεθνῆς πρέπει νὰ καθορίσει ὀριστικὰ σ' ὅλα τὰ κόμματα μέλη. Δὲν μποροῦν νὰ συνίστανται στὸν ἄμεσο συμφορμὸ μερικῶν κομμάτων μὲ τὴν αὐταπάτη νὰ τοὺς δοθοῦν ὅλες οἱ διαστάσεις καὶ χαρακτηριστικὰ ἱκανὰ νὰ ἐγγυηθοῦν τὴν ἐπιτυχία τῆς ἐπανάστα-

σης, αλλά πρέπει να είναι έμπνευσμένη από τη μαρξιστική δια-
λεχτική, θασιζόμενα πριν απ' όλα, αφ' ενός μὲν στην προγραμμα-
τική σαφήνεια κι ομοιογένεια, αφ' ετέρου δὲ στην ταχτική πειθα-
ρία και συγκεντρωτικότητα.

Υπάρχουν, κατὰ τὴ γνώμη μας, δυὸ «όμπορτουνιστικές» παρε-
κλίσεις. Ἡ μία συνίσταται στὸ νὰ συμπεραίνει τὴ φύση και τοὺς
χαρακτήρες τοῦ κόμματος ἀπὸ τὴν ἐκτίμηση, σὲ μιὰ δεδομένη στι-
γμή, τῆς πιθανότητας ἢ ὅχι τῆς ἀνασυγκέντρωσης ὑπολογισμῶν
δυνάμεων, πρᾶγμα ποὺ σημαίνει ὅτι ὑπαγορεύονται οἱ κανόνες τῆς
ὀργάνωσης τοῦ κόμματος ἀπὸ τὶς καταστάσεις, δίνοντάς του ἀπὸ
τὰ ἔξω μιὰ διαφορετικὴ σύνθεση ἀπὸ ἐκείνη ποὺ ἡ κατάσταση τὸ
ὀδηγεῖ. Ἡ ἄλλη συνίσταται στὸ νὰ νομίζει ὅτι ἔνα κόμμα μὲ τὴν
προϋπόθεση ὅτι εἶναι μεγάλο κι ὅτι ἔχει μιὰ στρατιωτικὴ ὀργάνωση
μπορεῖ νὰ προσδιορίζει τὶς ἐπαναστατικὲς καταστάσεις δίνοντας πῆ
διαταγὴ γιὰ τὴν ἐπίθεση, πρᾶγμα ποὺ σημαίνει νὰ ὑποστηρίζεται
ἡ δημιουργία ἱστορικῶν καταστάσεων ἀπὸ τὴ θέληση τοῦ κόμματος.

Λίγο ἐνδιαφέρει ποιά απ' αὐτὲς τὶς δυὸ παρεκλίσεις πρέπει
νὰ θεωρηθεῖ σὰν «ἀριστερή» ἢ «δεξιὰ»: *Ἔνα εἶναι σίγουρο, ὅτι κι
οἱ δυὸ ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὴ σωστὴ μαρξιστικὴ ὁδὸ. Ἡ πρώτη
περίπτωση, ἀπαρνέται αὐτὴ ποὺ μπορεῖ και πρέπει νὰ εἶναι ἡ νό-
μιμη ἐπέμβαση τοῦ διεθνοῦς κινήματος, ὀπλισμένου μ' ἔνα συστη-
ματοποιημένο κώδικα ἀπὸ ὀργανωτικοὺς και ταχτικούς κανόνες·
ἀπαρνέται αὐτὸ τὸ περιθώριο ἐπιρροῆς, ποὺ προέρχεται ἀπὸ μιὰ
συνείδηση και μιὰ ἱστορικὴ ἐμπειρία, ἀπόλυτα ἀκριβεῖς, ποὺ ἡ θέ-
λησή μας μπορεῖ και πρέπει νὰ ἐξασκεῖ πάνω στὴν ἀνάπτυξη τοῦ
ἐπαναστατικοῦ προτοσῆς. Στὴ δεύτερη περίπτωση, ἀποδίδεται στὴ
θέληση τῶν μειοψηφῶν μιὰ υπερβολικὴ κι ἔξω ἀπὸ τὴν πραγμα-
τικότητα ἐπιρροή, κινδυνεύοντας νὰ ὀδηγήσει σὲ καταστροφικὲς
ῆττες.

Οἱ ἐπαναστάτες κομμουνιστὲς πρέπει, ἀντίθετα, νὰ εἶναι ἐ-
κτεῖνοι ποὺ, ἐμπροσθέντων συλλογικῶν ἀπὸ τὶς ἐμπειρίες τοῦ ἀγώνα
ἐνάντια στοὺς ἐκφυλισμοὺς τοῦ προλεταριακοῦ κινήματος, πιστεύ-
ουν μὲ ἀποφασιστικὴ στήν ἐπανάσταση, ἐπιθυμοῦν ἀποφασι-
στικὰ τὴν ἐπανάσταση, ἀλλὰ δὲν περιμένουν μὲ ἀνυπομονησία πῆν
ἐξόφληση μιᾶς συναλλαγματοικῆς και ποὺ δὲν θὰ ὑποκύψουν στὴν
ἀπόγνωση και στὴν ἀποθάρρυνση ἀν ἡ προθεσμία καθυστερεῖ μιὰ
μόνο μέρα.

ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΚΗ ΔΙΧΤΑΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΑΞΙΚΟ ΚΟΜΜΑ

I

Κάθε ταξικὴ πάλη εἶναι μιὰ πολιτικὴ πάλη (Μάοξ)

Μιὰ πάλη ποὺ περιορίζεται νὰ πετύχει μιὰ διαφορετικὴ κα-
τανομή τῶν οἰκονομικῶν κερδῶν δὲν εἶναι ἀκόμα μιὰ πολιτικὴ
πάλη, γιατί δὲν κατευθύνεται ἐνάντια στὴν κοινωνικὴ δομὴ τῶν
σχέσεων παραγωγῆς.

Ἡ ἀνταρσία στὶς σχέσεις παραγωγῆς ποὺ εἶναι χαρακτηρι-
στικὲς μιᾶς κοινωνικῆς ἐποχῆς και τῆς κυριαρχίας μιᾶς δεδομένης
τάξης εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα ἐνὸς παρατεταμένου πολιτικοῦ ἀγῶ-
να, ποὺ γνωρίζει συχνὰ προόδους κι ὑποχωρήσεις. Τὸ κλειδί αὐ-
τοῦ τοῦ ἀγῶνα εἶναι τὸ ζήτημα τοῦ Κράτους, τὸ πρόβλημα : «Ποιὸς
κατέχει τὴν ἐξουσία;» (Λένιν).

Ὁ ἀγῶνας τοῦ μοντέρνου προλεταριάτου ἐκδηλώνεται και γε-
νικεύεται σὰν πολιτικὸς ἀγῶνας μὲ τὸ σχηματισμὸ και τὴ δράση
τοῦ τ α ξ ι κ ο ὕ κ ό μ μ α τ ο ς. Τὸ εἰδικὸ χαρακτηριστικὸ
αὐτοῦ τοῦ κόμματος ὀρίσκεται στὴν ἐπόμενη θέση : ἡ ὀλοκληρω-
μένη ἀνάπτυξη τοῦ διομηχανικοῦ καπιταλιστικοῦ συστήματος και
τῆς ἀστικῆς ἐξουσίας, προῖν τῶν φιλελεύθερων και δημοκρατικῶν
ἐπαναστάσεων ὅχι μόνο δὲν ἀποκλείει ἱστορικά, ἀλλὰ προετοιμάζει
κι ὀξύνει πάντοτε περισσότερο τὴν ἀντίφαση τῶν ταξικῶν συμφε-
ρόντων και τὴν ἐξέλιξή της σὲ ἐμφύλιο πόλεμο, σὲ ἐνοπλο ἀγῶνα.

II

Τὸ κομμουνιστικὸ κόμμα καθορίζεται ἀπὸ τὴν πρόβλεψη κι
ἀπὸ τὸ πρόγραμμα ποὺ προαναφέραμε. Ὅσο ἡ μπουρζουαζία δια-
τηρεῖ τὴν ἐξουσία, τὸ κομμουνιστικὸ κόμμα πληροῖ τὰ ἐξῆς καθή-
κοντα :

Πηγή: «Dittatura proletaria e partito di classe», Battaglia Comunista,
No 3, 4, 5, χρόνος 1951.

α) Έπεξεργάζεται και διαδίδει τη θεωρία της κοινωνικής εξέλιξης, των οικονομικών νόμων που χαρακτηρίζουν το παρόν σύστημα στις σχέσεις παραγωγής, των ταξικών συγκρούσεων που απαραίτητα προκαλούν και τέλος του Κράτους και της επανάστασης.

β) Έξασφαλίζει την ενότητα και την ιστορική συνέχεια της προλεταριακής οργάνωσης. Η έ ν ό τ η τ α δεν συνίσταται στην ύλική ανασύνταξη των εργατικών και μισο - εργατικών στρωμάτων που, εξ αιτίας του γεγονότος της κυριαρχίας που ασκείται από την εκμεταλλεύτρια τάξη, επηρεάζονται από τις πολιτικές ήγες και από διαφνοουσες μεθόδους δράσης, αλλά στη στενή διεθνή σύνδεση των πρωτοπορειών που είναι καθολικά προσανατολισμένες στην ολοκληρωτική επαναστατική γραμμή. Η έ π ι μ ο ν ή στη διεκδίκηση της συνεχούς διαλεχτικής γραμμής που συνδέει μεταξύ τους, τις θέσεις κριτικής και άγώνα που το κίνημα υπερασπίστηκε μέσα στη διαδοχή διαφορετικών καταστάσεων, πρέπει να είναι στο νοϋ κάθε επαναστάτη.

γ) Προετοιμάζει από πολύ καιρό την ταξική κινητοποίηση και έπιθεση χρησιμοποιώντας με τον κατάλληλο τρόπο κάθε δυνατότητα προπαγάνδας, ζύμωσης και δράσης σε κάθε ιδιαίτερο άγώνα που είχε σαν αίτιο άμεσες διεκδικήσεις. Αυτή ή δράση οδηγείται στην κορύφωση με την οργάνωση ενός παράνομου και επαναστατικού μηχανισμού για την κατάληψη της εξουσίας.

Όταν ό γενικές συνθήκες και ό βαθμός της οργανωτικής πολιτικής και ταχτικής σταθερότητας του ταξικού κόμματος φτάνουν να θάλουν σε κίνηση όλο το μηχανισμό για την κατάληψη της εξουσίας, το κόμμα που όδήγησε την εργατική τάξη στη νίκη μέσα από τον κοινωνικό πόλεμο, την καθοδηγεί έπίσης στο θεμελιώδες καθήκον που συνίσταται στη διάλυση και την καταστροφή των ένόπλων σωμάτων και της γενικής διοίκησης από τα όποια άποτελείται το καπιταλιστικό Κράτος, όπως και το δίκτυο των οργάνων, όποια και να είναι, που ισχυρίζονται ότι αντιπροσωπεύουν συντεχνιακές άπόψεις ή συμφέροντα διαμέσου αντιπροσωπευτικών σωμάτων. Το άστικό ταξικό Κράτος, πρέπει σε κάθε περίπτωση να καταστραφεί είτε ισχυρίζεται ότι αντιπροσωπεύει την πλειοψηφία των πολιτών σε όποιαδήποτε τάξη και άν άνήκουν, είτε είναι ή δι-

χτατορία, περισσότερο ή λιγότερο καμουφλαρισμένη, ενός κυβερνητικού μηχανισμού που ισχυρίζεται ότι του έχουν άνατεθεί μια έθνική, φυλετική ή κοινωνικο - λαϊκή άποστολή. Στην αντίθεση περίπτωση είναι οι επαναστατικές δυνάμεις που θα συντριβούν.

III

Στην ιστορική φάση που ακολουθεί το ξήλωμα του μηχανισμού της καπιταλιστικής κυριαρχίας, το καθήκον του εργατικού πολιτικού κόμματος παραμένει εξ ίσου βασικό, εφόσον ή ταξική πάλη συνεχίζεται, διαλεχτικά άνάποδη (δηλ. ενώ το προλεταριάτο είναι στην εξουσία κι ή μπουρζουαζία ύποταγμένη, σημ. μετ.).

Η κομμουνιστική θεωρία του Κράτους και της επανάστασης χαρακτηρίζεται πρ'ιν άπ' όλα από το γεγονός ότι άποκλείει κάθε πιθανότητα προσαρμογής του νομοθετικού κι εκτελεστικού μηχανισμού του άστικού Κράτους στο σοσιαλιστικό μετασχηματισμό της οικονομίας (σοσιαλ - δημοκρατική θέση). Άλλ' άποκλείει έπίσης την πιθανότητα να συμπέσει μια σύντομη βίαιη κρίση με την καταστροφή του Κράτους και το μετασχηματισμό των παραδοσιακών οικονομικών σχέσεων που το άστικό Κράτος υπερασπιζότανε ως την τελευταία στιγμή (άναρχική θέση). Δέν άποδέχεται άκόμα περισσότερο ότι ή διαδικασία της συγκρότησης της καινούργιας οργάνωσης παραγωγής μπορεί ν' άφεθεί στην αυθόρμητη και διασκορπισμένη δράση των παραγωγών που είναι συγκροτημένοι κατά έπιχείρηση ή κατά έπαγγέλματα (συνδικαλιστική θέση).

Κάθε κοινωνική τάξη, που ή εξουσία της άνατράπηκε, άκόμα και με την τρομοκρατία, έπιζει άρκετο καιρό μέσα στους ιστούς του κοινωνικού οργανισμού και, μακριά από το να εγκαταλείπει τις έλπίδες της για ρεδάνς, άναζητεί να ξαναοργανωθεί πολιτικά και να επαναφέρει την κυριαρχία της με βίαιο ή συγκαλυμμένο τρόπο. Έπαψε να είναι κυρίαρχη τάξη για να καταλήξει σε ήττα και σε ύποταγή, αλλά δέν εξαφανίστηκε ξαφνικά όστόσο.

Με την κομμουνιστική οργάνωση, το προλεταριάτο θα εξαφανιστεί με τη σειρά του σαν τάξη, μαζί μ' όλες τις άλλες τάξεις, αλλά στο πρώτο στάδιο της μετα - καπιταλιστικής εποχής, ό ρ γ α ν ώ ν ε τ α ι α υ τ ό τ ό έ δ ι ο σ έ κ υ ρ ί α ρ χ η

τ ά ξ η («Μ α ν ι φ έ σ τ ο»). Τò καινούργιο προλεταριακό Κράτος, ή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, διαδέχεται τὸ παλιὸ κατεστραμμένο άστικὸ Κράτος.

Γιὰ νά ξεπεραστῇ τὸ καπιταλιστικὸ σύστημα, ή πρώτη προϋπόθεση ήταν ή άνατροπή τῆς άστικής έξουσίας κι ή καταστροφή τοῦ Κράτους του. Γιὰ νά μετασχηματιστῇ βαθιὰ και ριζικὰ ή κοινωνία, προϋπόθεση εἶναι ή δημιουργία ένός καινούργιου Κρατικοῦ μηχανισμοῦ, προλεταριακοῦ, ικανοῦ ὅπως κάθε άλλο ιστορικὸ Κράτος νά χρησιμοποιήσῃ τῇ δύναμῃ και τὸν έξαναγκασμό.

Ἡ ύπαρξη ένός τέτοιου μηχανισμοῦ χαρακτηρίζει ὄχι τὴν κομμουνιστικὴ κοινωνία, ἀλλὰ τὴ φάση τῆς οἰκοδόμησῆς τῆς. Ὅταν αὐτὴ άποπερατωθεῖ, δὲν ύφίστανται πλέον οὔτε τάξεις, οὔτε ταξικὴ κυριαρχία. Ἀλλὰ τὸ ὄργανο τῆς κυριαρχίας εἶναι τὸ Κράτος, και τὸ Κράτος δὲν μπορεῖ νά εἶναι άλλο άπ' αὐτό. Γι' αὐτὸ τὸ προλεταριακὸ Κράτος πού προβλέπεται άπό τοὺς κομμουνιστές (χωρὶς αὐτὴ ή διεκδίκηση νά ἔχει τὴν άξία μιὰς μυστικῆς πίστεως, ένός ά π ό λ υ τ ο υ, ένός ι δ α ν ι κ ο ὕ) θά εἶναι ἓνα διαλεχτικὸ ἔργαλειο, ἓνα ταξικὸ ὄπλο πού θά διαλυθεῖ προσδευτικὰ (Ἐνγκελς) μέσα άπό τὴν πραγμάτωση τῶν λειτουργιῶν του, καθόσον ή κοινωνικὴ ὀργάνωση θά μετασχηματίζεται, στὴν διάρκεια μιὰς μακριᾶς διαδικασίας, άπό κοινωνικὸ σύστημα έξαναγκασμοῦ πάνω στοὺς ανθρώπους (ὅπως ήτανε πάντοτε άπό τὴν προϊστορία), σ' ἑνιαῖο κι ἐπιστημονικὰ φτιαγμένο δίκτυο διοίκησης τῶν πραγμάτων και τῶν φυσικῶν δυνάμεων.

IV

Ὁ ρόλος τοῦ Κράτους άπέναντι στὶς κοινωνικὲς τάξεις και στὶς συλλογικὲς ὀργανώσεις μετὰ τὴ νίκη τοῦ προλεταριάτου παρουσιάζει πολυπληθεῖς και βασικὲς διαφορὲς με ὅ,τι ἔχει συμβεῖ στὴν ιστορία τῶν καθεστῶτων πού εἶχε δημιουργήσει ή άστικὴ ἑπανάσταση.

α) Πρὶν άπό τὸν τελικὸ άγώνα και τὴ νίκη, ή ἑπαναστατικὴ άστικὴ ιδεολογία παρουσίαζε τὸ μελλοντικὸ της μετα - φεουδαρχικὸ Κράτος ὄχι σάν ἓνα ταξικὸ Κράτος, ἀλλὰ σάν τὸ λ α ῖ κ ό Κ ρ ά τ ο ς θεμελιωμένο πάνω στὴν κατάργηση κάθε ανισότητος μπροστὰ στὸ νόμο πού, πιστεύοντάς το, θ' άρχοῦσε νά έξα-

σφαλίζει τὴν ἑλευθερία και τὴν ἐνότητα ὄλων τῶν μελῶν τῆς κοινωνίας.

Ἡ προλεταριακὴ θεωρία διακηρύσσει άνοιχτὰ ὅτι τὸ μελλοντικὸ Κράτος της θά εἶναι ἓνα ταξικὸ Κράτος, δηλαδὴ ὅσο ὑπάρχουν τάξεις, ἓνα ἔργαλειο στὰ χέρια μιᾶς μόνο τάξης. Κατ' άρχὴν κι ὄχι λιγότερο στὴν πράξη, οἱ άλλες τάξεις θά έξαιρεθοῦν άπό τὸ Κράτος, σάν «ἐκτὸς νόμου». Μιὰ φορὰ στὴν έξουσία, ή ἔργατικὴ τάξη «δὲν θά τὴ μοιραστῇ με κανέναν» (Λένιν).

β) Μετὰ τὴν πολιτικὴ νίκη τῶν άστῶν, και μέσα στὴν παράδοση μιᾶς ἐπίμονης προπαγανδιστικῆς έξόρμησης, διακηρύχτηκαν πανηγυρικὰ σὲ διάφορες χώρες, σάν βάση και θεμέλιο τοῦ Κράτους, συνταγματικοὶ χάρτες ή διακηρύξεις βασικῶν άρχῶν θεωρούμενες σάν ἀμετάβλητες μέσα στὸ χρόνο, σάν ή τελικὴ ἔκφραση σταθερῶν κανόνων πού ἐπιτέλους βρέθηκαν γιὰ τὴν κοινωνικὴ ζωή. Ἀπὸ τότε, ὅλο τὸ παιγνίδι τῶν πολιτικῶν δυνάμεων ἔπρεπε νά διεξάγεται μέσα στὰ ἀνυπέρβλητα ὅρια αὐτῶν τῶν καταστατικῶν.

Στὸν άγώνα ἐνάντια στὸ σημερινὸ καθεστῶς, τὸ μελλοντικὸ προλεταριακὸ Κράτος δὲν παρουσιάζεται διόλου σάν ή ἀκίνητη κι ἀμετάβλητη πραγματοποίηση ένός συνόλου κανόνων κοινωνικῶν σχέσεων, σάν συμπέρασμα μιᾶς ιδεώδους ἔρευνας πάνω στὴ φύση τοῦ ἀνθρώπου και τῆς κοινωνίας. Στὴ διάρκεια τῆς ὑπαρξῆς του, τὸ ἔργατικὸ Κράτος θά έξελιχθεῖ ὡς τὴν τελικὴ διάλυση : ή φύση τῆς κοινωνικῆς ὀργάνωσης, τῆς ἀνθρώπινης συνεργασίας θ' αλλάξει ριζικὰ μαζί με τὶς τροποποιήσεις πού θά φέρει ή τεχνικὴ κι οἱ παραγωγικὲς δυνάμεις. Ἡ φύση τοῦ ἀνθρώπου θά μεταβληθεῖ ἐπίσης βαθιὰ καθὼς θά ἀπομακρύνεται ὀλοένα και περισσότερο ἐπὶ τὴ ζωὴ κατὰσταση και τὸ σκλάβο πού ήταν.

Εἶναι παραλογισμὸς νά διανοηθεῖ κανεὶς ὅτι ή κομμουνιστικὴ ἑπανάσταση θά προκηρύξει ἓνα κωδικοποιημένο και διαρκὲς σύνταγμα : μιὰ τέτοια διεκδίκηση δὲν μπορεῖ νά βρεῖ θέση μέσα στὸ κομμουνιστικὸ πρόγραμμα. Ἀπὸ τεχνικῆς πλευρᾶς, θά ήταν ἀποδεχτὸ νά υἱοθετηθοῦν γραπτοὶ κανόνες πού δὲν θά ἔχουν ὡστόσο τίποτε τὸ δογματικὸ, ἀλλὰ θά διατηρήσουν ἓνα χαρακτήρα «ἐργαλείου» και μεταβατικὸ, ἀφήνοντας πίσω τὶς άστικὲς ἀντιλήψεις τῆς κοινωνικῆς ήθικῆς και τοῦ φυσικοῦ δίκαιου.

γ) Ἡ νικητρία καπιταλιστικὴ τάξη άφοῦ ἐπιβλήθηκε πάνω

στο μηχανισμό της φεουδαρχικής εξουσίας, δεν δίστασε να χρησιμοποιήσει τη δύναμη του Κράτους για να καταστείλει τις ανταρσιακές απόπειρες παλινόρθωσής της. Όμως, ακόμα και τα πλέον τρομοκρατικά μέσα δεν δικαιολογήθηκαν ανοιχτά σαν ανάγκη του αγώνα ενάντια στους ταξικούς εχθρούς του καπιταλισμού. Παρουσιάστηκαν απεναντίας σαν μέτρα που κατευθύνονταν ενάντια στους **π ρ ο δ ό τ ε ς** του λαού, του έθνους, της πατρίδας, της πολιτικής κοινωνίας, όλες απόψεις κούφιας που τις ταύτισαν στην πραγματικότητα με το ίδιο το Κράτος κι ακόμα, πιδό άπλά, με την κυβέρνηση και το κόμμα στην εξουσία.

Χρησιμοποιώντας το Κράτος του

«για να συντρίψει την αναπόφευκτη κι απελπισμένη αντίσταση της μπουρζουαζίας» (Λένιν).

το νικηφόρο προλεταριάτο θα χτυπήσει τους παλιούς κυρίους και τους τελευταίους τους υποστηρικτές κάθε φορά που υπερασπιζόμενοι λογικά τα ταξικά τους συμφέροντα, θα εναντιώνονται στα μέτρα, που θα έχουν σαν σκοπό να ξεριζώσουν το οικονομικό πρόνομο. Αυτά τα κοινωνικά στοιχεία θα διατηρηθούν έξω από το μηχανισμό της επαναστατικής εξουσίας, σε μια παθητική κατάσταση: κάθε φορά που θα επιχειρούν να βγούν έξω από αυτή την επιβαλλόμενη παθητικότητα, ή υλική δύναμη θα τους λυγίζει. Δεν θα συμμετάσχουν σε κανένα «κοινωνικό συμβόλαιο», δεν θα έχουν κανένα «νόμιμο ή πατριωτικό καθήκον». Πραγματικοί δέσμοι του κοινωνικού πολέμου (όπως ήταν έξ άλλου για την γιανκοβίνικη μπουρζουαζία οι άριστοκράτες κι ο κληρός) δεν θα έχουν τίποτε να **π ρ ο δ ώ σ ο υ ν**, εφόσον δεν θα τους έχει ζητηθεί κανένας γελοίος όρκος νομιμοπροσύνης.

δ) Η ιστορική άχτινοβολία των λαϊκών συνελεύσεων και των δημοκρατικών συντακτικών συνελεύσεων δεν μπόρεσε ν' αποκρύψει το γεγονός ότι, από τη γέννησή του, το αστικό Κράτος και δημιουργήσε ένοπλα σώματα και μια αστυνομία για τον έσωτετικό κι έξωτερικό αγώνα ενάντια στις δυνάμεις του παλιού καθεστώτος και διάστηκε ν' αντικαταστήσει την αγχόνη με τη λαίμητόμο. Αυτός ο εκτελεστικός μηχανισμός, ήταν επιφορτισμένος να διοικεί τα νόμιμα σώματα τόσο στο γενικό ιστορικό πλαίσιο όσο κι ενάντια

στις μεμονωμένες παραδιόσεις των κανόνων άρμοδιοτήτων κι ανταλλαγών που χαρακτηρίζουν την οικονομία που βασίζεται πάνω στην ιδιοκτησία. Είναι άρα έγτελώς φυσικό το ότι άντέδρασε ενάντια στα πρώτα προλεταριακά κινήματα που, έστω κι ένστικτωδώς, άπειλούσαν τις άστικές μορφές παραγωγής. Η επιβλητική πραγματικότητα του καινούργιου κοινωνικού δυαλισμού αποκρύφτηκε από το παιχνίδι του «νομοθετικού» μηχανισμού που ίσχυριζόταν ότι θα εξασφαλίζει τη συμμετοχή όλων των πολιτών κι όλων των κομματικών άπόψεων στο Κράτος και στην κατεύθυνσή του μέσα σε κλίμα από τέλειες συνθήκες ίσορροπίας και κοινωνικής γαλήνης.

Σαν ανοιχτή ταξική διχτατορία το προλεταριακό Κράτος δεν θα παρουσιάσει διάκριση της εξουσίας ανάμεσα στα δύο όργανα, νομοθετικό κι εκτελεστικό, που θα ταυτιστούν. Η διάκριση μεταξύ νομοθετικού κι εκτελεστικού είναι πράγματι χαρακτηριστική του καθεστώτος που άποκρύπτει και προστατεύει τη διχτατορία μιας μοναδικής τάξης κάτω από μια έξωτερική δομή πολυ-ταξική και **π ο λ υ - κ ο μ μ α τ ι κ ή**.

«Η Κομμούνα δεν ήταν μια κοινοβουλευτική συντεχνία αλλά ένα όργανο εργασίας» (Μάρξ).

ε) Σε άπόλυτη συμφωνία με μια άτομιστική ιδεολογία που ή ιστορική μυστικοποίηση άπλώνει αδιάκριτα σ' όλους τους πολίτες, και που είναι ή διανοητική άνταύγεια μιας πραγματικής οικονομίας βασισμένης πάνω στο μονοπώλιο της ιδιοκτησίας από μια τάξη, το αστικό Κράτος στην κλασσική του μορφή δεν ήθελε να παραδεχτεί ανάμεσα από το μεμονωμένο άτομο και το κέντρο της εξουσίας του νόμιμου Κράτους άλλες ενδιάμεσες οργανώσεις εκτός από τις έλεγμένες συνταγματικές συνελεύσεις. Άνέχτηκε τους συλλόγους και τα πολιτικά κόμματα, άπαιρήτητα κατά τη διάρκεια της εξέγερσης, με τη δημαγωγική διαβεβαίωση για έλευθερία σκέψης και τις άπλές θρησκευτικές ομάδες κι εκλογικές οργανώσεις. Σε μια δεύτερη φάση, ή πραγματικότητα της ταξικής καταπίεσης υποχρέωσε το Κράτος ν' άνέχεται ένώσεις οικονομικών συμφερόντων, τα εργατικά συνδικάτα, που φοδόνταν σαν ένα «Κράτος μέσα στο Κράτος». Τελικά οι καπιταλιστές υιοθέτησαν μορφές συνδικαλιστικής άλληλεγγύης σύμφωνες με τους δικούς τους ταξικούς

σκοπούς, ενώ το άστικό Κράτος αναλάμβανε από άλλου ν' άπορροφήσει και ν' άποδυναμώσει τα εργατικά συνδικάτα, με την αϊτία της ν ό μ ι μ η ς ά ν α γ ν ώ ρ ι σ η ς, άφαιρώντας τους κάθε άυτονομία, ώστε νά έμποδίσει το έπαναστατικό κόμμα νά τά διευθύνει.

Τά εργατικά συνδικάτα θά ύπάρξουν μέσα στο προλεταριακό κράτος, έφόσον ύπάρχουν εργοδότες ή τουλάχιστον άπρόσωπες επιχειρήσεις πού μέσα τους οί εργάτες θά παραμείνουν μισθωτοί πληρωμένοι με χρήματα. Ο ρόλος τους θά είναι νά προστατεύουν το επίπεδο ζωής της εργαζόμενης τάξης, ή δέ δράση τους σχετικά μ' αυτό, παράλληλη με τή δράση του κόμματος και του Κράτους. Τά συνδικάτα μή εργατικών κατηγοριών θά άπαγορευτούν. Πράγματι, στο επίπεδο της διανομής των εισοδημάτων μεταξύ της εργατικής τάξης και τάξεων μή προλεταριακών ή μισο - προλεταριακών, ή μεταχείριση του εργαζόμενου θά μπορούσε ν' άπειληθεϊ από άλλους λόγους έξω από τίς άνώτατες άπαιτήσεις του γενικού έπαναστατικού άγώνα ενάντια στο διεθνή καπιταλισμό. Άλλ' αυτή ή τελευταία πιθανότητα, πού θά ύπάρχει για πολύ καιρό, δικαιολογεί το ρόλο του δεύτερου πλάγους του συνδικάτου σχετικά με το πολιτικό κομμουνιστικό κόμμα, διεθνή έπαναστατική πρωτοπορία, πού σχηματίζει ένα ενιαίο μπλόκ με τά αγωνιζόμενα κόμματα στίς άκόμα καπιταλιστικές χώρες κι έχοντας, στην τέτοια πρωτοπορία, τά ήνία του εργατικού Κράτους.

Το προλεταριακό Κράτος δέν μπορεί νά έκφράζεται παρά από ένα μόνο Κόμμα κι αυτό δέν θά είχε κανένα νόημα πραγματικό ν' άπαιτηθεϊ ώστε αυτό το κόμμα νά στελεχώνει μια στατιστική πλειοψηφία, ή νά υποστηρίζεται από μια τέτοια πλειοψηφία στίς «λαϊκές συνελεύσεις», παλιά άστική παγίδα. Μεταξύ των ιστορικών πιθανοτήτων, πρέπει νά ληφθεϊ ύπ' όψη ή ύπαρξη πολιτικών κομμάτων πού αποτελούνται φαινομενικά από προλετάρους, αλλά πού ύφίστανται την έπιρροή των άντεπαναστατικών παραδόσεων ή των έξωτερικών καπιταλισμών. Αυτή ή αντίφαση, ή πιό επικίνδυνη άπ' όλες, δέν μπορεί νά λυθεϊ με την άναγνώριση «τυπικών δικαιωμάτων», ούτε με το νά ζητάει κανείς τή γνώμη των μαζών μέσα στα πλαίσια μιας άφηρημένης «δημοκρατίας στους κόλπους της τάξης». Άν παρουσιαστεί, πρόκειται τότε για μια κρίση πού θά

λυθεϊ πάνω στο επίπεδο του συσχετισμού των δυνάμεων. Δέν ύπάρχει στατιστικό σύστημα ίκανό νά έγγυηθεϊ την καλή έπαναστατική λύση· αυτή θά έξαρτηθεϊ μόνο από το βαθμό της σταθερότητας και της σαφήνειας του έπαναστατικού κινήματος στον κόσμο. Έδώ κι έναν αιώνα στη Δύση όπως και πηνήντα χρόνια στην Άνατολή στην τσαρική άυτοκρατορία, οί μαρξιστές είχαν δίκιο νά δηλώνουν στους άφελείς δημοκράτες ότι οί καπιταλιστές κι οί ιδιοκτήτες είναι ή μειοψηφία κι άρα το μόνο πραγματικό καθεστώς της πλειοψηφίας είναι εκείνο των εργαζόμενων. Άν με τή λέξη δημοκρατία, έννοούν την έπιβολή της θέλησης της πλειοψηφίας, οί δημοκράτες έπρεπε νά είχαν πάρει τή δικιά μας ταξική τοποθέτηση. Άλλ' άκόμα και στην κατά γράμμα έννοια («έξουσία του λαού») όπως και στην κοινή χρησιμοποίηση πού της γίνεται ολοένα και περισσότερο, ή λέξη δημοκρατία σημαίνει «έξουσία πού ανήκει όχι σε μια τάξη, αλλά σ' όλες». Είναι λοιπόν γι' αυτή την ιστορική αϊτία, πού πρέπει έπίσης, άντικρούοντας μαζί με τον Λένιν την «άστική δημοκρατία» και τή «δημοκρατία γενικά», νά αποκλείουμε έξ' ύσου πολιτικά και θεωρητικά αυτή την αντίφαση στους όρους πού είναι ή «ταξική δημοκρατία» ή ή «εργατική δημοκρατία».

Η διχτατορία πού προβλέπεται από το μαρξισμό είναι άπαιτήτη άκόμα κι αν δέν μπορεί νά είναι όμόφωνα παραδεκτή κι έφόσον δέν θά έχει την άφέλεια νά παραιτηθεϊ έπειδή δέν θά έχει συγκεντρώσει την πλειοψηφία. Άκόμα λιγότερο δέν θά διακινδυνέψει νά ταυτιστεί με μια διχτατορία άτόμων ή ομάδων πού θά είχαν υποκαταστήσει την εργατική τάξη, έφόσον θά διακηρύσσει πάντοτε άνοιχτά αυτή την αλήθεια. Στην έπανάσταση χρειάζεται ή διχτατορία διότι θά ήταν γελοίο νά ύποταγεί στο 100 ο) ο ή στο 51 ο) ο των γνώμων. Εκεί όπου παρουσιάζονται με ιδιαίτερη έμφαση τέτοια νούμερα, είναι σίγουρο ότι ή έπανάσταση προδόθηκε.

Συμπερασματικά, το ΚΚ θά κυβερνήσει μόνο και δέν θά έκκαταλείψει ποτέ την έξουσία, χωρίς έναν ύλικό άγώνα. Αυτή ή θαρραλέα διακήρυξη της θέλησης νά μην ύποκύπτουμε στην άπάτη των αριθμών και νά μη τους χρησιμοποιούμε, θά δοηθήσει στον άγώνα ενάντια στον έκφυλισμό της έπανάστασης.

Το άνώτατο στάδιο του κομμουνισμού, πού δέν θά γνωρίζει πλέον ούτε παραγωγή έμπορευμάτων, ούτε χρήματα, ούτε έθνη

και που θα δει, εξ άλλου, το θάνατο του Κράτους, τα συνδικάτα θα χάσουν κάθε αίτια ύπαρξης. Σάν οργανωμένη πρωτοπορία του αγώνα το κόμμα θα είναι απαραίτητο, εφόσον θα υπάρχουν τόν κόσμο κατάλοιπα του καπιταλισμού. Έπί πλέον, θα διατηρεί πάν-τατο καθήκον του θεματοφύλακα και του προπαγανδιστή της κοι-νωνικής θεωρίας δίνοντας μια γενική άποψη της εξέλιξης των σχέ-σεων μεταξύ της ανθρώπινης κοινωνίας και του υλικού κόσμου.

V

Η μαρξιστική άποψη, που αντικαθιστά τις κοινοβουλευτικές συνελεύσεις με όργανα εργασίας, δεν μās φέρνει καθόλου πίσω στην «οικονομική δημοκρατία» που θα προσάρμοζε τα όργανα του Κράτους στους χώρους δουλειās, στις παραγωγικές ή εμπορικές μονάδες κλπ., αποκλείοντας από κάθε αντιπροσωπευτική λειτουργία, τους έναπομείναντες εργοδότες και τις οικονομικές οντότητες που παραμένουν ιδιοκτήτες. Η κατάργηση του εργοδότη και του ιδιοκτήτη δεν είναι παρά το μισό του σοσιαλισμού· το άλλο μισό, που τον εκφράζει πιο πολύ είναι ή εξάλειψη της

«καπιταλιστικής οικονομικής αναρχίας» (Μάρξ).

Όταν ή καινούργια σοσιαλιστική οργάνωση γεννηθεί κι αναπτυ-χθεί — ενώ το επαναστατικό κόμμα και το Κράτος θα είναι σ' αυτή τη φάση στο πρώτο πλάνο — δεν θα περιοριστούμε στο χτύ-πημα των εργοδοτών και των παλιών τους επιστατών : θα ξανα-διανείμουμε μ' έντελως πρωτότυπο και καινούργιο τρόπο τα κοι-νωνικά καθήκοντα και τις υποχρεώσεις μεταξύ των ατόμων.

Το δίκτυο των επιχειρήσεων και των υπηρεσιών, όπως κλη-ρονομήθηκε από τον καπιταλισμό, δεν θα μπορεί να τεθεί λοιπόν σάν βάση ενός συστήματος «επικρατείας», δηλαδή αντιπροσώπευ-σης της εξουσίας στο έσωτερικό του Κράτους κι ως τα κεντρικά όργανά του. Είναι ακριδώς ή παρουσία του Κράτους μιας μοναδι-κής τάξης και του κόμματος, γεροδεμένου, ποιοτικά ένιαιό κι ο-μογενοūs, που θα προσφέρει το μάξιμουμ των ευνοϊκών συνθηκών για την αναδιοργάνωση της κοινωνικής μηχανής, λιγοστεύοντας στο μίνιμουμ την πίεση των περιορισμένων συμφερόντων μικρών

ομάδων, και δίνοντας το μάξιμουμ του βάρους στα γενικά δεδομέ-να και στην επιστημονική μελέτη για το συλλογικό καλό. Οι άλ-λαγές μέσα στην παραγωγική μηχανή θα είναι τεράστιες: αρκει να σκεφτεί κανείς το πρόγραμμα του αναποδογυρίσματος των σχέ-σεων μεταξύ πόλης και υπαίθρου πάνω στο οποίο ο Μάρξ κι ο Έν-γκελς τόσο επέμειναν και που είναι σε ολική αντίθεση με την τάση που θριαμβεύει σήμερα σ' όλες τις γνωστές χώρες.

Το δίκτυο χαρτογραφημένο πάνω στους τόπους δουλειās ει-ναι λοιπόν μια ανεπαρκής διατύπωση που δεν κάνει παρά να ξα-νακοπιάρει τις παλιές προυντονικές και λασσαλικές θέσεις που ο μαρξισμός από καιρό απέρριψε και ξεπέρασε.

VI

Ο όρισμός των τύπων επαφής μεταξύ της βάσης και των κεντρικών οργάνων του ταξικού Κράτους εξαρτάται ιδίως από τη συμβολή της ιστορικής διαλεκτικής και δεν μπορεί να είναι προϊόν ούτε των «αίωνίων αρχών», ούτε του «φυσικού δικαίου» ή ενός ξε-ροού κι απαραβίαστου Συντάγματος. Κάθε λεπτομέρεια αυτού του μηχανισμού θα ήταν καθαρή ούτοπία. Δεν υπάρχει σταγόνα ούτο-πίας στον Μάρξ, λέει ο Ένγκελς. Ακόμα κι ή ιδέα της περιφημής αντιπροσώπευσης της εξουσίας του απομονωμένου ατόμου (του ψη-φοφόρου) με μια πλατωνική πράξη που είναι αποτέλεσμα της ε-λεύθερης γνώμης του, πρέπει ν' αφεθεί στα σύννεφα της μεταφυσι-κής. Η γνώμη είναι στην πραγματικότητα το αντίκρυσμα των υ-λικών συνθηκών και των κοινωνικών μορφών, και ή εξουσία μια επέμβαση φυσικής δύναμης.

Το άρνητικό χαρακτηριστικό της εργατικής δικτατορίας ει-ναι: ξεκάθαρα καθορισμένο: άστοι και μισο-αστοι δεν θα έχουν πο-λιτικά δικαιώματα, θα εμποδιστούν με τη βία να συγκροτηθούν σε σώμα κοινών συμφερόντων ή σε ομάδες πολιτικής ζύμωσης, δεν θα μπορέσουν ποτέ να ψηφίζουν ανοιχτά, ούτε να εκλέγουν, ούτε να αντιπροσωπεύονται από οποιονδήποτε σε κάποιο «πόστο» ή λει-τουργία. Άλλ' ακόμα και ή σχέση μεταξύ του εργαζόμενου, ανα-γνωρισμένου κι ενεργού μέλους της τάξης στην εξουσία, και του κρατικού μηχανισμού, θα χάσει τον ψεύτικο κι απατηλό χαρακτή-

ρα μιὰς ἀντιπροσώπευσης τῆς ἐξουσίας, μιὰς ἀντιπροσώπευσης διαμέσου ἐνὸς θουλεutoῦ, ἐνὸς ψηφοδέλτιου, ἐνὸς κόμματος. Ἡ ἀντιπροσώπευση εἶναι στήν πραγματικότητα ἡ παραίτηση ἀπὸ τὴν πιθανότητα μιὰς ἄμεσης δράσης καὶ ἡ δῆθεν «ἀρχὴ» τοῦ δημοκρατικοῦ δικαιώματος δὲν εἶναι παρὰ μιὰ παραίτηση, τίς περισσότερες φορές πρὸς ὄφελος τῶν ἀπατεώνων.

Τὰ ἐργαζόμενα μέλη τῆς κοινωνίας θὰ συγκροτηθοῦν σὲ τοπικούς καὶ γεωγραφικούς ὁργανισμούς, σύμφωνα μὲ τὴν κατοικία τους καί, σὲ μερικές περιπτώσεις, μὲ τίς μετακινήσεις πού θὰ τοὺς ἐπιβάλλει ἡ συμμετοχὴ τους στήν παραγωγικὴ μηχανὴ πού θὰ εἶναι σὲ πλήρη μετασχηματισμὸ. Μὲ τὴν ἀδιάκοπη καὶ συνεχῆ δράση τους θὰ ἐξασφαλιστεῖ ἡ συμμετοχὴ ὅλων τῶν κοινωνικῶν, ἐνεργῶν στοιχείων στὰ γρανάζια τοῦ μηχανισμοῦ τοῦ Κράτους, καὶ ἄρα στὴ διαχείριση καὶ στήν ἐξάσκηση τῆς ταξικῆς ἐξουσίας. Τὸ νὰ καταστρωθεῖ τὸ σχέδιο αὐτῶν τῶν γραναζιῶν πρὶν ὁ ταξικὸς συσχετισμὸς ἀπὸ τὸν ὁποῖο θὰ γεννηθοῦν, προσδιοριστεῖ συγκεκριμένα, εἶναι ἀδύνατο πρᾶμα.

VII

Ἡ Κομμούνια καθόρισε σὰν τὰ πῦρ σημαντικὰ κριτήρια (Μάρξ, Ἑνγκελς, Λένιν) ὅτι τὰ μέλη τῆς καὶ οἱ λειτουργοὶ τῆς θὰ ἦταν ἀνακαλέσιμοι σὲ κάθε στιγμή καὶ ὅτι οἱ ἀποδοχές τους δὲν θὰ ξεπέρασαν τὸ μέσο ἐργατικὸ μισθό. Κάθε διαχωρισμὸς ἀνάμεσα σὲ παραγωγούς στήν περιφέρεια καὶ γραφειοκρατίας στὸ κέντρο ἔτσι καταργεῖται μὲ τὸ μέσο τῶν συστηματικῶν περιστροφῶν. Ἡ κρατικὴ ὑπηρεσία θὰ πρέπει νὰ πᾶφει νὰ εἶναι μιὰ κ α ρ ρ ι έ ρ α καὶ ἀκόμα ἕνα ἐ π ά γ γ ε λ μ α. Εἶναι σίγουρο ὅτι στήν πραγματικὴ αὐτὰ τὰ κοντρόλ θὰ δημιουργήσουν ἀνυπέρβλητες δυσκολίες, ἀλλὰ ὁ Λένιν ἀπὸ πολὺ καιρὸ ἐξέφρασε τὴν περιφρόνησή του γιὰ σχέδια ἐπανάστασης χ ω ρ ί ς δ υ σ κ ο λ ί ε ς ! Οἱ ἀναπόφευκτες συγκρούσεις δὲν θὰ λυθοῦν ἐντελῶς μὲ διατάγματα: θὰ στοιχειοθετήσουν ἕνα ἱστορικὸ καὶ πολιτικὸ πρόβλημα, θὰ ὀρίσουν ἕναν πραγματικὸ συσχετισμὸ δυνάμεων. Ἡ μπολσεβίκικη ἐπανάσταση δὲν σταμάτησε μπροστὰ στὴ συνταγματικὴ Συνέλευση, ἀλλὰ τὴ διέλυσε. Οἱ ἐπιτροπὲς ἐργατῶν, ἀγροτῶν καὶ στρατιωτῶν γεννή-

θηκαν. Αὐτὰ τὰ πρωτότυπα ὄργανα τοῦ Κράτους, πού ξεπήδησαν μέσα στήν πυρκαγιὰ τοῦ κοινωνικοῦ πολέμου (καὶ ἤδη παρόντα μέσα στήν ἐπανάσταση τοῦ 1905) ξαπλώθηκαν ἀπὸ τὸ χωριὸ μέχρις ὅλη τὴ χώρα διαδοχικὰ ἀπὸ μονάδες πλατιά γεωγραφικὰ ὁργανωμένες ἢ συγκρότησίν τους δὲν διεπύοντο ἀπὸ καμιά προκατάληψη πάνω στὸ «δικαίωμα τῶν ἀνθρώπων» καὶ στήν «παγκόσμια ψῆφο, ἐλεύθερη, ἄμεση καὶ μυστικὴ!».

Τὸ κομμουνιστικὸ κόμμα ἀρχίζει τὸν ἐμφύλιον πόλεμον καὶ τὸν κερδίζει, καταλαμβάνει τίς θέσεις - κλειδιὰ μὲ τὴ στρατιωτικὴ καὶ κοινωνικὴ σημασία, πολλαπλασιάζει χίλιες φορές τὰ μέσα του προπαγάνδας καὶ ζύμωσης, παίρνοντας τὰ δημόσια κτίρια καὶ οἰκοδομήματα, σχηματίζει χωρὶς διαδικαστικὰ καθυστερήσεις τὰ «δουλοκίνητα σώματα ἐργατῶν», γιὰ τὰ ὁποῖα μιλάει ὁ Λένιν, τὴν κόκκινη φρουρά, τὴν ἐπαναστατικὴ ἀστυνομία. Στις συνελύσεις τῶν Σοβιέτ, πλειοψηφοῦν μὲ τὸ σλόγκαν :

Μήπως αὐτὴ ἡ πλειοψηφία εἶναι ἕνα νομικὸ γεγονὸς, ἀριθμητικὰ κοινὸ καὶ ψυχρὰ τυπικὸ; Καθόλου. Ὅποιοσδήποτε — κατάσκοπος ἢ εἰλικρινὴς ἐργάτης, ἀλλὰ ἀπατημένος — ψηφίζει ἔτσι πού τὸ Σοβιέτ νὰ ἐγκαταλείψει τὴν ἐξουσία πού κατὰχτησε μὲ τὸ αἷμα πού χύθηκε ἀπὸ τοὺς προλεταριακοὺς ἀγωνιστὲς ἢ νὰ ἔρθει σὲ συνεννόηση μὲ τὸν ἐχθρό, θὰ διωχτεῖ μὲ κλωτσιὰς ἀπὸ τοὺς συντρόφους του πού ἀγωνίστηκαν μαζί του. Καὶ δὲν θὰ συζητηθεῖ πολὺ πὺρ νὰ καταταχτεῖ σὲ μιὰ νόμιμη μειονότητα, ἐνοχὴ ὑποκρισίας πού ἡ ἐπανάσταση δὲν ἔχει ἀνάγκη, ἐνῶ ἡ ἀντεπανάσταση τρέφεται ἀπ' αὐτήν.

VIII

Πάνω στὶς ἴδιες θεμελιακὰς γραμμὲς, διαφορετικὰ ἱστορικὰ δεδομένα ἀπ' αὐτὰ τοῦ 1917 στὴ Ρωσία — φρέσκια πτώση τοῦ φεουδαρχικοῦ δεσποτισμοῦ, καταστροφικὸς πόλεμος, ρόλος τῶν ἐμπορευματοῦν ἡγετῶν — θὰ μπορέσουν νὰ προσδιορίσουν ἄλλες πραχτικὲς διαμορφώσεις τοῦ δικτύου θάσης τοῦ Κράτους. Ἀπὸ τότε πού ἀπέρριψε τὸν οὐτοπισμὸ, τὸ προλεταριακὸ κίνημα θρῖσκει τὸ δρόμο του καὶ ἐξασφαλίζει τὴν ἐπιτυχία του χάρις στήν ἀκοιτὰ πληρωμένη ἐμπειρία πού ἀπέκτησε ὅχι μόνο ἀπὸ τὸν τρόπο παραγωγῆς καὶ τὴ δομὴ τῶν σημερινῶν Κρατῶν, ἀλλ' ἐπίσης ἀπὸ τὰ

λάθη στρατηγικής της προλεταριακής επανάστασης, τόσο στον «ξεστό» εμφύλιο πόλεμο — μέσα στον οποίο οι δημοσπονδιακοί του 1871 έπασαν ένδοξα όσο και στο «ψυχρό» κοινωνικό πόλεμο, όπου χάσαμε, μεταξύ 1917 και 1926, τη μεγάλη μάχη της Ρωσίας που άγνέτασε τη Διεθνή του Λένιν στον καπιταλισμό όλου του κόσμου που υποστηρίζονταν στην πρώτη γραμμή από την άπαίσια συνενοχή όλων των όππορτουνιστών.

Οι κομμουνιστές δέν έχουν κωδικοποιημένα συντάγματα να προτείνουν. Έχουν τδ δικαίωμα και τη δύναμη της άρχουσας τάξης να γκρεμίσουν έναν κόσμο από ψευτιές κι από άποκρυσταλλωμένα συντάγματα. Ξέρουν καλά ότι μόνο ένας επαναστατικός κι ολοκληρωτικός μηχανισμός δύναμης κι εξουσίας, που δέν αποκλείει κανένα μέσο, θα μπορέσει να καταφέρει ώστε τά αίσχρά ύπολείμματα μιας έποχής βαρβαρότητας να μὴν ξαναζήσουν κι ώστε τδ τέρας του κοινωνικού προνομίου να μὴ ξανασηκώσει τδ κεφάλι, πεινασμένο από έκδίκηση κι ύποδούλωση, κραυγάζοντας ψεύτικα για χιλιοστή φορά έ λ ε υ θ ε ρ ί α !

ΚΟΜΜΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΤΑΞΗ

Αυτή η συλλογή συγκεντρώνει τις Θέσεις πάνω στο ρόλο του Κομμουνιστικού Κόμματος στην προλεταριακή επανάσταση, πουάρθηκαν από το ΙΙο Συνέδριο της Κομμουνιστικής Διεθνούς στα 1920, καθώς και 3 κείμενα της ιταλικής κομμουνιστικής Άριστερας πάνω στο ίδιο θέμα. Τα δύο πρώτα δημοσιεύτηκαν στα 1921 - 1922 όταν έλο το Κομμουνιστικό Κόμμα της Ιταλίας (PARTITO COMUNISTA D' ITALIA) ήταν συσπειρωμένο γύρω απ' αυτές τις θέσεις, και το τρίτο μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, όταν ή Άριστερά ήταν πλέον οργανωμένη σε Κόμματα έξω από τις οργανώσεις που συμβιβάστηκαν με τον ανεπανόρθωτο σταλινικό εκφυλισμό κι ένα ν τ ι α σ' αυτές.

Αυτά τα τέσσερα κείμενα έχουν σαν κοινό σημείο τη διαβεβαίωση του πρωταρχικού ρόλου του Κόμματος, όχι μόνο στην προπαρασκευή και την πραγματοποίηση της επαναστατικής κατάχτησης της εξουσίας, άλλ' επίσης και στην άσκηση της προλεταριακής δικτατορίας, εφόσον ο πόλεμος των τάξεων, μακριά από το να μετριάζεται μετά την επανάσταση, εξύνεται και εξαπλώνεται σε παγκόσμια κλίμακα.

Στη φάση της δύσκολης προετοιμασίας της διεθνούς επανάληψης της ταξικής πάλης που διανύουμε, θρискόμαστε μπροστά σε μιὰ καινούργια ένταση της μικρο - αστικής κι άναρχικής αποστροφής για τη συγκέντρωση, τη δικτατορία κι ιδίως για το κόμμα (κι άρα για το πρόγραμμα). Αυτή η ένστικτώδης αντίδραση, άλλ' έσφαλμένη, άπέναντι στα έγκλήματα του σταλινισμού έχει σαν στόχο όχι τη συγκέντρωση, τη δικτατορία και το κόμμα της άντεπανάστασης, άλλ' άπλά τη συγκέντρωση, τη δικτατορία, το κόμμα και το πρόγραμμα. Σήμερα περισσότερο από ποτέ άλλοτε είναι άναγκαίο να χτιστεί το παγκόσμιο Κομμουνιστικό Κόμμα πάνω στη βάση μιās άπόλυτης σαφήνειας κι όμοιογένειας, θεωρητικής και προγραμματικής, διότι αυτές είναι οι προϋποθέσεις χωρίς τις οποίες δέν μπορεί να υπάρξει αποτελεσματικότητα στο οργανωτικό πεδίο κι άυστηρή κι όχι τυπική, πειθαρχία. Ο άκρογωνιαίος λίθος αυτής της όμοιογένειας και σαφήνειας, είναι ή σαφής συνειδητοποίηση της φύσης, του ρόλου και της λειτουργίας του Κόμματος μέσα στην επανάσταση και στην προλεταριακή δικτατορία, που διεκδικούμε χωρίς καμμιὰ άμφιβολία ή μετριασμό ενάντια σε κάθε τάση που προσπαθεί να τις άδειάσει από το άυθεντικό κι άμετάδλητο περιεχόμενό τους.